

An abstract painting depicting a town or village. The scene is composed of various geometric and organic shapes in a palette of earthy tones like ochre, beige, and brown, accented with vibrant reds and greens. The composition is dense and layered, suggesting a complex, perhaps labyrinthine, urban environment. The style is expressive, with visible brushstrokes and a sense of movement. The town appears to be nestled in a valley or surrounded by a river, with a winding path or road visible in the lower left.

GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ

Ceas rău

Biblioteca GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ

Ceas rău

Padre Angel s-a străduit solemn să se ridice în capul

oaselor. Și-a frecat pleoapele cu oasele de la degete, a dat deoparte pologul croșetat și, gînditor, a mai zăbovit o clipă pe rogojină roasă, doar cît să se simtă viu și să-și aducă aminte ce dată era și ce corespondență avea în sinaxar. „Marți, patru octombrie”, s-a gîndit; și a adăugat în șoaptă: „Sfîntul Francisc de Assisi”.

S-a îmbrăcat pe nespălate și fără să-și fi spus rugăciunea. Era înalt, sanguin, cu un chip blajin de bou blînd și gesturi triste și pline de miez. După ce și-a aranjat nasturii sutanei cu dezlîinata atenție cu care degetele probează coardele harpei, a tras zăvorul și a deschis ușa care dădea în patio. Sub picurii ploii, chiparoasele i-au amintit de vorbele unui cîntec.

„Marea va crește cu lacrimile mele”, a suspinat.

Din dormitor se ajungea în biserică printr-un coridor interior, străjuit pe laturi de ghivece de flori și podit cu cărămizi puse una lîngă alta, printre care tocmai începea să crească iarba de octombrie. Înainte de a pleca la biserică, padre Angel a intrat în latrină. A urinat din belșug, ținîndu-și răsufarea, ca să nu simtă duhoarea pătrunzătoare a amoniacului, din pricina căreia îi dădeau lacrimile. Apoi a ieșit pe coridor, amintindu-și: „Barca-mi voi duce pînă-n visul tău”. În ușița îngustă care dădea în biserică, a simțit pentru ultima oară mireasma chiparoaselor.

Înăuntru duhnea. Naosul lung era podit și el tot cu cărămizi puse una lîngă alta și comunica printr-o singură poartă cu piața publică. Padre Angel s-a dus drept la turn. A văzut că greutatea ornicului îi ajungeau la peste un metru deasupra capului și s-a gîndit că arcul mai ținea o săptămîină. Țîntarii s-au repezit la el. A strivit unul, lovindu-se violent cu palma peste ceafă și ștergîndu-se apoi de frînghia clopotului. Imediat după, s-a auzit acolo sus uruitul visceral al complicatei mașinării mecanice și, pe loc, clopotul i-a bătut în pîntece de cinci ori, surd și adînc.

A adăstat pînă s-a stins și ultimul răsunset. Atunci a apucat frînghia cu amîndouă mîinile, și-a răsucit-o pe încheieturile mîinilor și, cu grăbită convingere, a făcut să sune bronzurile goale pe dinăuntru. Avea șaizeci și unu de ani împliniți. Trasul clopotelor era prea brutal pentru etatea lui, dar întotdeauna el singur chemase lumea la liturghie, iar efortul îi ridica moralul.

În sunete de clopot, Trinidad a împins ușa de la stradă și s-a dus spre cotlonul unde, cu o seară înainte, pusese cursele de șoareci. Acolo a simțit și scîrbă, și satisfacție: dăduse de un mic masacru.

A deschis prima capcană, a prins coada șoarecelui între arătător și degetul mare, și l-a azvîrlit într-o cutie de carton. Padre Angel a deschis în cele din urmă ușa care dădea în piața publică.

— Bună ziua, părinte, a spus Trinidad.

N-a remarcat frumoasă voce baritonală a fetei. Piața pustie, migdalii ațipiți sub ploaie, satul încremenit în zorii nemîngîiați ai lui octombrie i-au dat senzația de paragină. Dar s-a obișnuit cu răpăitul ploii și, din fundul pieței, i-a ajuns la urechi, limpede și ușor ireal, clarinetul lui Pastor. Abia atunci a răspuns la bună ziua.

— Pastor n-a fost la serenadă, a zis.

— Nu, a confirmat Trinidad. S-a apropiat, aducînd cutia cu șoareci morți. Era cu chitarele.

— Vreo două ore au tot lălăit un cîntecel prostesc, a spus părintele. „Marea va crește cu lacrimile mele.” Așa-i?

— E noul cîntec al lui Pastor, a spus.

Neclintit în fața ușii, părintele se lăsase prins de vraja muzicii. Auzise ani la rînd clarinetul lui Pastor, care exersa zilnic la ora cinci, două străzi mai încolo, cu taburetul așezat lîngă stîlpul porumbarului. Satul era o mașinărie care funcționa fără greș: întîi, cele cinci bătăi ale clopotului la ora cinci; apoi, prima chemare la liturghie, după aceea, clarinetul

lui Pastor în patio, lângă casă, primenind cu notele lui diafane și articulate aerul împovărat de găinațul porumbeilor.

— Muzica-i bună, a replicat părintele, vorbele-s proaste. Le poți suci când pe față, când pe dos, dar tot aia-i. „Barca-mi voi duce pînă-n visul tău.”

S-a întors ușor, înveselit de propria găselniță, și s-a dus să aprindă lumina în altar. Trinidad a mers în urma lui. Purta un halat alb și lung, cu mîneci lungi, strîns în talie cu cordonul din mătase albastră specific unei congregații laice. Sprîncenele împreunate adăposteau niște ochi foarte negri.

— Au dat tîrcoale toată noaptea pe aici, pe-aproape, a spus părintele.

— Pe la Margot Ramirez, a zis Trinidad distrată, zdroncănind în cutie șoarecii morți. Dar azi-noapte s-a întîmplat ceva și mai grozav ca serenada.

Părintele s-a oprit, țintuind-o cu ochii lui de un albastru liniștit.

— Ce-a fost?

— *Pasquines*¹, a lămurit Trinidad. Și a chițcăit nervos.

Trei case mai încolo, Cesar Montero visa elefanți. Îi văzuse duminică la cinematograf. Ploaia începuse să cadă cu o jumătate de oră înainte de final, iar acum filmul continua să i se deruleze în somn. Și-a întors toată greutatea trupului monumental cu fața la perete, pe cînd indigenii fugeau speriați de turma elefanților. Soția l-a înghiontit ușor, dar nu s-a trezit nici ea. „Mergem”, a murmurat el, revenind la poziția inițială. Atunci a răsunat a doua chemare la liturghie.

Încăperea avea mari spații luminoase. Fereastra care dădea în piața satului, și ea luminoasă, se ascundea în

¹ *Pasqum*, din it. *Pasquino*, numele unei statui din Roma, pe care se lipeau texte satirice. Aici, substantiv comun cu sensul de scriere anonimă afișată într-un loc public, care ia în derîdere fie guvernul, fie o anumită persoană, firmă sau corporație. În text, tradus prin „fițuici cu zeflemele”, (n. red.)

spatele unei perdele din creton cu flori galbene. Pe noptieră se aflau un tranzistor, o lampă și un cu cadran luminos. De cealaltă parte, rezemată de perete, era o vitrină enormă, cu uși din oglindă. În timp ce-și încălța cizmele de călărie, Cesar Montero a prins din zbor sunetul care venea de la clarinetul lui Pastor. Șireturile din piele crudă se întăriseră de la atîta noroi. A tras din răsputeri de ele, trecîndu-le prin mîna închisă, mai aspră ca pielea lor. Apoi a căutat pintenii, dar n-a dat de ei sub pat. A continuat să se îmbrace în penumbră, străduindu-se să nu facă zgomot, ca să nu-și trezească soția. Și-a încheiat nasturii de la cămașă, s-a uitat la ceasul de pe masă și a căutat iar pintenii sub pat. Mai întîi cu mîinile. Treptat, s-a așezat în patru labe și s-a băgat sub pat, să scoacă după ei. Soția s-a deșteptat.

— Ce cauți?

— Pintenii.

— Sînt atîrnați în spatele vitrinei, a spus. Tu i-ai pus acolo, sîmbătă.

Ea a dat pologul la o parte și a aprins lumina. El s-a ridicat rușinat. Cu spatele pătrat și solid, era monumental, dar mișcările îi erau elastice chiar și în cizmele de călărie, ale căror tălpi păreau din lemn. Era teribil de sănătos. Nimeni nu-i putea ghici vîrsta, dar, după pielea de la gît, se vedea că trecuse de cincizeci de ani. S-a așezat pe pat, să-și pună pintenii.

— Tot mai plouă, a zis ea, simțind că oasele-i tinere absorbiseră toată reveneala nopții. Mă simt ca un burete.

Mică, osoasă, cu nasul lung și ascuțit, nu părea să se fi trezit din somn. A încercat să se uite la ploaie prin perdele. Cesar Montero și-a fixat pintenii, s-a ridicat în capul oaselor și a bătut de cîteva ori cu tocul în podea. Casa a vibrat, în ritmul pintenilor de aramă.

— Tigrlul se îngrașă în octombrie, a spus.

Dar soția nu l-a auzit, căci asculta plină de extaz melodia

lui Pastor. Cînd l-a privit iar, el se pieptăna în fața vitrinei, cu picioarele crăcănate și capul plecat, căci nu încăpea în oglinzi.

Ea murmură în șoaptă cîntecul lui Pastor.

— Au fredonat melodia asta cît a fost noaptea de lungă, a spus el.

— E foarte frumoasă, a zis ea.

A dezlegat o panglică de la căpătiul patului, și-a strîns părul pe ceafă și a suspinat, trează de-a binelea: „În vise am să-ți dăinui pîn' la moarte”. El nu i-a dat atenție. Dintr-un sertar al vitrinei, unde erau și cîteva bijuterii, un mic ceas de damă și un stilou, a scos un portofel. A luat din el patru bancnote, după care l-a pus la loc. Apoi a băgat în buzunarul cămășii șase cartușe pentru flintă.

— Dacă ține ploaia, nu vin sîmbătă, a spus.

A deschis ușa dinspre patio, a zăbovit o clipă în prag, trăgînd în piept duhoarea sumbră de octombrie și încercînd să-și obișnuiască ochii cu bezna. Cînd să închidă ușa, în dormitor a sunat deșteptătorul.

Nevastă-sa a sărit din pat. El a încremenit, cu mîna pe zăvor, pînă cînd ea a blocat soneria ceasului. Atunci a privit-o gînditor întîia oară.

— Azi-noapte am visat elefanți, a zis.

A închis ușa și s-a dus să pună șaua pe catîrcă.

Înainte de a treia chemare la liturghie, ploaia s-a întetit. Vîntul din vale a smuls din migdali ultimele frunze uscate. Luminile s-au stins pe străzi, dar casele au rămas închise. Cesar Montero a dat buzna cu catîrca în bucătărie și, fără să descalece, i-a strigat nevestei să-i aducă impermeabilul. Și-a scos flinta cu două țevi, care îi atîrna în diagonală pe spate, și a culcat-o, legînd-o cu curelele de la șa. Soția i-a adus impermeabilul în bucătărie.

— Așteaptă să stea ploaia, i-a spus fără convingere.

El a îmbrăcat impermeabilul în tăcere. Apoi s-a uitat prin

patio.

— O să toarne pînă-n decembrie.

Ea l-a petrecut cu privirea pînă în capătul coridorului. Ploaia cădea șiroaie pe acoperișul cu olane ruginite, dar el pleca. A dat pinteni catîrcii și, cînd să iasă din patio, a trebuit să se aplece în șa, să nu dea cu capul de pragul de sus al porții. Picurii îi răpăiau precum alicele pe spinare. Din poartă, a strigat fără să se întoarcă:

— Pe sîmbătă.

— Pe sîmbătă, a zis și ea.

În piața publică, doar biserică era deschisă. Cesar Montero s-a uitat în sus și a văzut cerul greu și scund, la două palme deasupra capului. S-a închinat, a dat pinteni catîrcii, făcînd-o să se tot ducă pe picioarele din spate, pînă s-a proptit în săpunul glodului. Atunci a văzut hîrtia lipită pe ușa casei lui.

A citit-o de-a-ncălare. Apa întinsese cerneala, dar tot se mai puteau citi literele de tipar, grosolan trasate cu pensulă. Cesar Montero a tras catîrca la zid, a smuls hîrtia și a rupt-o în bucățele.

A îmboldit animalul cu frîul, ca să meargă scurt și întins la trap cîteva ore bune. A ieșit din piața satului printr-o ulicioară îngustă și întortocheată, unde, prin ușile care se deschideau ale caselor cu pereți din lut, se slobozea jăratul somnului. A simțit aroma cafelei. Doar după ce a lăsat în urmă ultimele case din cătun, a întors catîrca și, tot în trap scurt și întins, a revenit în piață și s-a oprit în fața casei lui Pastor. A descălecat, a scos flinta și a legat catîrca de stîlpul porții, zăbovind la fiecare mișcare.

Ușa n-avea zăvor și era proptită cu un ghioc uriaș. Cesar Montero s-a strecurat în penumbra de la intrare. A auzit o notă ascuțită, apoi tăcerea așteptării. A trecut pe lîngă patru scaune ordonate în jurul unei măsuțe, pe care adăstau o cuvertură din lînă și un vas cu flori artificiale. În cele din urmă, s-a oprit în fața ușii dinspre patio, a dat pe spate gluga

impermeabilului, a tras pe pipăite trăgaciul flintei și a strigat tacticos, aproape amabil:

— Pastor.

Pastor s-a ivit în ușă, deșurubînd muștiucul clarinetului. Băiatul era slab, drept, iar tuleiele abia mijite le avea aliniat cu foarfeca. Cînd a văzut că Cesar Montero își înfipsese tocurile în dușumeaua de lut și îl ținea cu flinta ridicată la înălțimea curelei, Pastor a deschis gura. Dar n-a zis nimic. S-a făcut alb ca varul și a zîmbit. Cesar Montero a bătut cu tocurile în pămînt și a împins cu cotul chiulasa către șold; apoi a strîns din dinți și a apăsat pe trăgaci. Bubuitura a cutremurat casa, dar Cesar Montero nu știa cînd anume l-a văzut pe Pastor de cealaltă parte a ușii, tîrîndu-se ca un vierme care lasă o diră de mici pene însîngerate: înainte ori după detunătură.

Cînd a bubuit, primarul stătea să așipească. Nu închisese ochii de trei nopți, chinuit de-o durere de măsea. În zori, odată cu prima chemare la liturghie, luase al optulea calmant. Durerea se ogoise. Răpăitul ploii pe acoperișul de zinc îl ajutase să așipească, dar măseaua continua să pulseze și în somn. Cînd a auzit detunătura, s-a deșteptat și, dintr-un salt, a pus mîna pe centironul cu cartușieră și revolver, pe care îl ținea mereu la îndemînă pe scaunul de lîngă hamac, din stînga lui. Dar cum n-a auzit decît uruitul ploii mărunte, a crezut că avusese cun coșmar și că-i revenise durerea.

Avea un pic de febră. Și-a zărit în oglindă obrazul umflat. A deschis cutiuța cu vaselină mentolată și s-a uns pe partea dureroasă, întinsă și nebărbierită. Brusc, prin ploaie a ajuns pînă la el vuietul unor voci îndepărtate. A ieșit în balcon. În stradă, oamenii alergau prin piață, unii îmbrăcați încă în cămăși de noapte. Un băiat a întors capul spre el, a ridicat brațele și i-a strigat fără să se oprească:

— Cesar Montero l-a ucis pe Pastor.

Cesar Montero dădea roată pieței, amenințînd cu flinta. Primarul abia l-a recunoscut. A scos cu stînga revolverul din toc și s-a dus în mijlocul pieței. Nimeni nu i-a tăiat calea. Din salonul de biliard a ieșit un polițist, cu pușca îndreptată spre Cesar Montero. Primarul i-a șoptit: „Nu trage, animalule”. A pus revolverul la loc, a luat arma de la polițist și s-a dus spre mijlocul pieței, gata să tragă. Mulțimea s-a grămădit, lipindu-se de pereți.

— Cesar Montero, a strigat primarul, dă-mi flinta! Cesar Montero încă nu-l zărise. S-a întors spre el, dintr-un singur salt. Primarul a pus degetul pe trăgaci, dar n-a tras.

— Vino s-o iei, a strigat Cesar Montero.

Primarul ținea pușca în mîna stîngă, iar cu dreapta își ștergea pleoapele. Socotea fiecare pas, cu degetul încordat pe trăgaci și țintuindu-l cu privirile pe Cesar Montero. S-a oprit brusc și a vorbit articulînd afectuos:

— Pune flinta jos, Cesar. Nu mai face și alte prostii. Cesar Montero a dat înapoi. Primarul stătea cu degetul încordat pe trăgaci. Nu s-a clintit deloc pînă cînd, coborînd flinta, Cesar Montero nu a lăsat-o să cadă. Abia atunci și-a dat seama că era doar în pantaloni de pijama, transpirînd în ploaie, iar măseaua nu-l mai durea.

S-au deschis ușile caselor. Doi polițiști înarmați au dat fuga în mijlocul pieței. Mulțimea s-a repezit după ei. Polițiștii au făcut stînga-mprejur dintr-un salt și au răcnit, ridicînd puștile:

— Înapoi!

Primarul a strigat potolit, fără să se uite la nimeni:

— Plecați din piață.

Mulțimea s-a risipit. Primarul l-a percheziționat pe Cesar Montero, dar nu l-a pus să-și scoată impermeabilul. În buzunarul cămășii, a găsit patru cartușe, iar în cel de la spatele pantalonilor, un cuțit cu prăsele de corn. În alt buzunar, a găsit un carnet de notițe, o legătură cu trei chei și

patru bancnote de o sută de pesos. Impasibil, cu brațele larg deschise, Cesar Montero s-a lăsat percheziționat, abia mișcînd trupul, ca să le ușureze treaba. La sfîrșit, primarul i-a chemat pe cei doi polițiști, le-a dat obiectele și li l-a încredințat pe Cesar Montero.

— Îl duceți chiar acum la primărie! a ordonat. Și răspundeți de el.

Cesar Montero și-a scos impermeabilul. L-a dat unui polițist și a mers între ei doi, fără să-i pese nici de ploaie, nici de uimirea celor adunați în piață. Gînditor, primarul l-a privit cum se depărta. S-a întors cu fața la mulțime, a făcut gestul cu care se sperie găinile și a strigat:

— Eliberați locul!

Ștergîndu-și fața cu brațul gol, a traversat piața și a intrat în casa lui Pastor.

Prăbușită pe un scaun, mama mortului stătea între cîteva femei care îi făceau vînt cu înverșunată sîrguință. Primarul a dat la o parte o femeie.

— Lăsați-o să respire, a spus. Femeia s-a întors spre el.

— Tocmai plecase la liturghie, a explicat.

— Bine, a spus primarul, dar acum lăsați-o să respire. Pastor zăcea pe coridor, rezemat de porumbar, cu gura în jos, pe un pat plin cu puf însîngerat. Duhnea tot a găinaș de porumbel. Cînd primarul a ajuns în prag, cîtiva bărbați încercau să-l ridice.

— Eliberați locul, a spus.

Bărbații au lăsat cadavrul în puf așa cum îl găsiseră și s-au dat tăcuți înapoi. Primarul l-a cercetat și l-a întors cu fața în sus. Au zburat cîteva pene mici de tot. Pe centiron, Pastor avea altele, lipite de sîngele călduț încă și viu. A dat puful deoparte cu miinile. Cămașa era ruptă și catarama centironului, stricată. Sub cămașă i se zăreau maște. Rana nu mai sîngera.

— A fost o flintă ca pentru tigri, a spus un bărbat.

Primarul s-a ridicat în picioare. Și-a șters puful însîngerat de-un stîlp al porumbarului, neluîndu-și ochii de la cadavru. Și-a terminat de curățat mîna pe pantalonul de pijama și a spus întregului grup:

— Nu-l mișcați din loc.

— O să-l lași întins pe jos, a adăugat unul dintre bărbați.

— Trebuie îndeplinită formalitatea ridicării, a spus primarul. În casă s-au pornit vaietele femeilor. Primarul și-a făcut drum printre țipetele și duhurile înăbușitoare care făceau tot mai rarefiat aerul din odaie. În ușa de la stradă l-a întîlnit pe padre Angel.

— E mort! a exclamat părintele, uluit.

— Ca un porc, a răspuns primarul.

În jurul pieței, casele își deschiseseră ușile. Ploaia stătuse, dar cerul plutea greu peste acoperișuri, fără nici o fisură prin care să se ivească soarele. Apucîndu-l de braț pe primar, padre Angel l-a oprit.

— Cesar Montero e om bun, a zis. Trebuie s-o fi făcut la supărare.

— Știu și eu, a spus primarul, nerăbdător. Nu-ți face griji, părinte, n-o să pățească nimic. Intră, că aici au nevoie de dumneata.

S-a depărtat cu oarecare agresivitate și le-a poruncit polițiștilor să nu mai stea de pază. Ținută pînă atunci la distanță, mulțimea s-a năpustit spre casa lui Pastor. Primarul a intrat în salonul de biliard, unde un polițist îl aștepta cu un schimb de haine curate: uniforma de locotenent.

Localul nu era îndeobște deschis la acea oră. Acum era plin, deși nu era nici șapte. În jurul măsuțelor de patru locuri ori rezemați de tejghea, cîțiva bărbați beau cafea. Majoritatea mai erau încă în pijama și papuci.

Primarul s-a dezbrăcat în fața lor, s-a șters cum a putut cu pantalonii de pijama și a început să se îmbrace tăcut, trăgînd

cu urechea la comentarii. Cînd a ieșit din salon, știa la perfecție amănuntele incidentului.

— Aveți grijă, a strigăt din ușă. Pe cine-mi provoacă agitație în sat, îl bag la pîrnaie.

A mers în jos pe ulița pietruită, fără să salute pe nimeni, dar simțind că tot satul era ațîțat. Era tînăr, avea gesturi necontrolate și, la fiecare pas, voia să-și facă simțită prezența.

La șapte, barcazurile care transportau de trei ori pe săptămînă mărfuri și pasageri, au fluierat, părăsind cheiul, fără ca nimeni să le mai fi dat atenția de altădată. Primarul a coborît în galeria unde negustorii sirieni începeau să-și expună mărfurile viu colorate. Din cabinet, doctorul Octavio Giraldo, un bărbat fără vîrstă și cu capul acoperit de bucle lucioase, privea barcazurile care coborau. Era și el în pijama și papuci.

— Doctore, a spus primarul, îmbracă-te și du-te să faci autopsia.

Medicul l-a privit intrigat. Și-a dezvelit șirul lung de dinți albi și zdraveni.

— Deci, acum facem autopsii, a spus, adăugînd: Firește, e un mare progres.

Primarul a dat să zîmbească, dar obrazul sensibil nu i-a îngăduit. Și-a acoperit gura cu mîna.

— Ce-ai pățit? a întrebat medicul.

— Blestemata aia de măsea.

Doctorul Giraldo părea pus pe vorbă. Dar primarul era grăbit.

În capul cheiului, a bătut la ușa unei case cu pereți netencuiți din *canabrava*² și un acoperiș din ramuri de palmier

² Graminee sălbatică, foarte tare, care crește în America Centrală și de Sud, și din ale cărei tulpini se fac pereți și structuri pentru fixarea olanelor pe acoperișuri.

care cobora pînă aproape de nivelul apei. I-a deschis o femeie cu piele verzuie, gravidă în luna a șaptea. Era desculță. Primarul a dat-o deoparte și a intrat în umbra săliței.

— Judecătorule! A strigat.

Judecătorul Arcadio s-a ivit în ușa dormitorului, tîrșîindu-și galenții. Purta un pantalon de dril, fără curea, strîns sub buric, și avea torsul gol.

— Pregătește-te pentru ridicarea cadavrului, a spus primarul.

Judecătorul Arcadio a fluierat, foarte uimit.

— De unde-ai mai scos una ca asta?!

Primarul s-a dus întins în dormitor.

— Asta-i altă mîncare de pește, a zis, deschizînd fereastra ca să primenească aerul încărcat de somn. E bine să faci lucrurile bine. S-a șters de praful de pe mîini pe pantalonul călcat și a întrebat fără cea mai mică urmă de sarcasm: Știi cum decurge formalitatea ridicării?

— Bineînțeles, a spus judecătorul. Primarul și-a privit mîinile în fața ferestrei.

— Cheamă-ți aprodul pentru ce-o fi de scris, a spus, tot fără să vrea. Apoi s-a întors spre fată, cu palmele întinse. Avea urme de sînge. Unde pot să mă spăl?

— În jgheabul de la fîntînă, a spus ea.

Primarul a ieșit în patio. Fata a luat din cufăr un prosop curat și a învelit în el un săpun parfumat.

A ieșit în patio chiar cînd primarul se întorcea în dormitor, scuturîndu-și mîinile.

— Îți aduceam săpun, a spus ea.

— E bine și-așa, a spus primarul. Și-a privit iar palmele. A luat prosopul și s-a șters, gînditor, cu ochii la judecătorul Arcadio. E plin cu puf de porumbel, a spus.

Așezat pe pat și sorbind rar din cafeaua neagră, a așteptat ca judecătorul Arcadio să se îmbrace. Fata i-a urmărit prin salon.

— Dacă nu-ți scoți măseaua, nu se dezumflă locul, i-a spus primarului.

El l-a împins pe judecătorul Arcadio în stradă, s-a întors s-o privească și i-a atins cu arătătorul burta umflată.

— Dar locul ăsta cînd se dezumflă?

— Acuș-acuș, a spus ea.

Padre Angel n-a făcut obișnuita plimbare matinală. După înmormîntare, s-a oprit într-o casă din satul de jos ca să stea de vorbă și acolo a rămas pînă în amurg. Se simțea bine, deși, de obicei, din pricina ploilor nesfîrșite, îl dureau vertebrele. Cînd a ajuns acasă, pe străzi se aprinseseră deja luminile.

Pe coridor, Trinidad uda florile. Părintele a întrebat-o de ostiile încă nesfîințite și ea i-a răspuns că le pusese în altarul principal. Valul de țințari a pătruns în odaie imediat ce a aprins lumina. Înainte de a închide ușa, a dat încontinuu cu insecticid, strănutînd din pricina mirosului. La sfîrșit, era ud de sudoare. Și-a schimbat sutana neagră cu cea albă și cîrpită, pe care o folosea prin casă, și s-a dus să spună *Tatăl Nostru*.

Cînd s-a întors, a pus pe foc tigaia și a fript o ciozvîrtă de carne cu felii de ceapă. Le-a pus în farfurie, alături de o felie de yucca fiartă și un rest de orez rece, de la prînz. A pus farfuria pe masă și s-a apucat să cîneze.

A mîncat totul deodată, tăind bucățele și îngrămădindu-le cu cuțitul pe furculiță. A mestecat conștiincios, măcinînd cu măselele învelite în argint pînă și ultima fărîmă, dar cu buzele strînse. Din cînd în cînd, punea furculița și cuțitul pe marginea farfuriei și cercetă odaia cu o privire lungă și perfect conștientă. În fața lui, se afla dulapul cu registrele voluminoase ale arhivei parohiale. Într-un colț, erau un balansoar de răchită cu spătar înalt și o perniță prinsă de el. În spatele lui, se găsea un paravan cu un crucifix, agățat lîngă un calendar care făcea reclamă unui sirop de tuse. De

cealaltă parte a paravanului, dormitorul.

Cînd a sîrșit de mîncat, padre Angel a simțit că se sufocă. A scos o prăjitură mică cu cremă de *guayaba*³, a umplut ochi paharul cu apă și a mîncat crema dulce, uitîndu-se la calendar. La fiecare îmbucătură, bea o gură de apă, fără să-și ia ochii de pe calendar. La sîrșit, a rîgîit și și-a șters buzele cu mîneca. De nouăsprezece ani mîncea așa, singur în birou, repetînd fiece mișcare cu scrupuloasă precizie. Nicicînd nu se rușinase de singurătate.

După rozariu, Trinidad i-a cerut bani să cumpere arsenic. Părintele a refuzat-o a treia oară, zicînd că erau suficiente cursele. Trinidad a insistat:

— Păi, șoriceii fură brînză, dar nu cad în cursă. De-aia-i mai bine să otrăvim brînză.

Părintele a admis că Trinidad avea dreptate. Dar, înainte să i-o poată spune, liniștea bisericii a fost tulburată de zgomotosul difuzor al cinematografului de pe trotuarul de vizavi. Întîi, un sforăit surd. Apoi, zgîrietura acului pe disc și, imediat, un mambo, care a început cu o trompetă stridentă.

— E spectacol? a întrebă părintele. Trinidad a spus că da.

— Știi ce pun?

— *Tarzan și zeița verde*, a zis Trinidad. Cel pe care nu l-au putut rula duminică pînă la sîrșit, din pricina ploii. Bun pentru toți.

Padre Angel s-a dus la turn și a tras rar clopotul, de douăsprezece ori. Trinidad s-a supărat.

— Ați greșit, padre, a zis, dînd din mîini, cu ochii strălucind de emoție. Filmul e bun pentru toți. Amintiți-vă, duminică n-ați tras clopotul deloc.

— Dar e o lipsă de respect față de sat, a spus părintele, ștergîndu-și gîtul de sudoare. Și a repetat, gîfîind: O lipsă de

³ Fructul arborelui *guayabo* din America, avînd formă ovală și mărimea unei pere, destul de dulce, cu miezul plin de semințe mici (n. red.)

respect.

Trinidad a priceput.

— Trebuia să fi văzut înmormîntarea, a adăugat părintele. Toți bărbații se băteau să ducă sicriul.

Apoi a condus-o pe fată, a închis ușa dinspre piața pustie și a stins luminile din biserică. Pe coridor, cînd se întorcea în dormitor, și-a tras ușor o palmă peste frunte, amintindu-și că uitase să-i dea lui Trinidad bani de arsenic. Dar, pînă să ajungă în odaie, a uitat din nou.

Ceva mai tîrziu, stînd la masa de lucru, s-a pregătit să încheie misiiva începută cu o seară mai înainte. Cu sutana descheiată pînă la burtă, a pus pe masă blocul de hîrtie, călimara și sugativa, și și-a căutat ochelarii prin buzunare. Apoi și-a amintit că-i lăsase în sutana purtată la înmormîntare și s-a dus să-i caute. Recitise cele scrise cu o noapte mai înainte și începuse un paragraf nou, cînd a auzit trei bătăi în ușă.

— Intră.

Era proprietarul cinematografului. Mic, palid, ras perfect, cu expresia fatalității întipărită pe chip. Purta haine dintr-un in alb, neprihănit, și pantofi în două culori. Padre Angel i-a făcut semn să se așeze în balansoarul de răchită, dar el și-a scos batista din buzunarul pantalonilor, a desfăcut-o grijuliu, l-a șters de praf și s-a așezat cu picioarele larg deschise. Padre Angel a văzut atunci că la centiron îi atîrna nu un revolver, ci o lanternă cu baterii.

— La dispoziția dumată, a spus.

— Padre, a zis proprietarul aproape pe nerăsuflăte, iartă-mă că mă bag în treburile dumată, dar astă-seară trebuie să fie o greșală.

Părintele a încuviințat, dînd din cap, și a așteptat.

— *Tarzan și zeița verde* e un film bun pentru toți, a continuat bărbatul. Chiar și dumneata ai recunoscut asta duminică.

Părintele a încercat să-l întrerupă, dar proprietarul a ridicat mîna, în semn că încă nu terminase.

— Am acceptat chestia cu bătăile de clopot, a zis, pentru că-i adevărat că există filme imorale. Dar ăsta n-are nimic ieșit din comun. Ne gîndeam să-l dăm și simbătă, la matineul pentru copii.

Padre Angel i-a explicat că, într-adevăr, pe lista care îi parvenea lunar prin poștă, filmul n-avea nici o observație morală.

— Dar să rulezi azi un film e o lipsă de respect față de mortul din sat. Și asta face parte din morală.

Bărbatul l-a privit.

— Dar anul trecut chiar poliția a omorît un bărbat în cinematograful și, de cum au scos mortul, a continuat filmul! a exclamat.

— Acum e altfel, a spus părintele, avem alt primar.

— După alegeri, vor fi iar crime, a replicat omul de afaceri, exasperat. Asta-i de cînd e satul sat, e tot la fel.

— Mai vedem noi, a spus părintele.

Bărbatul l-a cercetat posomorît. Cînd a deschis iar gura, fluturîndu-și cămașa, ca să-și răcorească pieptul, vocea îi devenise rugătoare.

— E al treilea film bun pentru toți de anul ăsta, a zis. Duminică au rămas trei bobine nerulate din pricina ploii și mulți vor să știe cum se termină.

— Am tras deja clopotul, a spus părintele.

Omul a oftat, deznădăjduit. A așteptat, privindu-l pe preot în ochi, de-acum gîndindu-se numai la căldura sufocantă din birou.

— Atunci nu se mai poate face nimic? Padre Angel a clătinat din cap.

Omul de afaceri și-a dat o palmă ușoară peste genunchi și s-a ridicat.

— Bine, a zis. Ce să-i faci.

A împăturit iar batista, și-a șters sudoarea de pe gît și a cercetat biroul cu amară rigoare.

— E un infern, a mai spus.

Părintele l-a condus pînă la ușă. A tras zăvorul și s-a așezat să termine scrisoarea. După ce a citit-o iar de la început, a încheiat paragraful întrerupt și a căzut pe gînduri. Chiar atunci s-a oprit muzica din difuzor. „Onoratul public, a spus o voce impersonală, e anunțat că spectacolul de astă-seară a fost suspendat, deoarece și cinematograful dorește să se alăture doliului.” Surizînd, padre Angel a recunoscut vocea proprietarului.

Căldura era tot mai rea. Parohul a scris mai departe, cu mici întreruperi, ca să se șteargă de sudoare și să recitească, pînă a umplut două pagini. Tocmai semnase, cînd ploaia s-a năpustit fără nici un avertisment. Aburii pămîntului reavăn s-au strecurat în casă. Padre Angel a scris plicul, a închis călimara și s-a pregătit să împăturească scrisoarea. Dar, mai înainte, a recitit ultimul paragraf. Atunci a deschis din nou călimara și a scris un post-scriptum:

“Plouă iar. Cu asemenea iarnă și cu ce ți-am povestit mai înainte, cred că ne așteaptă zile amare.”

Vineri, dimineța a fost caldă și uscată. În zorii acelei zile, judecătorul Arcadio, care se fălea că, de cînd se iubise prima oară, făcea dragoste de trei ori pe noapte, a rupt sforile pologului chiar în momentul culminant și s-a prăvălit pe dușumea cu soție cu tot, încurcîndu-se în țesătură.

— Las-o așa, a murmurat ea. O potrivesc eu după.

Au ieșit goi pușcă din umbrele pologului. Judecătorul Arcadio s-a dus să caute izmene curate în cufăr. Cînd s-a întors, nevastă-sa repara țesătura, gata îmbrăcată. A trecut pe lîngă ea fără să-i arunce vreo privire și s-a așezat pe cealaltă parte a patului, să-și încalțe pantofii, cu respirația încă grea de la eforturile dragostei. Ea i s-a alăturat. Și-a sprijinit pîntecele rotund și tare de brațul lui și i-a căutat

urechea cu dinții. El a îndepărtat-o cu delicatețe.

— Lasă-mă, a spus.

Ea a pufnit într-un rîs sănătos. Și-a urmat soțul pînă în celălalt capăt al odăii, zgîndărindu-l cu arătătorul în rinichi.

— Dii, măgăruș, a zis.

El a sărit și i-a dat mîinile la o parte. Ea l-a lăsat în pace și a rîs iar, dar brusc a devenit serioasă și a țipat:

— Isuse Hristoase!

— Ce s-a întîmplat? a întrebat el.

— Păi, ușa e larg deschisă, a țipat. Asta da, mare nerușinare. A intrat în baie, prăpădindu-se de rîs.

Judecătorul Arcadio n-a mai așteptat cafeaua. Împrospătat de menta din pasta de dinți, a ieșit în stradă. Soarele era ca de aramă. În ușile dughenelor, sirienii priveau fluviul, care curgea molcom. Trecînd prin fața cabinetului doctorului Giraldo, a rîcîit cu unghia grilajul de metal al ușii, apoi a strigăt din mers:

— Doctore, care-i cel mai bun leac pentru durerea de cap? Medicul i-a răspuns din casă:

— Să nu bei în seara de dinainte.

În port, cîteva muieri vorbeau în gura mare despre fițuica afișată încă de cu noapte. În zorii senini, fără ploaie, o citiseră în drum spre liturghia de la cinci, iar acum știa tot satul. Judecătorul Arcadio nu s-a oprit. Simțea cum îl trăgea ața către salonul de biliard, ca boul cu belciug în nas. A cerut o bere rece și ceva pentru cap. Abia bătuse de nouă, dar localul era plin.

— Tot satul are azi dureri de cap, a spus judecătorul Arcadio.

Și-a luat sticla și s-a așezat la o masă, unde trei bărbați rămăseseră perplecși în fața unor țapi cu bere. S-a așezat pe locul liber.

— Care mai e necazul?

— Azi în zori erau patru.

— Toți au aflat ce-a pățit Raquel Contreras, spuse unul dintre bărbați.

Judecătorul Arcadio a mestecat calmantul și a băut berea din sticlă. Prima gură nu i-a plăcut, apoi stomacul i s-a întărit și s-a simțit nou și fără trecut.

— Ce zicea?

— Mîrșăvii, a zis bărbatul. Că anul ăsta n-a călătorit ca să-și plombeze dinții, cum spune ea, ci ca să facă avort.

— Nu merita să pună o fițuică, a spus judecătorul Arcadio; de asta vorbește tot satul.

Deși cînd a ieșit din local soarele l-a ars pînă în fundul ochilor, nu-l mai încerca neplăcerea aceea confuză din zori. S-a dus drept la judecătorie. Aprodul, un bătrîn sfrijit și costeliv, care jumulea o găină, l-a primit cu o privire neîncrezătoare, scrutîndu-l peste ramele ochelarilor.

— Și minunea?

— Trebuie să punem treaba în mișcare, a zis judecătorul.

Aprodul a ieșit în patio tîrșîindu-și galenții și, peste gard, i-a dat bucătăresei de la hotel găina pe jumătate jumulită. Unsprezece luni după ce-și luase postul în primire, judecătorul Arcadio s-a așezat pentru întîia oară la masa de scris.

Hardughia era împărțită în două printr-un grilaj din lemn. Dincolo de el era un fotoliu, tot din lemn, sub tabloul justiției, legate la ochi și cu balanța în mînă. Dincoace de el, două birouri vechi față în față, un raft cu cărți prăfuite și o mașină de scris. Pe perete, deasupra mesei judecătorului, se afla un crucifix din aramă. Pe peretele din față, o litografie înrămată: un bărbat surizător, gras și chel, avea petrecută peste piept eșarfa prezidențială, iar sub el scria cu litere de aur: „Pace și dreptate”. Litografia era singurul lucru nou în încăpere.

Aprodul și-a pus batista pe cap și a început să șteargă cu pămătuful din pene praful de pe birouri.

— Dacă nu-ți acoperi nasul, faci guturai, a spus.

Dar sfatul i-a fost ignorat. Judecătorul Arcadio s-a lăsat pe spătarul scaunului rotitor, întinzînd picioarele, ca să încerce arcurile.

— Nu cade? a întrebat. Aprodul a dat din cap că nu.

— Cînd a fost omorît judecătorul Vitela, a spus, i-au sărit arcurile; dar acum e reparat. Fără să-și ia batista de la nas, a adăugat: Chiar primarul l-a dat la reparat, cînd s-a schimbat guvernul și au început să apară peste tot agenți speciali.

— Primarul vrea ca biroul să funcționeze.

A deschis sertarul din mijloc, a scos o legătură de chei și a tras pe rînd celelalte sertare. Gemeau de hîrtii. Le-a cercetat superficial, ridicîndu-le cu arătătorul, ca să se asigure că nu era nici una care să-i atragă atenția, apoi a închis sertarele și a aranjat rechizitele de pe masă: o călimară de cristal cu un vas roșu și altul albastru, și cîte toc de aceeași culoare pentru fiecare din ele. Cerneala era uscată.

— Dumneata i-ai plăcut primarului, a spus aprodul.

Legănîndu-se cu scaunul, judecătorul l-a urmărit posomorît cum curăța ghișeul. Aprodul l-a privit, de parcă voia să nu-l uite niciodată în acea lumină, în acea clipă și în acea poziție, și a zis, împungîndu-l cu arătătorul:

— Leit-poleit cum stai acum, așa stătea și judecătorul Vitela cînd l-au ciuruit gloanțele.

Judecătorul și-a atins venele groase de pe frunte. Durerea de cap revenea.

— Eu stăteam aici, a continuat aprodul, arătînd mașina de scris, iar el, dincolo de grilaj. Continuînd istorisirea, s-a sprijinit de ghișeu, îndreptînd pămătuful spre judecătorul Arcadio ca pe o pușcă. Părea jefuitorul diligenței poștale dintr-un western cu cowboy. Cei trei polițiști s-au postat așa, a arătat. Nici nu i-a văzut bine, că judecătorul Vitela a și ridicat brațele, zicînd rar de tot: „Nu mă omoriți”. Dar imediat am văzut cum zbura scaunul într-o parte, și el într-alta,

secerat de plumbi.

Judecătorul Arcadio și-a strâns capul în mâini. Aprodul a scos batistă și a agățat pământul din pene în spatele ușii.

— Și totul, pentru că la o beție a zis că-i aici ca să garanteze desfășurarea unor alegeri corecte, a comentat. A tăcut, privindu-l pe judecătorul Arcadio, care s-a aplecat peste birou, cu mâinile pe stomac. Ești praf și pulbere, așa-i?

Judecătorul a zis că da. I-a pomenit de noaptea trecută și i-a cerut să-i aducă de la salonul de biliard un calmant și două beri reci. Când a terminat-o pe prima, nu avea nici cea mai mică remușcare. Era lucid.

Aprodul s-a așezat în fața mașinii de scris.

— Și acum ce facem? a întrebat.

— Nimic, a zis judecătorul.

— Atunci, cu voia dumitale, mă duc s-o caut pe Maria, s-o ajut la jumulitul găinilor.

Judecătorul s-a împotrivit.

— În biroul ăsta se împarte dreptate, nu se jumulesc găini, a spus. Și-a privit compătimitor subalternul de sus pînă jos și a adăugat: Și trebuie să arunci papucii ăștia și să vii la birou în pantofi.

Căldura creștea odată cu apropierea amiezii. Când a bătut douăsprezece, judecătorul Arcadio băuse o duzină de beri. Naviga printre amintiri. Vorbea cu somnoroasă tulburare despre trecutul fără lipsuri, cu duminici lungi pe malul mării și cu mulatre nesățioase, care făceau dragoste în picioare, în spatele ușilor de la intrare.

— Așa era viața atunci, spunea, pocnind din arătător și degetul mare, în fața blindei uluiri a aprodelui, care asculta tăcut, încuviințînd din cap. Judecătorul Arcadio se simțea toropit, dar amintirile îi erau tot mai vii.

Cînd din turn s-a auzit bătînd ora unu, aprodul a dat semne de nerăbdare.

— Se răcește supa, a zis. Judecătorul nu i-a îngăduit să se

ridice.

— În satele astea, rar întâlnești un bărbat inteligent, a spus, iar aprodul i-a mulțumit, topit de căldură, și s-a foit pe scaun.

Acea vineri nu se mai sfârșea. Sub olanele fierbinți ale acoperișului, cei doi bărbați au mai tăifăsuț o jumătate de oră, pe cînd satul clocotea în ciorba siestei. Ajuns la capătul puterilor, aprodul a făcut atunci o aluzie la blestematele de fițuici. Judecătorul Arcadio a dat din umeri.

— Și tu aștepti cu sufletul la gură atari mîrșăvii, a spus, tutuindu-l pentru prima oară.

Aprodul n-avea chef să parlamenteze, îl chinuiau foamea și lipsa aerului, dar nu credea că fițuicile erau o prostie.

— Avem deja primul mort, a răspuns. Dacă o ținem tot așa, ne-așteaptă vremuri grele. Și i-a vorbit despre un cătun pe care fițuicile cu zeflemele l-au distrus în șapte zile. Pînă la urmă, locuitorii au sfîrșit prin a se omorî unii pe alții. Supraviețuitorii dezgropaseră morții și luaseră oasele cu ei, ca să fie siguri că n-aveau să se mai întoarcă niciodată.

Judecătorul i-a ascultat spusele batjocoritor, descheindu-și molcom cămașa. S-a gîndit că aprodului îi plăceau poveștile de groază.

— Țsta-i un caz foarte simplu de roman polițist, a zis. Subalternul a dat din cap. Judecătorul Arcadio i-a povestit că făcuse parte, la universitate, dintr-un grup care rezolva enigme polițiste. Fiecare citea un roman polițist pînă într-un punct, iar sîmbetele se strîngeau să-i dezlege enigma.

— N-am dat greș niciodată, a adăugat. Firește, îmi era de folos cunoașterea clasicilor, care descoperiseră o logică a vieții în stare să dezlege orice mister. Și l-a pus să dezlege o enigmă: un bărbat se înregistrează într-un hotel la orele zece noaptea, urcă în cameră, iar a doua zi de dimineață camerista îi duce cafeaua și îl găsește în pat, mort și în stare de descompunere. Autopsia arată că oaspetele sosit cu o

noapte înainte era mort deja de opt zile.

Aprodul s-a ridicat în picioare, trosnindu-și îndelung încheieturile.

— Vrei să zici că, la sosire, era mort de șapte zile, a spus.

— Povestea a fost scrisă acum doisprezece ani, l-a lămurit judecătorul Arcadio, trecînd peste această întrerupere, dar soluția a dat-o Heraclit, cu cinci veacuri înainte de Hristos. A vrut să i-o spună, dar aprodul era exasperat.

— Nicicînd, de cînd e lumea lume, nu s-a știut cine pune fițuici, a declamat cu o agresivitate încordată. Judecătorul Arcadio l-a privit strîmb.

— Pun pariu că eu o rezolv.

— S-a făcut.

Cu capul sub plapumă, Rebeca de Asis se sufoca în căldurosul dormitor al casei de vizavi, încercînd să-și facă siesta. Avea frunze coapte lipite pe tîmple.

— Roberto, a spus, adresîndu-i-se soțului, dacă nu deschizi fereastra, o să murim de cald.

Roberto Asis a deschis fereastra, chiar atunci cînd judecătorul Arcadio ieșea din birou.

— Încearcă să dormi, și-a implorat exuberanta soție, care zăcea cu brațele desfăcute sub baldachinul împletit, de culoare roz, goală pușcă sub cămășuța subțire de nailon. Îți promit că n-o să-mi mai aduc aminte de nimic.

Ea a oftat.

Roberto Asis își petrecuse noaptea foindu-se prin dormitor și fumînd țigară de la țigară, lovit de nesomn, și în zori l-ar fi putut surprinde pe autorul fițuicilor. Auzise fișîitul hîrtiei și mișcarea repetată cu care mîinile o netezeau pe peretele din fața casei. Dar pricepuse prea tîrziu, după ce fusese lipită. Cînd a deschis fereastra, piața era pustie.

Pînă la două după-amiaza, cînd i-a promis că n-avea să-și mai aducă aminte de fițuica plină cu zeflemele, soția încercase să-l liniștească pe toate căile cu puțință. În cele din

urmă, îi oferise o soluție disperată: ca ultimă dovadă a nevinovăției sale, să i se spovedească părintelui cu glas tare și în prezența soțului ei. Numai aceea umilintă, și tot ar fi meritat osteneala. În ciuda supărării, n-a îndrăznit să facă și următorul pas și a trebuit să capituleze.

— Întotdeauna e mai bine să discuți, a spus ea, fără să deschidă ochii. Ar fi fost un dezastru să stai supărat în taină.

Cînd a ieșit, a închis ușa la dormitor. În umbra casei mari, complet închise, a auzit zumzăitul ventilatorului electric al mamei lui, aceasta făcîndu-și siesta în casa de alături. Și-a turnat un pahar cu limonadă din frigider, sub privirea somnoroasă a bucătăresei, o negresă.

Stînd la răcoare, ea l-a întrebat dacă nu voia să prînzească. El a ridicat capacul oalei. Ditamai broasca țestoasă plutea cu labelle în sus în apa clocotindă. Pentru prima oară, gîndul că fusese aruncată de vie în oală și că inima avea să-i mai bată chiar și tăiată bucăți pe masă nu l-a cutremurat.

— Nu mi-e foame, a zis, astupînd oala. Și a adăugat din ușă: Nici doamna n-o să prînzească. A durut-o capul toată ziua.

Cele două case comunicau printr-un coridor podit cu lespezi verzi, de unde se putea zări cotețul din sîrmă al găinilor, din fundul unui patio comun. În partea de coridor a casei unde locuia mama lui, se aflau felurite colivii cu păsări, agățate de streășină, și multe ghivece cu flori viu colorate.

Din șezlongul unde tocmai își făcuse siesta, fiica lui de șapte ani l-a primit cu un salut plîngăcios. Încă mai avea pe obraz urmele țesăturii pe care dormise.

— Va fi ora trei, i-a spus în șoaptă. Și a adăugat melancolic: încearcă să-ți dai seama de unele lucruri.

— Am visat o pisică de sticlă, a spus fetița. El nu și-a putut reține un tremur ușor.

— Cum era?

— Toată din sticlă, a spus fetița, încercînd să schițeze cu mîinile conturul mîței din vis. Ca o pasăre din sticlă, dar pisică.

El s-a simțit pierdut, în plin soare, într-un oraș ciudat.

— Uit-o, a șoptit. Nu merită osteneala. Atunci și-a văzut mama în ușa dormitorului și s-a simțit salvat. Ești mai bine, a spus.

Văduva lui Asis i-a răspuns cu o privire amară.

— Pe zi ce trece sînt mai aproape de moarte, s-a plîns ea, strîngîndu-și părul bogat într-un coc de culoarea fierului. A ieșit pe coridor să schimbe apa din colivii.

Roberto Asis s-a trîntit în șezlongul unde dormise fică-sa. Sprijinindu-și ceafa în mîini, a urmărit-o cu ochi veștezi pe femeia osoasă îmbrăcată în negru, care le șoptea ceva păsărilor. Acestea se zbenguiau în apa proaspătă, dînd vesele din aripi și stropind-o pe față. Cînd a terminat cu coliviile, văduva lui Asis a semănat nesiguranța în inima fiului său.

— Te credeam la munte, a spus.

— Nu m-am dus, i-a răspuns el. Aveam altceva de făcut.

— Nu te mai duci pînă luni.

El a încuviințat din priviri. O slujnică, o negresă desculță, a traversat salonul cu fetița, plecînd s-o ducă la școală. Văduva lui Asis a așteptat pe coridor, pînă au ieșit. Apoi i-a făcut semn fiului, iar el a urmat-o în dormitorul mare, unde zumzăia ventilatorul electric. Ea s-a trîntit pe un vechi balansoar din liane, în fața ventilatorului, cu un aer istovit. Pe pereții văruiți atîrnau, în rame de aramă, fotografiile ale unor copii de demult. Roberto Asis s-a întins pe patul somptuos ca un tron, unde muriseră, decrepiți și prost dispuși, unii dintre copiii din poze și propriul tată, anul trecut, în decembrie.

— Ce se întîmplă? a întrebat văduva.

— Tu crezi ce zice lumea? a întrebat-o, la rîndul lui.

— La vîrsta mea trebuie să crezi tot, a replicat văduva. Și a

întrebat indolent: Dar ce zice?

— Că Rebeca Isabel nu-i a mea. Văduva a început să se legene domol.

— Are nasul nostru, a spus. Și, după ce s-a gîndit un moment, a întrebat distrată: Cine zice?

Roberto Asis și-a mușcat unghiile.

— Au pus o fițuică.

Abia atunci a priceput văduva că, de fapt, cearcănele lui nu erau urmarea unei lungi insomnii.

— Fițuicile nu-s oameni, a declarat.

— Spun doar ce zice gura lumii, a zis Roberto Asis; chiar dacă nu știm.

Ea știa însă tot ce spusese satul despre familia ei de-a lungul anilor. Într-o casă ca a ei, plină cu slujnice, fete de suflet și protejate de toate vîrstele, era imposibil să se închidă în dormitor și să n-o ajungă din urmă zvonul străzii. Bîrfele păreau să se țină scai de turbulenta familie Asis, fondatoarea satului pe vremea cînd nu erau decît niște bieți porcari.

— Nu tot ce se spune e adevărat, a zis. Chiar dacă se știe.

— Toată lumea știe că Rosario de Montero se culca cu Pastor, a spus el. Ultimul lui cîntec era pentru ea.

— Toți spuneau, dar nimeni nu știa sigur, a replicat văduva. În schimb, acum se știe că ultimul lui cîntec a fost pentru Margot Ramirez. Doar ei doi și mama lui Pastor știau că urmau să se căsătorească. I-ar fi prins mai bine să nu păzească atît de strict singurul secret care s-a putut păstra aici în sat.

Roberto Asis și-a privit mama cu dramatică vioiciune.

— Dimineață, am crezut că fac moarte de om, a zis. Văduva n-a părut impresionată.

— Bărbații din familia Asis sînt geloși, a răspuns. Asta a fost cea mai mare nenorocire a noastră.

Au stat multă vreme tăcuți. Era aproape patru, iar căldura începuse să se potolească. Cînd Roberto Asis a stins

ventilatorul electric, toată casa se trezea, plină de vocile femeilor și de flautele păsărilor.

— Dă-mi flaconașul de pe noptieră, a spus văduva. A scos două pastile cenușii și rotunde, ca două perle artificiale, și i-a înapoiat flaconul, spunînd: Ia două; te vor ajuta să dormi.

Fiul le-a luat cu apa pe care maică-sa o lăsase în pahar, și a pus capul pe pernă.

Văduva a oftat. A tăcut, gînditoare. Apoi, atribuind, ca întotdeauna, satului tot ceea ce credea despre jumătatea de duzină de familii din același neam cu ea, a spus:

— Aici, la noi, nu-i bine ca femeile trebuie să rămînă singure acasă, în vreme ce bărbații umblă pe munte.

Roberto Asis ațipea. Văduva i-a privit fața nebărbierită și nasul lung, din cartilagii ascuțite, și s-a gîndit la soțul mort. Adalberto Asis cunoscuse și el deznădejdea. Era un muntean uriaș, care purtase guler de celuloid doar un sfert de oră în toată viața, pentru dagherotipul care îi supraviețuia pe noptieră. Se spunea că ar fi ucis, chiar în acest dormitor, un bărbat pe care îl găsise în pat cu nevastă-sa, și că apoi îl îngropase pe ascuns în patio. Dar adevărul era altul: Adalberto Asis omorîse dintr-un singur foc de flintă un maimuțoi pe care îl surprinsese masturbîndu-se pe grinda din dormitor în vreme ce se uita țintă la nevastă-sa, care își schimba hainele. Murise patruzeci de ani mai tîrziu, fără să-și mai fi putut modifica legenda.

Padre Angel a urcat scara abruptă cu fuscei. La etajul al doilea, la capătul unui coridor pe ai cărui pereți atîrnau puști și cartușiere, un polițist citea culcat pe spate, într-un pat de campanie. Era atît de absorbit de lectură, că nu a observat prezența părintelui decît cînd l-a auzit salutînd. A făcut sul revista și s-a așezat în capul oaselor pe pat.

— Ce citești? a întrebat padre Angel. Agentul i-a arătat revista.

— *Terry și pirații.*

Părintele a parcurs cu privirea cele trei celule din beton armat, fără ferestre, închise în partea dinspre coridor cu bare groase din fier. În celula centrală, alt polițist dormea în izmene, cu picioarele crăcănate în hamac. Celelalte erau goale. Padre Angel a întrebat de Cesar Montero.

— E aici, a spus polițistul, arătînd spre o ușă închisă. E camera maiorului.

— Pot vorbi cu el?

— E izolat, a spus polițistul.

Padre Angel n-a insistat. A întrebat dacă deținutul era bine. Polițistul a răspuns că i se dăduse cea mai bună celulă din cazarmă, cu lumină bună și apă curentă, dar că nu mîncase de douăzeci și patru de ore. Refuzase bucatele comandate de primar la hotel.

— Îi e frică să nu fie otrăvit, a conchis polițistul.

— Ar fi trebuit să-i aducă mîncare de acasă, a spus părintele.

— Nu vrea să-i deranjăm soția.

Parcă vorbind în sinea lui, părintele a murmurat:

— Am să vorbesc de toate astea cu primarul. A dat să-și continue drumul spre capătul coridorului, unde primarul pusese să i se construiască un birou blindat.

— Nu-i aici, a spus polițistul. Stă de două zile acasă, îl doare o măsea.

Padre Angel s-a dus să-l vadă. Stătea în hamac, lîngă un scaun pe care se aflau un urcior cu apă sărată, o cutie cu calmante și centironul cu cartușieră și revolver. O obrazul îi era umflat tot. Padre Angel a tras un scaun lîngă hamac.

— Pune să ți-o scoată, a zis.

Primarul a scuipat în olița de noapte apa cu sare din gură.

— Ușor de zis! a exclamat, cu capul deasupra oliței. Padre Angel a înțeles. A șoptit:

— Dacă-mi permiți, vorbesc eu cu felcerul. A tras adînc aer

în piept și a îndrăznit să adauge: E un bărbat înțeleghător.

— Ca un catir, a spus primarul. Nici dacă-l faci bucăți, nu se lasă.

Padre Angel l-a urmărit cu privirea pînă la chiuvetă. Primarul a deschis robinetul, a pus obrazul umflat sub șuvoiul de apă rece și a stat așa, extaziat, pentru o clipă. Apoi a mestecat un calmant și a luat apă de la robinet, aruncîndu-și-o în gură cu mîinile.

— Serios, a insistat părintele, pot vorbi cu felcerul. Primarul a făcut un gest de nerăbdare.

— Fă ce vrei, padre.

S-a întins pe spate în hamac, cu ochii închiși și mîinile sub ceafă, respirînd nervos. Durerea a început să cedeze. Cînd a deschis iar ochii, padre Angel îl privea tăcut, de lîngă hamac.

— Ce te-aduce pe-aici? a întrebat primarul.

— Cesar Montero, a zis părintele, fără introducere. Trebuie spovedit.

— E izolat, a spus primarul. Mîine, după demersurile preliminare, îl poți spovedi. Luni trebuie să-l trimitem.

— Au trecut patruzeci și opt de ore, a spus părintele.

— Pe mine mă doare măseaua de două săptămîni, a spus primarul.

În întunericul din odaie începeau să zumzăie țîntării. Padre Angel a văzut prin fereastră un nor de un roz intens, care plutea deasupra fluviului.

— Și cu mîncarea...? a întrebat.

Primarul s-a ridicat din hamac, ca să închidă ușa de la balcon.

— Eu mi-am făcut datoria, a zis. Nu vrea nici să-i deranjăm soția și nici să primească mîncare de la hotel.

A început să strophească apoi cu insecticid prin odaie. Padre Angel și-a căutat batista în buzunar, ca să nu strănute, dar a dat de-un plic mototolit.

— Ah! a exclamat, dînd să-l netezească ușor cu degetele.

Și-a acoperit nasul, dar degeaba: a strănutat de două ori.

— Strănută, părinte, i-a spus primarul. Și a subliniat, zîmbind: Doar e democrație.

Padre Angel a zîmbit și el. A spus, arătînd plicul lipit:

— Am uitat să pun scrisoarea la poștă. A găsit batista în mîneacă și și-a curățat nasul iritat de insecticid. Tot se mai gîndea la Cesar Montero. E ca și cum l-ați ține cu pîine și apă, a spus.

— Dacă așa vrea, a spus primarul, nu-l putem hrăni cu forța.

— Cel mai mult mă îngrijorează conștiința lui, a spus părintele.

Fără să-și ia batistă de la gură, l-a urmărit pe primar cu privirea prin odaie, pînă cînd a terminat de dat cu insecticid.

— Trebuie că e tare încărcată, dacă se teme să nu-l otrăvească cineva, a zis.

Primarul a pus pompa pe podea.

— Știe că pe Pastor îl iubeau toți, a zis.

— Ca și pe Cesar Montero, a replicat părintele.

— Dar, din întîmplare, mortul e Pastor.

Padre s-a uitat la plic. Lumina a devenit violetă.

— Pastor, a murmurat. N-a avut vreme să se spovedească. Primarul a aprins lumină înainte de a se așeza în hamac.

— Mîine are să-mi fie mai bine, a zis. După demersuri, îl poți spovedi. Crezi că-i bine?

Padre Angel a fost de acord.

— E doar pentru liniștea conștiinței lui, a insistat. S-a ridicat solemn. I-a recomandat primarului să nu ia multe calmante, iar el i-a răspuns să nu uite de scrisoare.

— Și încă un lucru, părinte, a spus primarul, încearcă, oricum, să vorbești cu felcerul. L-a privit pe paroh, care cobora deja scara, și a mai adăugat ceva, zîmbind: Toate astea contribuie la consolidarea păcii.

Stînd în ușa oficiului poștal, dirigintele privea amurgul

stingîndu-se. Cînd padre Angel i-a dat scrisoarea, a intrat în birou, a umezit cu limba timbrul de cincisprezece centavos, pentru poșta *aeriană*, și suprataxa de construcții. A răscolit prin sertarul biroului. Pe stradă s-au aprins luminile, iar Părintele a pus cîteva monede pe ghișeu și a ieșit fără să-și ia rămas-bun.

Dirigintele poștei a mai căutat prin hîrțiile din sertar. O clipă mai tîrziu, obosit de-atîta răscolit, a scris cu cerneală pe un colț al plicului: „Nu dispunem de timbre de cinci”. A semnat dedesubt și a pus ștampila.

În acea noapte, după rozariu, padre Angel a găsit un șoarece mort plutind în agheasmatar. Trinidad puna curse în baptisteriu. Părintele a luat animalul de vîrfurile cozii.

— Ai să provoci o nenorocire, i-a spus lui Trinidad, legănîndu-i în față șoarecele mort. Nu știi că se ia apă sfințită în sticle și se dă bolnavilor?

— Și ce dacă? A întrebat Trinidad.

— Cum „și ce dacă”? A replicat părintele. Asta-i culmea, bolnavii o să bea apă sfințită cu arsenic.

Trinidad i-a amintit că încă nu-i dăduse bani de arsenic.

— E ipsos, a spus, dezvăluindu-i formula: pusese ipsos în cotloanele bisericii; șoarecele îl mîncase și, înnebunit de sete, se dusese imediat să bea din agheasmatar. Apa solidificase ipsosul în stomac.

— Oricum, a spus părintele, e bine să vii după banii de arsenic. Nu mai vreau și alți șoareci morți în apă sfințită.

În birou, îl aștepta în tăcere un grup de doamne catolice, în frunte cu Rebeca de Asis. După ce i-a dat lui Trinidad bani de arsenic, părintele a discutat cu cele trei doamne despre căldura din odaie și s-a așezat în față lor la masa de scris.

— La dispoziția dumneavoastră, respectabile doamne. Ele s-au uitat una la alta. Rebeca de Asis și-a desfăcut evantaiul pe care era pictat un peisaj japonez și a spus fără ocolișuri:

— În chestiunea fițuicilor cu zeflemele, padre.

Modulîndu-și vocea, de parcă istorisea o legendă copiilor, a vorbit despre agitația din sat. A zis că, deși considerau moartea lui Pastor „drept ceva total personal”, familiile onorabile se simțeau obligate să se ocupe de fițiuci.

Sprijinindu-se în mînerul umbreluței, Adalgisa Montoya, cea mai în etate dintre cele trei, a fost mai clară.

— Noi, doamnele catolice, am hotărît să intervenim în chestiune.

Padre Angel a cugetat doar cîteva clipe. Rebeca de Asis a tras adînc aer în piept și părintele s-a întrebat cum putea, oare, să miroasă atît de plăcut. Era splendidă și înfloritoare, de o albeață strălucitoare și de o sănătate pasională. Părintele a vorbit, fixînd cu privirea un punct nedefinit.

— Cred, a zis, că nu trebuie să dăm atenție scandalului. Trebuie să fim deasupra acestor purtări și să respectăm legile Domnului, ca și pînă acum.

Adalgisa Montoya a încuviințat, dînd din cap. Dar celelalte doamne n-au fost de acord; credeau că „atare calamitate poate avea, cu timpul, urmări funeste”. Atunci difuzorul din sala de cinematograf a tușit. Padre Angel și-a dat o palmă peste frunte.

— Scuzați-mă, a spus, căutînd în sertar lista cenzurii catolice. Ce dau azi?

— *Pirații spațiului*, a spus Rebeca de Asis; un film de război.

Padre Angel a căutat, șoptind frînturi de titluri și urmînd cu arătătorul lungă listă alfabetică interzisă. S-a oprit cînd a dat pagina.

— *Pirații spațiului*.

A urmărit orizontal cu arătătorul, căutînd mențiunea morală, pînă în momentul în care, în locul discului așteptat, l-a auzit pe proprietar. Anunța suspendarea spectacolului din pricina vremii proaste. Una dintre vizitatoare a lămurit că acesta luase hotărîrea, fiindcă publicul cerea banii înapoi,

dacă ploaia întrerupea spectacolul înainte de pauză.

— Păcat, a spus padre Angel, era bun pentru toți. A închis caietul și a continuat: Cum spuneam, avem un sat moral. Acum nouăsprezece ani, când am primit parohia, erau unsprezece concubinaje publice în familii importante. Azi mai e doar unul și sper că nu pentru multă vreme.

— Nu pentru noi, a spus Rebeca de Asis. Dar bieții oameni...

— Nu există nici un temei de îngrijorare, a continuat părintele, nedînd atenție întreruperii. Trebuie să vedem că satul s-a schimbat. Tot atunci, o balerină rusoaică a dat, în arena de lupte pentru cocoși, un spectacol numai pentru bărbați și, la sfîrșit, a vîndut la licitație tot ce avea pe ea.

Adalgisa Montoya l-a întrerupt:

— Chiar așa.

Își amintea, într-adevăr, că i se pomenise de acel scandal: cînd balerina a rămas goală pușcă, un moș a început să urle la galerie, a urcat pe ultima treaptă și a urinat în capul publicului. I se povestise că, urmîndu-i pilda, ceilalți bărbați sfîrșiseră prin a urina unul peste altul, urlînd ca nebunii.

— Acum, a continuat părintele, s-a dovedit că avem satul cel mai moral din toată Prefectura Apostolică.

S-a cramponat de teza lui. A povestit despre momentele grele ale luptei lui cu slăbiciunile și cu lipsa de fermitate a oamenilor, pînă cînd, copieșite de căldură, doamnele catolice nu l-au mai ascultat. Cînd Rebeca de Asis și-a desfăcut iar evantaiul, padre Angel i-a descoperit sursa miresmei. Aroma de santal s-a cristalizat în toropeală salonului. Părintele și-a scos batista din mîneca și a dus-o la nas, ca să nu strănute.

— Dar, a continuat, biserica noastră e cea mai săracă din toată Prefectura Apostolică. Clopotele sînt sparte și navele pline de șoareci, pentru că eu mi-am petrecut viața impunînd morala și bunele obiceiuri.

Și-a descheiat gulerul.

— Muncă fizică poate face orice tânăr, a spus, ridicându-se. În schimb, e nevoie de o tenacitate îndelungată și de multă experiență pentru reconstruirea moralei.

Rebeca de Asis și-a ridicat mîna transparentă, cu verigheta acoperită de un inel cu smaralde.

— Tocmai de-aia, a spus. Credem că din pricina fițuicilor cu zeflemele ți se duce de rîpă toată munca.

Singura care tăcuse pînă atunci a profitat de pauză, ca să intervină:

— Mai credem și că țara își revine și necazul ăsta poate fi o piedică.

Padre Angel a luat un evantai din dulap și, cumpătat, a început să-și facă vînt.

— N-are nici o legătură una cu alta, a zis. Am trecut printr-un moment politic dificil, dar morala familiei s-a păstrat intactă. A venit în fața celor trei femei. Nu peste mulți ani, am să-i spun prefectului apostolic: „Vă las un sat exemplar. Trebuie doar să trimiteți un tânăr întreprinzător, care să înalțe cea mai bună biserică din prefectură”. A făcut o reverență leneșă și a exclamat: Atunci am să mor liniștit în ograda mai-marilor mei!

Doamnele au protestat. Adalgisa Montoya a luat cuvîntul în numele tuturor:

— Satul e ca și al dumitale, padre. Vrem să rămii aici pînă îți vei da ultima suflare.

— Dacă e să construim o nouă biserică, a spus Rebeca de Asis, putem începe campania chiar acum.

— Toate la vremea lor, a replicat padre Angel. Apoi a adăugat, pe alt ton: Deocamdată, nu vreau să îmbătrînesc în fruntea nici unei parohii. Nu vreau să pățesc ca blîndul Antonio Isabel del Santísimo Sacramento del Altar Castaneda y Montero, care l-a informat pe episcop că în parohia lui plouă cu păsări moarte. Cercetînd, trimisul episcopului l-a găsit în piața publică, jucîndu-se cu copiii de-a hoții și

vardiștii.

Doamnele și-au exprimat uimirea.

— Cine era?

— Parohul care a venit după mine la Macondo, a spus padre Angel. Avea o sută de ani.

Iarna, ale cărei rigori fuseseră prevăzute încă din ultimele zile ale lui septembrie, și-a arătat colții la sfârșitul acelei săptămîni. Primarul și-a petrecut duminica mestecînd calmante în hamac, în vreme ce fluviul ieșit din matcă făcea ravagii în cartierele de jos.

Cînd ploaia a stat prima oară, luni în zori, satului i-au trebuit cîteva ore ca să-și vină în fire. Salonul de biliard și frizeria s-au deschis devreme, dar cele mai multe case au rămas închise pînă la unsprezece. Domnul Carmichael a fost primul căruia i s-a oferit șansa de a se cutremura în fața spectacolului dat de bărbații care își mutau casele mai sus. Cetele lor zgomotoase scoteau stîlpii de susținere și mutau camerele simple din chirpici și acoperișurile din lemn de palmier așa cum erau.

Stînd sub streășina frizeriei cu umbrela deschisă, domnul Carmichael privea complicatele manevre, cînd bărbierul l-a trezit din contemplare.

— Au trebuit să aștepte să se însenineze, a spus.

— N-o să stea nici în două zile, a replicat domnul Carmichael și a închis umbrela. Mi-o spun mie bătăturile.

Oamenii care transportau casele, cufundați în noroi pînă la glezne, au trecut lovindu-se de pereții frizeriei. Domnul Carmichael a văzut prin fereastră interiorul distrus, un dormitor rămas fără nici o intimitate, și s-a simțit copleșit de acel dezastru.

Deși era șase dimineața, stomacul îi spunea că se apropia de douăsprezece. Sirianul Moises l-a invitat la el în prăvălie pînă stătea ploaia. Domnul Carmichael a repetat prognoza

conform căreia ploaia n-avea să stea în următoarele douăzeci și patru de ore. A șovăit înainte de a sări pe trotuarul din fața casei vecine. Un bulgăre de pământ, aruncat de câțiva puști care se jucau de-a războiul, s-a turtit de perete, la doar câțiva metri de pantalonii lui abia călcați. Sirianul Elias a ieșit din dugheană cu mătura în mână, amenințându-i pe puști într-un amestec de arabă și spaniolă. Puștii au sărit în sus de bucurie.

— Turc janghinos.

Domnul Carmichael și-a văzut hainele neatînse. A închis umbrela și a intrat în frizerie, ducându-se drept la scaun.

— Am spus mereu că ești un om prudent, a zis frizerul. I-a legat cearșaful la gît. Domnul Carmichael a tras în piept parfumul crinilor, care-l enerva la fel ca aburul rece de la dentist. Bărbierul a început să-i taie părul de la ceafă. Nerăbdător, domnul Carmichael a căutat cu privirea ceva de citit.

— N-ai ziare?

Bărbierul a răspuns, fără să se oprească:

— În țară-s doar ziare oficiale și nu permit să ajungă aici decît peste cadavrul meu.

Domnul Carmichael s-a mulțumit să-și admire pantofii rupți, pînă cînd frizerul a întrebat de văduva lui Montiel. Venea de la ea. Îi administra averea de cînd murise don Chepe Montiel, la care fusese contabil ani în șir.

— E aici, a spus.

— Tu te spetești, a zis frizerul ca pentru sine, iar ei nu-i poți străbate pămînturile călare nici în cinci zile. Trebuie să aibă vreo zece sate.

— Trei, a răspuns domnul Carmichael. Și a adăugat convins: E cea mai bună femeie de pe lume.

Bărbierul s-a dus la masa de toaletă, să curețe pieptănelul. Domnul Carmichael i-a văzut în oglindă fața de țap și a mai înțeles o dată de ce nu-l stima. Frizerul a vorbit,

privindu-i chipul:

— Bună afacere: partidul meu e la putere, poliția îmi amenință cu moartea adversarii politici, iar eu cumpăr de la ei pământuri și vite la prețul stabilit de mine.

Domnul Carmichael a plecat capul. Sînguincios, frizerul a început iar să-i taie părul.

— După alegeri, a conchis, sînt stăpîna pe trei localități, n-am concurență și, întîmplător, țin și tigaia de coadă, chiar dacă se schimbă guvernul. Îți spun eu: cea mai bună afacere, mai ceva ca banii falși.

— Jose Montiel era bogat cu mult înainte de necazurile politice, a spus domnul Carmichael.

— Stătea în izmene la poarta fabricii de decorticat de orez, a spus frizerul. Se zice că și-a luat prima pereche de pantofi acum nouă ani.

— Și chiar de-ar fi așa, a admis domnul Carmichael, văduva n-a avut nici o legătură cu afacerile lui Montiel.

— Dar a făcut pe proasta, a replicat bărbierul. Domnul Carmichael a ridicat capul. Și-a desfăcut cearșaful de la gît, ca să-i circule sîngele.

— De-aia am preferat întotdeauna să mă tundă soția, a protestat. Nu-mi ia bani și nici nu face politică.

Bărbierul i-a împins capul în față și a continuat să lucreze în tăcere. Uneori clănțănea foarfeca în aer, din exces de virtuozitate. Domnul Carmichael a auzit strigăte în stradă. S-a uitat în oglindă: copii și femei treceau prin fața ușii, cărînd mobile și ustensile din casele mutate. A comentat ranchiunos:

— Nenorocirile ne distrug, iar voi mai trăiți încă din dușmăanii politice. Persecuțiile s-au sfîrșit de mai bine de un an, și tot mai vorbiți de ele.

— Și mizeria în care ne-au adus e tot o persecuție, a ripostat bărbierul.

— Măcar nu ne jefuiesc, a spus domnul Carmichael.

— Dar și lăsatul în voia Domnului e tot un fel de jaf. Domnul Carmichael și-a ieșit din sărite.

— Asta-i literatură de ziar, a spus.

Bărbierul a tăcut. A pregătit spuma într-o tigvă și a întins-o cu pământul pe ceafa domnului Carmichael.

— Adevărul e că-ți crapă buza să vorbești, s-a scuzat. Nu dai în fiecare zi de cineva imparțial.

— Cu unsprezece copii de hrănit, oricine-i imparțial, a spus domnul Carmichael.

— Ai dreptate, a admis bărbierul.

A încercat briciul în palmă. I-a ras ceafa tăcut, dînd săpunul la o parte cu degetele și ștergîndu-le apoi pe pantalon. La sfîrșit, i-a frecat ceafa cu o bucată de piatră acră. A terminat în tăcere.

Domnul Carmichael și-a închis nasturele la gît și a văzut afișul bătut în cuie pe peretele din spate: „Discuțiile politice sînt interzise”. Și-a scuturat resturile de păr de pe umeri, a pus umbrela pe braț și a întrebat, arătînd spre afiș:

— De ce nu-l scoți?

— Nu-i pentru tine, a zis bărbierul. Sîntem de acord că ești imparțial.

De astă dată, domnul Carmichael n-a șovăit să sară pe trotuar. Frizerul l-a privit pînă a dat colțul, apoi a căzut în extaz cu ochii la fluviul tulbure și amenințător. Ploaia se opri, dar un nor greu plutea nemișcat peste sat. Puțin înainte de unu, a intrat sirianul Moises, plîngîndu-se că îi cădea părul din cap, dar că îi creștea nespuse de repede pe ceafă.

Sirianul se tunde în fiecare luni. De obicei, își pleca fruntea cu un soi de fatalism și sforăia arăbește, în vreme ce frizerul vorbea de unul singur cu glas tare. În acea luni, s-a trezit, tresărînd, la prima întrebare.

— Știi cine a fost aici?

— Carmichael, a spus sirianul.

— Nefericitul negru Carmichael, a confirmat frizerul, parcă silabisind fraza. Detest acest soi de oameni.

— Carmichael nu-i om, a spus sirianul Moises. De trei ani nu-și cumpără pantofi. Dar în politică face tot ce-i de făcut: ține contabilitatea cu ochii închiși. Și-a înfipt barba în piept, ca să sforăie iar, dar bărbierul s-a pus în fața lui cu brațele încrucișate, zicînd:

— Spune-mi ceva, turc de rahat: pînă la urmă, tu cu cine ții? Sirianul a răspuns imperturbabil:

— Cu mine.

— Rău faci, a spus frizerul. Trebuia cel puțin să ții seama de cele patru coaste pe care i le-au rupt fiului unui concetățean de-al tău, Elias, în contul lui don Chepe Montiel.

— Elias e atît de netrebnic, că fiul i-a ieșit politician, a replicat sirianul. Dar băiatul dansează acum de mama focului în Brazilia, iar Chepe e mort.

Înainte de a ieși din încăperea unde domnea dezordinea lungilor sale nopți de suferință, primarul și-a bărbierit obrazul drept, lăsînd pe cel stîng barba de opt zile. Apoi și-a pus o uniformă curată și ghetele de lac, și a coborît să mănînce la hotel, profitînd că ploaia făcea o pauză.

Sufrageria era goală. Primarul și-a croit drum printre măsuțele de patru persoane și s-a așezat pe locul cel mai retras, din fundul salonului.

— Mascaras, a strigat.

A venit o fătucă: rochie scurtă și cambrată, sîni de piatră. Primarul i-a comandat prînzul fără s-o privească. Ea s-a întors la bucătărie, după ce a deschis radioul de pe consola din capătul sufrageriei. A început un buletin de știri, cu citate din discursul ținut cu o seară mai înainte de președintele republicii, urmate de lista celor nouă articole interzise la import. Căldura creștea pe măsură ce vocea crainicului umplea locul. Cînd fata s-a întors cu supa,

primarul încerca să-și stăvilească sudoarea, făcându-și vînt cu șapca.

— Și pe mine radioul mă face să transpir, a spus fata.

Primarul a început să mănînce supa. Crezuse întotdeauna că hotelul singuratic, care supraviețuia datorită contribuțiilor aduse de comis-voiajorii ocazionali, era diferit de restul satului. În realitate, exista încă dinaintea satului. În hărăbaia lui de balcon din lemn, negustorii care veneau din toată țara să cumpere recolta de orez își petreceau noaptea jucînd cărți și așteptînd răcoarea zorilor, ca să poată dormi. Însuși colonelul Aureliano Buendia, care avea să stabilească la Macondo termenii capitulării în ultimul război civil, a dormit o noapte în balcon, într-o vreme cînd nu existau sate multe leghe în jur. Atunci, casa cu pereți de lemn și acoperiș de zinc avea aceeași sufragerie și aceleași despărțituri de carton în odăi, doar că nu existau lumină electrică și grupurile sanitare. Un bătrîn comis-voiajor povestea că, pînă la începutul secolului, pe pereții sufrageriei atîrnase, la dispoziția clienților, o colecție de măști, iar oaspeții mascați își făceau nevoile în patio, sub ochii tuturor.

A trebuit să-și descheie nasturele de la guler, ca să poată termina supa. După buletinul de știri, au urmat anunțuri în versuri. Apoi un bolero sentimental. Un bărbat cu voce mentolată, mort de iubire, hotărîse să dea ocol lumii, pe urmele unei femei. Așteptînd restul mîncării, primarul a ascultat atent cîntecul, pînă a văzut trecînd prin fața hotelului doi copii cu două scaune și un balansoar. În spatele lor, două femei și un bărbat cărau oale, lighene și restul mobilierului.

A ieșit în ușă, strigînd:

— De unde ați furat tot calabalicul ăsta?

Femeile s-au oprit. Bărbatul l-a lămurit că mutau casa mai sus. A întrebat unde o duseseră, iar bărbatul a arătat cu pălăria spre sud.

— Acolo sus, pe un teren închiriat de la don Sabas cu treizeci de pesos.

Primarul a cercetat mobilele. Un balansoar descleiat, oale sparte – sărăcii. S-a gândit o clipă. În cele din urmă a zis:

— Duceți boarfele lângă celelalte, pe terenul neocupat de lângă cimitir.

Bărbatul s-a simțit jignit.

— E terenul primăriei și nu costă nimic, a zis primarul. Orașul vi-l face cadou. Apoi, adresându-se femeilor, a adăugat: Spuneți-i lui don Sabas că-i poruncesc să nu se poarte ca bandiții.

Și-a terminat prânzul, savurînd bucățele. Apoi și-a aprins o țigară. A mai aprins una de la muc și a stat îndelung pe gânduri, cu coatele sprijinite pe masă, în vreme ce radioul măcina bolerouri sentimentale.

— La ce te gîndești? a întrebat fata, luînd farfuriile goale. Primarul nici n-a clipit.

— La oamenii ăștia săraci.

Și-a pus șapca și a traversat salonul. Întorcîndu-se, a zis din ușă:

— Trebuie să facem din satul nostru un loc decent. Cînd să dea colțul, a nimerit într-o sîngeroasă încăierare de cîini. A zărit o încîlceală de spinări și labe, un vîrtej de lătrături și dinți, și un cîine care își tîra o labă, cu coada între picioare. Primarul s-a dat la o parte și a continuat să meargă pe trotuar, spre cazarma poliției.

O femeie zbiera în pușcărie, în timp ce gardianul își făcea siesta, stînd pe burtă într-un pat de campanie. Apoi, gardianul s-a deșteptat dintr-un salt.

— Cine-i acolo? a întrebat primarul. Gardianul a luat poziție de drepti.

— Femeia care lîpea fițuici.

Primarul s-a dezlănțuit, înjurîndu-și subalternii. Voia să știe cine a adus femeia și cine ordonase s-o bage la zdup.

Polițiștii i-au dat o explicație încâlcită.

— Când ați adus-o? O băgaseră la pîrnaie sîmbătă noaptea. O să iasă ea și o să intre unul dintre voi, a urlat primarul. Fiindcă femeia a dormit la închisoare, iar satul s-a trezit în zori tapetat cu fițuici.

Nici nu s-a deschis bine ușa grea, de fier, că o femeie matură, cu oase mari și coc monumental ținut cu o *țeineta*⁴, a ieșit urlînd din celulă.

— Du-te naibii, i-a zis primarul.

Femeia și-a desfăcut cocul, și-a scuturat de cîteva ori pletele lungi și dese, coborînd scările ca din pușcă și urlînd:

— Curvă, curvă.

Primarul s-a aplecat peste balustradă și a țipat cît a putut de tare, așa, ca să-l audă nu numai femeia și polițiștii, ci întreg satul:

— Și să nu mă mai sîcîiți cu hîrtiuțele.

Deși ploaia mărunță continua să cadă, padre Angel și-a început plimbarea de dimineață. Era prea devreme pentru întîlnirea cu primarul, așa că s-a dus în zona inundată. N-a găsit decît stîrvul unei mîțe, care plutea printre flori.

La întoarcere, după-amiaza începea să se zvînte. Devenise vie și sclipitoare. Un barcaz acoperit cu carton gudronat cobora pe fluviul gros și nemișcat. Dintr-o casă pe jumătate dărîmată, a ieșit un copil, țipînd că aflase marea într-un ghioc. Padre Angel l-a dus la ureche. Da, marea era în ghioc.

Parcă în extaz, soția judecătorului Arcadio privea barcazul din poarta casei, cu brațele încrucișate pe burtă. Trei case mai sus începeau dughenele, tarabele cu mărunțișuri și sirienii imperturbabili din uși. Amurgul murea în norii de un

⁴ Pieptene special, cu care se prinde cocul și pe care se poate sprijini un vâl ori un șal ușor, aparținînd, ca și el, în majoritatea cazurilor, costumului popular.

roz intens, în zarva papagalilor și a maimuțelor de pe celălalt mal.

Casele începeau să se deschidă. Sub migdalii jechoși din piața publică, în jurul căruțurilor cu răcoritoare ori pe băncile roase de granit de lângă adăpătoare, bărbații se adunau la taclale. Padre Angel credea că, seară de seară, în acea clipă, satul întreg trăia miracolul schimbării la față.

— Padre, îți amintești de prizonierii din lagărele de concentrare?

Deși nu-l vedea pe doctorul Giraldo, padre Angel și-l putea imagina, surîzînd în dosul ferestrei luminate. La drept vorbind, nu-și amintea pozele, dar era sigur că le văzuse cîndva.

— Vino la fereastra sălii de așteptare, a spus medicul. Padre Angel a împins ușa de sîrmă. Un copil de sex nedefinit, numai piele și os, zăcea întins pe o rogojină, acoperit tot cu o blană galbenă. Doi bărbați și o femeie așteptau rezemați de *cancela*⁵. Părintele n-a simțit nici un miros, dar s-a gîndit că făptura trebuie că duhnea rău.

— Cine-i? a întrebat.

— Fiul meu, a răspuns femeia. Și a adăugat, scuzîndu-se parcă: De doi ani se cacă, săracul de el, cu sînge.

Bolnavul a întors ochii spre ușă, fără să miște capul. Părintele a simțit o milă înfricoșătoare.

— Și ce i-au făcut? a întrebat.

— De mult îi dăm banane verzi, a spus femeia, dar nu-i plac, cu toate că-i strîng bine burta.

— Trebuie să-l aduceți să se spovedească, i-a zis părintele. Dar n-a spus-o cu convingere. A închis ușa grijuliu și a ricîit cu unghia grilajul ferestrei, apropiindu-și fața de el, ca să-l vadă pe medic. Doctorul Giraldo măcina ceva într-o piuliță.

— Ce are? a întrebat părintele.

— Încă nu l-am examinat, a răspuns. Și doctorul a

⁵ Poartă din fier forjat, alb sau negru, care desparte casa de patio.

comentat gînditor: Padre, unele lucruri li se întîmplă oamenilor din voia Domnului.

Padre Angel s-a făcut că nu-l aude.

— Nici unul dintre morții pe care i-am văzut în viața mea nu părea atît de mort ca băiatul ăsta, a spus.

Și-a luat rămas-bun. Portul era pustiu, începea să se însereze. Padre Angel a înțeles că, la vederea bolnavului, i se schimbase dispoziția. Dîndu-și imediat seama că întîrziase la întîlnire, a grăbit pasul spre cazarma poliției.

Primarul se prăbușise pe un scaun pliant, cu capul în palme.

— Bună seara, a spus părintele încet de tot.

Primarul a ridicat capul, iar părintele s-a cutremurat văzîndu-i ochii roșii de disperare. Un obraz era curat și proaspăt bărbierit, iar celălalt, un hățiș sub mlaștina unsorii de culoarea cenușii. A exclamat, tînguitor:

— Padre, o să-mi trag un glonț în cap!

Padre Angel a rămas cu adevărat înmărmurit.

— Te intoxici cu atîtea calmante, a spus.

Primarul a pășit apăsător pînă la perete și, luîndu-se cu amîndouă mîinile de păr, s-a dat violent cu capul de lambriuri. Părintele nu mai văzuse nicicînd atîta durere.

— Mai ia două pastile, a spus, propunînd conștient un remediu pentru propriul necaz. N-ai să mori dacă mai iei două.

Nu numai că era adevărat, dar preotul era pe deplin conștient de stîngăcia sa în fața durerii omenеști. A căutat cu privirea calmantele în salonul pustiu. Înșirată la perete, stătea o jumătate de duzină de taburete din piele, o vitrină plină ochi cu hîrtii prăfuite și o litografie a președintelui republicii, care atîrna într-un cui. Singura urmă a calmantelor erau ambalajele din celofan aruncate de-a valma pe dușumea.

— Unde-s? a întrebato deznădăjduit.

— Nu mai au nici un efect, a spus primarul. Parohul s-a apropiat, repetînd:

— Spune-mi unde-s.

Primarul s-a scuturat violent, iar padre Angel a văzut o față enormă și monstruoasă la cîțiva centimetri de ochii lui.

— Pe naiba! a urlat primarul. V-am zis să nu mă mai sîcîiți! A ridicat un taburet deasupra capului și l-a aruncat cu toată forța în geamuri. Padre Angel n-a înțeles ce-a fost decît după ploaia instantanee de cioburi, cînd primarul a apărut treptat din norul de praf, ca o fantomă senină. Tăcerea era perfectă.

— Domnule locotenent, a murmurat părintele.

În ușa coridorului, polițiștii țineau puștile ridicate. Primarul i-a privit fără să-i vadă, respirînd ca pisica, iar ei le-au lăsat jos, dar au rămas nemișcați lîngă ușă. Padre Angel l-a dus de braț pînă la scaunul pliant.

— Unde-s calmantele? a insistat.

Primarul a închis ochii și a dat capul pe spate.

— Nu mai iau alte porcării, a zis. Îmi țiuie urechile și-mi amorteșc oasele capului. În scurta pauză a durerii, a întors capul spre paroh și a întrebat: Ai vorbit cu felcerul?

Părintele a încuviințat tăcut. Din expresia lui, primarul a ghicit rezultatul întrevederii.

— De ce nu vorbești cu doctorul Giraldo? a propus părintele. Sînt și medici care scot dinți.

Primarul n-a răspuns imediat.

— O să spună că n-are clești, a zis. Și a adăugat: S-au înțeles în taină.

A profitat de pauză și s-a odihnit după nefericirile după-amiezii. Cînd a deschis ochii, în odaie se întunecase. A zis, fără să-l vadă pe padre Angel:

— Dumneata veniseși pentru Cesar Montero. N-a auzit nici un răspuns. Din cauza durerii n-am putut face nimic, a continuat. S-a ridicat să aprindă lumina și din balcon a sosit

primul val de țințari.

Padre Angel a tresărit văzînd cît era ceasul.

— Vremea trece, a zis.

— Oricum, trebuie să-l trimitem miercuri, a spus primarul. Mîine aranjăm ce mai e de aranjat și îl spovedești după-amiază.

— La ce oră?

— La patru.

— Chiar dacă plouă?

În privirea lui se adunase întreaga nerăbdare reprimată în două săptămîni de suferințe.

— Chiar dacă vine sfîrșitul lumii, padre.

Durerea ajunsese imună la calmante. Primarul și-a agățat hamacul în balconul odăii, încercînd să doarmă în răcoarea nopții întunecate. Dar, înainte de opt, a căzut iar pradă disperării și a coborît în piața publică, adormită sub stratul gros de căldură.

După ce-a dat tîrcoale prin împrejurimi, fără să găsească inspirația de care avea nevoie ca să facă față durerii, a intrat la cinematograf. A fost o greșeală. Zumzetul avioanelor de luptă i-a ațîțat durerea. Înainte de pauză, a plecat și s-a îndreptat către spițerie, chiar cînd don Lalo Moscote închidea ușile.

— Dă-mi ce-ai mai tare pentru durerea de măsele.

Spițerul i-a examinat uluit obrazul. Trecînd printre două șiruri de dulapuri cu uși din sticlă, pline ochi cu borcane de faianță, avînd fiecare înscris cu litere albastre un nume, s-a dus în fundul dughenii. Privindu-l din spate, primarul a înțeles de ce bărbatul cu ceafa groasă și înroșită tocmai trăia o clipă de fericire. Îl știa. Locuia în două camere din fundul farmaciei, iar soția lui, o femeie foarte grasă, era paralizată de mulți ani. Don Lalo Moscote s-a întors la teighea cu un borcan din faianță fără etichetă, din care, cînd l-a deschis, s-a răspîndit un miros de ierburi dulci.

— Ce-ai acolo?

Spîterul a băgat degetele în semințele uscate din borcan.

— Creson, a zis. Îl mesteci bine și înghiți sucul puțin cîte puțin: nimic nu-i mai bun pentru durerile reumatice. Și-a turnat cîteva semințe în palmă și a zis, privindu-l pe primar pe deasupra ochelarilor: Cască gura.

Primarul s-a ferit. A întors borcanul, ca să se convingă că nu scria nimic pe el și l-a fixat din nou cu privirea pe spîter.

— Dă-mi ceva străin, a zis.

— Asta-i mai bun ca orice drog străin, a zis don Lalo Moscote. Are garanția a trei mii de ani de înțelepciune populară.

A pus semințele într-o bucată de ziar. Nu părea un tată de familie, ci unchiul matern care ambala cresonul cu îndemînarea tandră cu care se fac avioanele din hîrtie pentru copii. Cînd a ridicat capul, începuse să surîdă.

— De ce n-o scoți?

Primarul n-a răspuns. A plătit cu o bancnotă și a ieșit din spițerie fără să mai aștepte restul.

După miezul nopții, încă se mai foia în hamac, neîndrăznind să mestece semințele. Pe la unsprezece, cînd căldura ajunsese la apogeu, se pornise o răpăială care s-a topit într-o burniță ușoară. Istovit de febră, tremurînd în sudoarea lipicioasă și rece, primarul s-a pus pe burtă în hamac, a deschis gura și a început să se roage în tăcere. S-a rugat din suflet, cu mușchii încordați în spasmul final, conștient că, pe cît luptă să ajungă la Dumnezeu, pe atît îl împingea durerea în celălalt sens. Și-a pus ghetetele și impermeabilul peste pijama și s-a dus la cazarmă poliției.

A dat buzna, vociferînd. Șovăind între realitate și coșmar, polițiștii s-au grămădit pe coridor, căutîndu-și armele în întuneric. Cînd s-au aprins luminile, erau pe jumătate îmbrăcați și așteptau ordine.

— Gonzalez, Rovira, Peralta, a urlat primarul.

Cei trei s-au desprins din grup și l-au înconjurat pe locotenent. Nimic nu părea să-i justifice alegerea: erau trei metiși obișnuiți. Unul dintre ei, cu trăsături infantile, ras în cap, purta un tricou de flanel. Ceilalți doi aveau același tricou, sub haina militară descheiată.

N-au primit un ordin precis. Sărind treptele din patru în patru, în spatele primarului, au plecat din cazarmă în șir indian; au trecut strada fără să le pese de ploaia mărunță și deasă, și s-au oprit la cabinetul felcerului. Au tras două focuri de-aproape și au deschis ușa cu lovituri de armă. Erau deja în casă, când s-au aprins luminile din vestibul. Un bărbat scund și chel, în izmene, căruia i se zăreau tendoanele pe sub piele, s-a ivit în ușa din fund, încercînd să îmbrace un halat de baie. Întîi, a încremenit cu brațul ridicat și gura căscată, ca într-un instantaneu fotografic. Apoi a făcut un salt înapoi și s-a ciocnit de nevastă-sa, care ieșea din dormitor în cămașă de noapte.

— Stați liniștiți! a strigat locotenentul.

Femeia a zis: „Ah”, ducînd mîinile la gură, și s-a întors în dormitor. Felcerul s-a dus în vestibul, legîndu-și halatul cu cordonul, și abia atunci i-a recunoscut pe cei trei polițiști, care țineau puștile îndreptate spre el, și pe primar, căruia apa îi șiroia pe tot trupul, stînd liniștit, cu mîinile în buzunarele impermeabilului.

— Dacă doamna iese din odaie, am ordin să trag, a spus locotenentul.

Felcerul a pus mîna pe clanță și a strigat: „Ai auzit, fata tatii”; și a închis meticulos ușa dormitorului. Apoi s-a îndreptat spre cabinet, urmărit printre mobilele din răchită decolorată de ochii afumați ai armelor. Doi polițiști i-au luat-o înainte, în ușa cabinetului. Unul a aprins lumina; celălalt s-a dus drept la masa de lucru și a scos un revolver din sertar.

— Mai trebuie să fie unul, a spus primarul.

Intrase ultimul, în spatele felcerului. Doi polițiști au făcut o scurtă, dar conștiincioasă percheziție, iar al treilea a păzit ușa. Au răsturnat instrumentarul pe masă, au aruncat pe dușumea cofraje din ipsos, proteze dentare neterminate, dinți separați și carcase din aur; au golit borcanele de faianță din vitrină și au desfăcut cu lovituri rapide de baionetă pernuța de mușama de pe scaunul dentar și perna cu arcuri de pe fotoliul rotitor.

— E un „38” cu țeava lungă, a precizat primarul. S-a uitat la felcer. E mai bine să ne spui unde-i, a zis. N-am venit să facem praf casa.

Din spatele ochelarilor cu montură de aur, ochii înguști și stinși ai felcerului nu dezvăluiau nimic.

— Nu-s grăbit, a zis calm. Dacă aveți chef, puteți continua distrugerile.

Primarul s-a gândit. După ce a mai cercetat o dată cămăruța din lemn neșlefuit, s-a dus spre scaun, dînd ordine tăioase polițiștilor. L-a postat pe unul la ușa dinspre stradă, pe altul, la intrarea în cabinet și pe al treilea, la fereastră. Abia cînd s-a așezat pe scaun și a închis nasturii impermeabilului ud s-a simțit înconjurat de metale reci. A tras adînc în piept aerul rărit de creozot și a pus capul pe tetieră, încercînd să-și calmeze respirația. Felcerul a luat de pe dușumea cîteva instrumente și le-a pus la fiert într-o cratiță.

A rămas cu spatele la primar, privind văpăile albastre ale lămpii cu gaz, cu aceeași expresie pe care ar fi avut-o dacă s-ar fi aflat singur în cabinet. Cînd apa a început să fiarbă, a învelit coada oalei în hîrtie și a dus-o lîngă scaun. Polițistul îi stătea în cale. Felcerul a lăsat cratiță jos, ca să-l vadă pe primar pe deasupra aburului, și a zis:

— Ordonă-i asasinului să nu mai încurce locul.

La un semn al primarului, polițistul a plecat de la fereastră, eliberînd accesul. Apoi a pus un scaun la perete și

a continuat să stea de pază, cu picioarele crăcănate și cu pușca așezată de-a latul.

Felcerul a aprins lampa. Primarul a închis ochii și a deschis gura, orbit brusc de lumină. Durerea dispăruse. Felcerul a localizat maseaua bolnavă, dînd la o parte cu degetul obrazul umflat și îndreptînd lampa mobilă cu altă mînă, total indiferent la răsuflarea îngrijorată a pacientului. Apoi și-a suflecat mîneca pînă la cot și s-a pregătit să scoată maseaua.

Primarul l-a prins de încheietura mîinii.

— Anestezie, a spus.

Privirile li s-au întîlnit pentru întîia oară.

— Voi omorîți fără anestezie, a zis delicat felcerul. Primarul n-a simțit ca mîna să-și fi slăbit apăsarea pe trăgaci.

— Adu fiolele, a spus.

Polițistul postat în colț a îndreptat arma spre ei și amîndoi au auzit, dinspre scaun, zgomotul puștii care se ridică.

— Să zicem că n-avem, a spus felcerul. Primarul a dat drumul mîinii.

— Trebuie să ai, a replicat, cercetînd cu nemîngîiat interes lucrurile risipite pe dușumea.

Felcerul l-a privit atent și compătimitor. Apoi l-a împins pe tetieră și, dînd pentru prima oară semne de nerăbdare, a spus:

— Fără scandal, locotenente; la așa abces, orice anestezie e de prisos.

Odată depășit cel mai teribil moment din viața lui, primarul a mai slăbit încordarea din mușchi și s-a prăbușit pe scaun, în vreme ce în memorie i se imprimau definitiv petele întunecate pe care umezeala le trasase pe cartonul care-l despărțea de cer. L-a simțit pe felcer cotrobăind în lighean. Apoi, acesta a pus la loc sertarele mesei și a adunat în tăcere obiectele de pe jos.

— Rovira! a exclamat primarul. Spune-i lui Gonzalez să

intre, adunați lucrurile de pe dușumea și puneți-le la loc, așa cum le-ați găsit.

Polițiștii i-au dat ascultare. Felcerul a prins vată în clește, a băgat-o într-un lichid de culoarea fierului și a astupat incizia. Primarul a simțit o arsură superficială. Felcerul i-a închis gura, iar el a rămas cu ochii ațintiți în tavan, urmărind atent zgomotele polițiștilor care încercau să refacă din memorie ordinea minuțioasă din cabinet. A auzit că în turn bătea ora două. Peste un minut, o pasăre a ogorului a repetat ora, în murmurul ploii. Știa că se sfârșise, așa că imediat le-a făcut semn polițiștilor să se întoarcă la cazarmă.

Felcerul nu s-a urnit de lângă scaun. După plecarea polițiștilor, i-a scos dopul de vată din gingie. A cercetat gura cu lampa, i-a închis-o și a dat lumina de-o parte. Totul se sfârșise. În odăița caldă, domnea tristețea ciudată pe care o simt doar măturătorii teatrelor după plecarea ultimului actor.

— Nerecunoscătorule, a spus primarul.

Felcerul și-a băgat mâinile în buzunarele halatului și s-a dat un pas înapoi, lăsîndu-l să treacă.

— Aveam ordin să percheziționez casa, a adăugat, căutîndu-i privirea dincolo de cercul luminii. Aveam instrucțiuni precise să *găsesc* arme, muniții și acte cu dovezile unei conspirații naționale. L-a țintuit cu ochii încă umezi: Credeam că fac bine încălcînd ordinul, dar am greșit. Acum totul s-a schimbat, opoziția are garanții și toată lumea trăiește în pace, iar tu continui să gîndești ca un conspirator.

Felcerul a șters cu mîneca perna de pe scaun și a pus-o cu fața curată în sus.

— Atitudinea ta aduce prejudicii satului, a continuat primarul, arătînd perna, fără să dea atenție privirii gînditoare aruncate de felcer. Acum primăria va trebui să plătească tot buclucul, inclusiv ușa de la intrare. Un purcoi de bani, și asta doar pentru că ai fost încăpățînat.

— Fă gargară cu apă de schinduf, a spus felcerul.

Judecătorul Arcadio a căutat în dicționarul de la telegraf, fiindcă din al lui lipseau unele litere. N-a aflat nimic limpede: „Numele unui cizmar din Roma, vestit pentru satirele scrise despre toți”, și alte neînsemnate precizări. Cu aceeași justiție istorică, s-a gîndit, injuria anonimă pusă în poarta casei s-ar putea numi *marforio*⁶. Nu era decepționat. În puținele minute cît căutase, simțise, prima oară după mult timp, liniștea datoriei împlinite.

Telegrafistul l-a văzut punînd cartea pe raft, printre uitate compilații de ordonanțe și dispoziții cu privire la poștă și telegraf, și a renunțat să mai transmită un mesaj cu un avertisment energic. S-a dus la el amestecînd cărțile, gata să repete trucul la modă: ghicirea celor trei cărți. Dar judecătorul Arcadio nu i-a dat atenție.

— Sînt foarte ocupat, s-a scuzat, și a ieșit în vipia uliței, urmat de vagă certitudine că, deși era abia unsprezece, acea marți îi mai rezerva încă multe ore de muncă.

Primarul aștepta în birou, măcinat de o chestiune morală. La ultimele alegeri, poliția confiscase și distrusese buletinele de vot ale opoziției. Majoritatea locuitorilor din sat n-aveau cu ce să se legitimeze.

— Cei care se mută, a conchis, cu brațele deschise, nu știu nici măcar cum îi cheamă.

Judecătorul Arcadio a înțeles că brațele deschise ascundeau o sinceră supărare. Dar problema primarului era ușor de rezolvat: putea cere numirea unui funcționar la registrul stării civile. Aprodul a simplificat soluția.

— Trebuie doar să ceri să fie trimis. E numit de aproape un an.

Primarul și-a amintit. Cu luni în urmă, cînd îi anunțaseră

⁶ Substantiv comun provenit de la numele propriu Marforio, personaj din Antichitate, pe a cărui statuie din Roma se lipeau fițuici cu pamflete, ca răspuns la cele găsite pe o statuie învecinată reprezentîndu-l pe Pasquino, un croitor devenit celebru pentru limba sa ascuțită, (n. red.)

numirea unui funcționar la registrul stării civile, ceruse o convorbire interurbană, să întrebe cum să-l primească, și-i răspunseseră: „Cu focuri de armă”. Acum erau alte ordine. S-a întors spre aprod cu mâinile în buzunare și a zis:

— Scrie scrisoarea.

Țăcănitul mașinii de scris a impus un aer de dinamism, cu urmări în conștiința judecătorului Arcadio. S-a simțit gol pe dinăuntru. A scos din buzunarul cămășii o țigară tăiată, a frecat-o în palme și a aprins-o. Dîndu-se pe spate, cît îngăduiau arcurile scaunului, l-a cuprins definitivă certitudine că trăia un minut din propria viață. A gîndit fraza, înainte de a o spune:

— În locul tău, eu aș numi și un agent al ministerului public.

Contrar așteptărilor lui, primarul n-a răspuns pe loc. S-a uitat la ceas, dar n-a văzut ora. S-a mulțumit să priceapă că mai era mult pînă la prînz. A spus fără entuziasm: nu știa care erau demersurile necesare pentru numirea unui agent al ministerului public.

— Pe împuternicit îl numea consiliul municipal, a explicat judecătorul Arcadio. Acum n-avem consiliu, așa că starea de asediu te autorizează să-l numești dumneata.

Primarul a ascultat, semnînd scrisoarea fără s-o citească. A comentat entuziast, dar aprodul a observat caracterul etic al procedului recomandat de superiorul lui. Judecătorul Arcadio a insistat: era un procedeu de urgență într-un regim de urgență.

— Îmi sună cunoscut, a spus primarul.

Și-a scos șapca, vrînd să-și facă vînt cu ea, iar judecătorul Arcadio a observat urma rotundă care i se imprimase pe frunte. După cum își făcea vînt, a înțeles că primarul încă mai cugeta. A scuturat scrumul țigării cu lungă și încovoiața unghie de la degetul mic, și a așteptat.

— Ai găsit un candidat? A întrebat primarul. Era evident

că se adresa aprodului.

— Un candidat, a repetat judecătorul, închizînd ochii.

— În locul dumatăle, eu aş numi un bărbat onest, a zis aprodul.

Judecătorul a remarcat obrăznicia.

— Bineînţeles, a zis, privind cînd la unul, cînd la altul.

— De pildă, a spus primarul.

— Nu-mi vine în minte acum, a spus judecătorul, gînditor. Primarul s-a dus spre uşă.

— Gîndeşte-te, a zis. Cînd o să scăpăm de beleaua inundaţiilor, rezolvăm şi necazul cu împuternicitul.

Aprodul a rămas aplecat peste maşina de scris, pînă nu i-a mai auzit paşii apăsăţi.

— E nebun, a spus atunci. Acum un an şi jumătate, i-au spart capul împuternicitului lovindu-l cu patul armei, iar acum caută un candidat ca să-i ofere postul.

Judecătorul Arcadio s-a ridicat dintr-un salt.

— Plec, a zis. Nu vreau să-mi strici prînzul cu poveştile tale de groază.

A ieşit. Amiaza avea ceva sinistru. Cu sensibilitatea-i superstiţioasă, aprodul a înţeles. A pus lacătul, părăindu-i-se că făcea un lucru interzis. A fugit. La uşa telegrafului, l-a ajuns din urmă pe judecătorul Arcadio, care voia să afle dacă trucul cu cărţile se putea folosi şi la jocul de pocher. Telegrafistul n-a vrut să-i spună secretul. Era la capătul răbdării, tot repetîndu-l la nesfîrşit, ca să-i dea judecătorului Arcadio şansa să-l descopere. Aprodul a observat manevra. Pînă la urmă, a priceput. În schimb, judecătorul Arcadio nici măcar n-a privit cele trei cărţi. Ştia că erau chiar cele pe care le alesese la întîmplare şi că telegrafistul i le înapoia fără să le fi văzut.

— E o chestiune de magie, a spus telegrafistul. Judecătorul Arcadio se gîdea doar la osteneala de a trece strada. S-a resemnat să meargă pe jos, l-a apucat pe aprod

de braț și l-a obligat să intre cu el în atmosfera de sticlă topită. Iar aprodul i-a explicat trucul. Era atît de ușor, că judecătorul Arcadio s-a simțit ofensat.

Au mers o bucată de drum în tăcere.

— Dar, firește, a zis deodată judecătorul, cu ranchiună gratuită, n-ai verificat datele.

Aprodul s-a oprit o clipă, căutînd înțelesul frazei.

— E foarte greu, a spus în cele din urmă. Majoritatea fițuicilor sînt smulse înainte de a se crăpa de ziuă.

— Ăsta-i alt truc pe care nu-l înțeleg, a spus judecătorul Arcadio. Mie nu mi-ar provoca insomnii o zeflema pe care nimeni n-o citește.

— Asta-i treaba, a spus aprodul, oprindu-se, fiindcă ajunsese acasă. Nu fițuicile dau insomnii, ci teama de ele.

Deși incomplete, judecătorul Arcadio a vrut să afle ce date adunase aprodul. A notat cazuri, nume și date: unsprezece persoane în șapte zile. N-aveau nici o legătură una cu alta. Cei care le văzuseră susțineau cu toții că fițuicile păreau scrise de un copil, un amestec de majuscule și minuscule de tipar, trasate cu pensula și cerneală albastră. Ortografia era atît de absurdă, încît greșelile păreau deliberate. Nu dezvăluiau nici un secret; nu spuneau nimic care să nu fi fost de multă vreme de domeniul public. Făcuse toate presupunerile posibile, cînd sirianul Moises l-a strigat din dugheana lui:

— Ai un peso?

Judecătorul Arcadio n-a înțeles. Dar și-a întors buzunarele pe dos: douăzeci și cinci de centavos și o monedă nord-americană, pe care o păstra ca amuletă încă din universitate. Sirianul Moises i-a luat.

— Ia ce vrei și plătește-mi cînd vrei, a zis. A făcut să sune banii în sertarul gol. Nu vreau să mă prindă amiaza fără să cinstesc numele Domnului.

Așa că, la douăsprezece, judecătorul Arcadio a intrat în

casă, încărcat cu daruri pentru soție. S-a așezat pe pat să-și schimbe pantofii, în vreme ce ea își acoperea trupul cu un coupon de mătase imprimată. Și-a imaginat cum are să arate, după naștere, în rochia nouă. Și-a sărutat soțul pe nas. El a încercat să se ferească, dar ea s-a întins peste el, de-a latul patului. Au rămas nemișcați. Judecătorul Arcadio i-a trecut mâna pe spate, simțind căldura pîntecelui voluminos, pînă a simțit cum îi palpitau rinichii.

Ea a înălțat capul. A murmurat cu dinții strînși:

— Așteaptă și închide ușa.

Primarul a stat pînă au terminat ultima casă. Construiseră în douăzeci de ore o uliță nouă, largă, curată, care se oprea brusc în peretele cimitirului. Primarul a ajutat la instalarea mobilelor, muncind umăr la umăr cu proprietarii, apoi a intrat, sufocîndu-se, în bucătăria cea mai apropiată. Supa fierbea pe o vatră improvizată din pietre direct pe pămînt. A ridicat capacul oalei de lut și a tras o clipă aburul în piept. Din cealaltă parte a vetrei, o femeie uscățivă, cu ochi mari și liniștiți, l-a privit în tăcere.

— Mîncăm de prînz, a spus primarul.

Femeia n-a zis nimic. Deși neinvitat, primarul și-a turnat supă într-un blid. Atunci, femeia s-a dus în odaie, a căutat un scaun și l-a pus în fața mesei, pentru că primarul să stea jos. Sorbindu-și supa, el a cercetat întregul patio cu un soi de teroare reverențioasă. Ieri, acolo era maidan pustiu. Acum, acolo se uscau rufe, iar doi porci se tăvăleau în noroi.

— Rezistați pînă la semănat, a spus. Femeia a răspuns cu capul plecat:

— O să le mănînce porcii. I-a pus în blid o bucată de carne fiartă, două bucăți de yucca și o jumătate de banană verde și i l-a așezat pe masă. Ostentativ, gestul generos avea toată nepăsarea de care era ea în stare.

Zîmbind, primarul i-a căutat ochii cu privirea.

— E destul pentru toți, a spus.

— Deie Domnul să-ți cadă strîmb, a spus femeia, fără să-l privească.

S-a făcut că nu-i aude blestemul. S-a concentrat asupra mîncării, fără să-i pese de sudoarea care îi șiroia pe gît. La sfîrșit, femeia a luat farfuria goală, tot fără să-l privească.

— Pînă cînd o să stați aici? a întrebat primarul.

Femeia a răspuns, cu același aer liniștit:

— Pînă vor învia morții pe care ni i-au omorît.

— Acum e altfel, a lămurit-o primarul. Noul guvern se îngrijește de bunăstarea cetățenilor. Voi, în schimb...

Femeia l-a întrerupt.

— Aceeași Mărie cu altă...

— Un asemenea cartier, ridicat în douăzeci și patru de ore, nu s-a mai văzut înainte, a insistat primarul, încercăm să avem un sat onorabil.

Femeia a strîns rufele curate și le-a dus în odaie. Primarul a urmărit-o cu privirile, pînă i-a auzit răspunsul:

— Țasta a fost un sat onorabil și înainte de venirea voastră. N-a așteptat cafeaua.

— Nerecunoscătorilor, a spus. Vă dăm pămînt și voi tot vă plîngeți.

Femeia nu i-a întors vorba. Dar cînd primarul a traversat bucătăria, vrînd să iasă în stradă, a murmurat aplecată peste vatră:

— Aici e mai rău. Ne-om aminti și mai și de voi, cu morții în spatele ogrăzii.

Primarul a încercat să-și facă siesta, în vreme ce soseau barcazurile. Dar n-a putut ține piept căldurii. Umflătura din obraz începuse să se retragă. Dar tot nu se simțea bine. În odaie, a urmărit vreo două ore cursul imperceptibil al fluviului, ascultînd fluieratul unui buhai. Nu se gîndea la nimic.

Cînd a auzit motoarele barcazurilor, s-a dezbrăcat, și-a șters sudoarea cu prosopul și și-a schimbat uniforma. Apoi a căutat buhaiul, l-a prins între degetul mare și arătător și a ieșit în stradă. Din mulțimea care aștepta barcazurile, s-a desprins un băiețel curat, bine îmbrăcat, care i-a tăiat calea cu o mitralieră din plastic. Primarul i-a dat buhaiul.

O clipă mai tîrziu, urmărea din dugheana sirianului Moises manevrele ambarcațiunilor. A simțit o greutate în stomac și înțepătura unei dureri de cap, și și-a amintit de blestemul femeii. Apoi s-a liniștit, urmărind călătorii care treceau pe platforma din lemn, întinzîndu-și mușchii după opt ore de nemișcare.

— Aceași belea, a zis.

Sirianul Moises i-a dat de veste: sosea un circ. Primarul a înțeles că faptul era cert, deși nu știa să spună de ce. Poate că din pricina unei grămezi de bețe și cîrpe colorate, aruncate claie peste grămadă pe copertină barcazului și a două femei leit-poleite, în costume înflorate identice, ca o singură persoană repetată.

— Cel puțin vine un circ, a șoptit.

Sirianul Moises a vorbit de fiare și jongleri. Dar primarul se gîndea în alt fel la circ. Cu picioarele întinse, și-a privit vîrfurile ghetelor.

— Satul progresează, a zis.

Sirianul Moises nu și-a mai făcut vînt.

— Știi de cît am vîndut azi? a întrebat.

Primarul n-a riscat nici o socoteală, dar a așteptat răspunsul.

— De douăzeci și cinci de centavos, a spus sirianul. Atunci, primarul a văzut că telegrafistul deschidea sacul de poștă, ca să-i dea corespondența doctorului Giraldo. L-a strigat. Poșta oficială sosea în plicuri diferite. A rupt sigiliile și și-a dat seama că erau comunicate obișnuite și tipărituri de propagandă a regimului. Cînd a terminat de citit, cheiul se

schimbare: colete cu mărfuri, coșuri cu găini și enigmaticele instalații ale cercului, începea să se lase seara. S-a ridicat, oftînd.

— Douăzeci și cinci de centavos.

— Douăzeci și cinci de centavos, a repetat sirianul cu vocea groasă, aproape gîfîind.

Doctorul Giraldo a urmărit pînă la capăt descărcarea barcazurilor. Chiar el i-a arătat primarului o femeie zdravănă, cu aer hieratic, cu multe brățări pe mîini. Parcă aștepta venirea lui Mesia sub o umbreluță colorată. Primarul n-a stat să se gîndească la nou-venită.

— Trebuie să fie îmblînzitoarea, a spus.

— Cam ai dreptate, a zis doctorul Giraldo, mușcînd cuvintele cu șirul lui dublu de pietre ascuțite. E soacra lui Cesar Montero.

Primarul a trecut mai departe. S-a uitat la ceas: patru fără douăzeci și cinci. La poarta cazărmii, santinela l-a informat că padre Angel îl așteptase o jumătate de oră și că avea să revină la patru.

Din nou în stradă, fără să știe ce să facă, l-a zărit pe felcer la fereastra cabinetului și s-a apropiat să-i ceară un foc. Felcerul i-a dat, observîndu-i obrazul încă umflat.

— M-am făcut bine de-acum, a spus primarul.

A deschis gura. Felcerul a observat:

— Sînt cîțiva dinți de placat.

Primarul și-a aranjat revolverul la centiron.

— O să trec pe-aici, a hotărît.

Pe chipul felcerului nu s-a clintit nici un mușchi.

— Vino cînd vrei, poate că mi se împlinește dorința să te văd mort la mine acasă.

Primarul l-a plesnit peste umăr.

— Nu ți se împlinește, a comentat binedispus. Și a conchis, cu brațele deschise: Măselele mele sînt deasupra partidelor.

— Deci, nu te măriți?

Soția judecătorului Arcadio și-a desfăcut picioarele.

— Nici o speranță, padre, a zis. Cu atît mai puțin acum, cînd îi nasc un fiu.

Padre Angel a întors privirea spre fluviu. O vacă neagră, uriașă, cobora pe firul apei, cu cîțiva ulii în cîrcă.

— Dar va fi nelegitim, a spus.

— Lăsați-o baltă, a răspuns. Acum, Arcadio se poartă bine cu mine. Dacă-l oblig să se însoare, se va simți legat și tot eu am să trag ponoasele.

Își scosese galentii și vorbea ținînd genunchii depărtați unul de altul, încălecînd cu degetele de la picioare stinghia taburetului. Ținea evantaiul în poală și brațele încrucișate pe burta voluminoasă.

— Nici o speranță, padre, a repetat, fiindcă el continua să tacă. Don Sabas m-a cumpărat cu două sute de pesos, a scos unul din mine vreme de trei luni și apoi m-a aruncat în stradă fără un ac. Dacă Arcadio nu mă aduna de pe drumuri, muream de foame. S-a uitat la preot pentru întîia oară.

— Sau trebuia să mă fac curvă. Padre Angel insista de șase luni.

— Trebuie să-l obligi să se însoare și să-și întemeieze o familie, a spus. Acum nu numai că ai o situație nesigură, dar dați și un exemplu prost în sat.

— E mai bine să faci lucrurile pe față, a spus ea. Alții fac același lucru, dar cu luminile stinse. Dumneata n-ai citit fițuicile?

— Calomnii, a spus părintele. Trebuie să-ți reglementezi situația și să te pui la adăpost de gurile rele.

— Eu? a întrebat. Nu trebuie să mă pun la adăpost de nimic, pentru că fac totul la lumina zilei. Dovadă e că nimeni nu-și pierde vremea scriind fițuici despre mine, în schimb, toți cuviincioșii din piața satului au pereții tapetați cu ele.

— Nu ești prea descurcăreață, a spus părintele, dar Dumnezeu te-a ajutat să dai de un bărbat care te respectă. Tocmai de aceea trebuie să te măriți și să-ți oficializezi relația.

— Nu mă pricep la așa ceva, a zis, dar, oricum, așa cum sînt am unde dormi și nu-mi lipsește mîncarea.

— Și dacă te lasă?

Femeia și-a mușcat buzele. A răspuns, zîmbind enigmatic:

— Nu mă lasă, padre. Știu eu ce spun.

Padre Angel nu s-a dat bătut nici de astă dată. I-a recomandat să vină, cel puțin, la liturghie. Ea i-a răspuns că va veni „într-una din zile”, iar părintele și-a continuat plimbarea, așteptînd ora întîlnirii cu primarul. Unul dintre sirieni i-a atras atenția asupra vremii bune, dar nu i-a dat importanță. S-a interesat amănunțit de cercul care își descărca fiarele grozave în acea după-amiază strălucitoare. A stat acolo pînă la patru.

Primarul își lua rămas-bun de la felcer, cînd l-a văzut apropiindu-se pe padre Angel.

— Punctuali, a zis și i-a strîns mîna. Punctuali, deși nu plouă.

Hotărît să urce scara abruptă a cazărmii, padre Angel a replicat:

— Dar nici nu vine sfîrșitul lumii.

Două minute mai tîrziu, l-au dus în celula lui Cesar Montero.

Pe durata spovedaniei, primarul a stat pe un scaun de pe coridor. Și-a amintit de circ, de o femeie agățată cu dinții de ceva, la cinci metri înălțime, și de un bărbat într-o uniformă albastră, brodată cu fir de aur, care bătea toba. În jumătate de oră, padre Angel a ieșit din celula lui Cesar Montero.

— Gata? a întrebat primarul. Padre Angel l-a privit în ciudat.

— E o crimă, a spus. Omul e nemîncat de peste cinci zile.

Doar constituția solidă l-a ținut în viață.

— Așa vrea, a spus primarul liniștit.

— Nu-i adevărat, a zis părintele, imprimînd vocii o energie senină. Dumneata ai dat ordin să nu i se dea de mîncare.

Primarul l-a arătat cu degetul.

— Ai grijă, padre. Încalci taina spovedaniei.

— Asta n-are nici o legătură cu spovedania, a zis părintele. Primarul s-a ridicat în picioare dintr-un salt.

— Nu ne-o lua în nume de rău, a spus și a început brusc să ridă. Dacă ești atît de îngrijorat, chiar acum se rezolvă. A chemat un polițist și a ordonat să i se aducă lui Cesar Montero mîncare de la hotel: Comandați un pui întreg, mare și gras, cu un blid de cartofi dulci și un lighean de salată, a spus și s-a adresat preotului: Totul pe socoteala primăriei, padre. Ca să vezi cum s-au schimbat lucrurile.

Padre Angel a plecat capul.

— Cînd îl trimiți?

— Barcazurile pleacă mîine, a zis primarul. Dacă în noaptea asta își bagă mințile în cap, poate pleca și mîine. Trebuie doar să-și dea seama că încerc să-i fac un serviciu.

— Un serviciu cam scump, a spus părintele.

— Nu există serviciu care să nu coste bani, a spus primarul. Țintuind cu privirea ochii albaștri și limpezi ai preotului, a adăugat: Nădăjduiesc că dumneata l-ai făcut să priceapă toate astea.

Padre Angel n-a răspuns. A coborît scara și și-a luat rămas-bun de pe palier, cu un geamăt surd. Atunci primarul a traversat coridorul și a intrat, fără să bată la ușă, în celula lui Cesar Montero.

Încăperea era simplă: un lighean și un pat de fier. Nebărbierit, Cesar Montero stătea întins pe pat, în hainele cu care plecase de acasă marțea trecută. N-a clintit nici măcar ochii, auzindu-l pe primar:

— Acum, că ți-ai încheiat socotelile cu Dumnezeu, a zis,

nimic mai corect decît să ți le închei și cu mine. A tras un scaun lîngă pat și s-a așezat călare pe el, rezemîndu-și pieptul de spătarul din răchită.

Cesar Montero și-a concentrat atenția asupra bîrnelor din tavan. Nu părea îngrijorat, deși în colțurile gurii i se observau ravagiile unei lungi convorbiri cu el însuși.

— Tu și cu mine n-avem de ce să umblăm cu fofirlica, l-a auzit spunînd pe primar. Mîine pleci. Dacă ai noroc, în două sau trei luni vine un agent special. Trebuie să-l informăm. Va pleca înapoi cu barcazul într-o săptămînă, convins că ai făcut o prostie. A făcut o pauză, dar Cesar Montero a rămas imperturbabil. Tribunalele și avocații au să-ți mănînce douăzeci de mii de pesos cel puțin. Sau chiar mai mult, dacă agentul special are grijă să spună că ești milionar.

Cesar Montero a întors capul spre el. Mișcarea imperceptibilă a făcut, totuși, să scrișnească arcurile patului.

— Cu totul, a continuat primarul cu voce de asistent spiritual, cu drumuri și hîrtii, dacă totul merge bine, durează doi ani.

S-a simțit studiat din vîrfurile ghetelor. Cînd Cesar Montero și-a ridicat ochii și l-a privit, încă nu sfîrșise de vorbit. Dar își schimbase tonul.

— Tot ce ai îmi datorezi mie, spunea. Am primit ordin să terminăm cu tine. Să te omorîm într-o ambuscadă și să-ți confiscăm vitele, pentru ca guvernul să poată face față în toată provincia enormelor cheltuieli pe care le implică alegerile.

Știi că alți primari au făcut așa ceva în alte părți. Aici, în schimb, am încălcat ordinul.

Atunci a primit primul semnal că Cesar Montero se gîndea. Își răschira picioarele. Cu brațele sprijinite de spătarul scaunului, a răspuns la acuzația pe care interlocutorul nu i-o formulase cu glas tare:

— Nici un sfanț din tot ce-ai plătit în viața ta n-a fost

pentru mine, a zis. Totul s-a cheltuit la organizarea alegerilor. Dar acum, noul guvern vrea pace și garanții pentru toți, eu trag targa pe uscat cu un salariu, iar tu ești putred de bogat.

Cesar Montero a încercat, cu greutate, să se ridice. Când a fost în picioare, primarul s-a văzut pe sine: mic și trist, în fața bestiei monumentale. L-a urmărit pînă la fereastră cu un soi de ferveare în priviri.

— Cea mai bună afacere din viața ta, a murmurat. Fereastra dădea spre fluviu. Cesar Montero nu l-a recunoscut. S-a văzut într-un sat diferit, în fața unui rîu efemer.

— Încerc să te ajut, a auzit din spate. Cu toții știm că a fost o chestiune de onoare, dar va fi greu să dovedești. Rău ai făcut că ai rupt fițuica. O putoare amețitoare a invadat chiar atunci încăperea. Vaca, a zis primarul, trebuie că s-a împotmolit cine știe pe unde.

Cesar Montero nu s-a urnit de la fereastră, fără să-i pese de duhoarea putreziciunii. Ulița era pustie. Pe cele trei barcazuri care stăteau ancorate la chei, marinarii agățau hamace pentru dormit. A doua zi, la șapte dimineața, imaginea urma să fie alta: portul avea să fiarbă vreo jumătate de oră, așteptînd îmbarcarea deținutului. Cesar Montero a oftat. A băgat miinile în buzunare și, hotărît, dar fără grabă, și-a rezumat gîndurile în două vorbe:

— Cît costă? Răspunsul n-a întîrziat:

— Cinci mii de pesos în vișei de-un an.

— Și cinci vișei pe deasupra, a spus Cesar Montero, ca să mă trimiți chiar astă-seară, după film, cu un barcaz special.

Barcazul a fluierat, a dat roată în mijlocul fluviului, iar mulțimea adunată pe chei, ca și femeile de la ferestre, au văzut-o pentru ultima oară pe Rosario Montero lîngă mama ei, stînd pe același cufăr din tablă cu care sosise în sat, în urmă cu șapte ani. Bărbierindu-se la fereastra cabinetului,

doctorul Octavio Giraldo a avut impresia că reveneau, cumva, la realitate.

Doctorul Giraldo o văzuse în port, în seara sosirii, cu o uniformă murdară de învățătoare și pantofi bărbătești, încercînd să afle cine cerea mai puțin ca să-i care cufărul pînă la școală. Părea dispusă să îmbătrînească fără ambiții în satul al cărui nume îl văzuse scris pentru întîia oară – după cum istorisea chiar ea – pe bilețelul scos din pălăria cu care unsprezece aspirante trăsese la sorti șase posturi disponibile. Se instalase într-o cămăruță din școală, cu pat de fier și lavoar, unde în ceasurile libere broda fețe de masă, fierbîndu-și tocană pe lampă cu petrol. Chiar în anul acela, de Crăciun, îl cunoscuse pe Cesar Montero la o petrecere școlară cîmpenească. Era un burlac neșlefuit, de origine obscură, care se îmbogățise din afaceri cu lemne, viețuia în pădurea virgină printre ciini sălbatici și venea în sat cînd și cînd, mereu nebărbierit, cu tocurile ghetelor întărite cu blacheuri și o flintă cu două țevi. „Poate că scosese a doua oară din pălărie bilețelul cîștigător”, s-a gîndit doctorul Giraldo cu barba plină de spumă, dar putoarea amețitoare i-a izgonit chiar atunci amintirile.

Înspăimîntat de valurile pe care le ridicase barcazul, stolul vulturilor pleșuvi s-a risipit pe celălalt mal. Duhoarea putreziciunii a mai plutit o clipă peste chei, s-a legănat în briza dimineții și a ajuns în fundul caselor.

— Iarăși, fir-ar să fie! a exclamat primarul în balconul dormitorului, privind cum se risipeau uliii. A naibii vacă.

A dus batista la nas, a intrat în dormitor și a închis ușa balconului. Înăuntru, mirosul persista. Fără să-și scoată șapca, a pus oglinda în cui și a încercat să-și bărbierească grijuliu obrazul, încă puțin umflat. După o clipă, patronul circului i-a sunat la ușă.

Primarul l-a invitat să se așeze și l-a privit prin oglindă, continuînd să se radă. Avea o cămașă cu pătrățele negre,

pantaloni de călărie cu jambiere și o biciușcă cu care se plesnea scurt și sistematic peste genunchi.

— Am și primit prima plîngere împotriva voastră, a spus primarul, îndepărtînd cu briciul ultimele urme ale celor două săptămîni de disperare. Chiar aseară.

— Și ce ziceau?

— Că vă trimiteți băieții să fure pisici.

— Nu-i adevărat, a spus circarul. Cumpărăm la kilogram orice pisică ni se aduce, fără să întrebăm de unde-i, ca să hrănim fiarele.

— Și le aruncați de vii?

— A, nu, a protestat proprietarul. Asta le-ar ațîța cruzimea. După ce s-a spălat, primarul s-a întors spre el, frecîndu-și fața cu prosopul. Pînă atunci nu-și dăduse seama că pe aproape toate degetele, circarul purta inele cu pietre colorate.

— Păi, va trebui să inventezi orice altceva, a spus. Vînați caimani, dacă vreți, sau folosiți peștele care se irosește. Dar cu pisicile vii o să dați de bucluc.

Circarul a dat din umeri și l-a urmat pe primar în stradă. Adunați în cete, bărbații stăteau la taclale în port, în ciuda duhorii care venea de la vaca împotmolită în mărăcinii de pe celălalt mal.

— Poponarilor, a strigat primarul. În loc să stați la bîrfă ca muierile, ar fi trebuit să alegeți încă de aseară o comisie care să despotmolească vaca.

Cîțiva bărbați s-au adunat în jurul lui.

— Cincizeci de pesos, a propus primarul, pentru cine-mi aduce la birou, în mai puțin de o oră, coarnele vacii.

În capătul cheiului a izbucnit hărmălaia. Unii bărbați auziseră oferta primarului și, dezlegînd frînghiile, săreau în bărci, provocîndu-se în gura mare.

— O sută, a dublat primarul oferta, entuziasmat. Cincizeci de fiecare corn.

L-a dus pe circar în capătul cheiului. Au așteptat amîndoi ca primele bărci să ajungă la grindurile de nisip de lîngă malul opus. Atunci, primarul s-a întors zîmbitor către circar.

— Țsta-i un sat fericit, a zis.

Proprietarul circului a încuviințat, dînd din cap.

— Nu ne lipsește decît genul ăsta de chestii, a continuat primarul. Oamenii n-au treabă și se gîndesc prea mult la mîrșăvii.

Treptat, în jurul lor se adunase o ceată de copii.

— A venit circul, a spus proprietarul. Primarul l-a tras de braț spre piața satului.

— Ce faceți? a întrebat.

— De toate, a zis circarul. Un spectacol complet, pentru copii și adulți.

— Asta nu-i de-ajuns, a replicat primarul. E nevoie și să fie pentru toți.

— Ne gîndim și la așa ceva, a spus proprietarul.

S-au dus împreună pe maidanul din spatele cinematografului, unde începuseră să înalțe cortul. Taciturni, bărbații și femeile scoteau boarfe și podoabe colorate din uriașele cufere împodobite cu alămuri fanteziste. Mergînd în urma proprietarului prin liota de făpturi și vechituri de doi bani și strîngînd mîinile tuturor, primarul s-a simțit ca după un naufragiu. O muiere robustă, cu gesturi hotărîte și aproape toată dantura plombată cu aur, i-a strîns mîna și apoi i-a cercetat-o.

— E ceva ciudat în viitorul tău, a zis.

Primarul și-a tras mîna, fără să-și poată înfrîna depresia de moment. Circarul a plesnit-o ușor pe femeie cu biciușca peste braț.

— Lasă-l în plata lui pe locotenent, i-a spus, fără să se oprească, împingîndu-l pe primar în fundul maidanului, unde erau animalele.

— Crezi în așa ceva? l-a întrebat.

— Depinde, a răspuns primarul.

— Pe mine n-au reușit să mă convingă, a zis proprietarul. Cine se ocupă de chestii de-astea sfârșește prin a nu mai crede în voința omenească.

Primarul a privit jigăniile toropite de căldură. Din cuști, venea un abur acru, cald, iar răsuflarea lor lentă mustea de disperată neliniște. Circarul a mîngîiat cu biciul nasul unui leopard, care s-a răsucit, alintat și plîngăreț.

— Cum se numește? a întrebat primarul.

— Aristotel.

— Vorbeam de femeie, a lămurit primarul.

— Ah, a făcut proprietarul. Îi spunem Casandra, oglinda viitorului.

Pe chipul primarului s-a citit dezolarea.

— Mi-ar plăcea să mă culc cu ea, a spus.

— Totul e posibil, a spus circarul.

Văduva lui Montiel a tras perdelele de la dormitor, șoptind: „Bieții bărbați”. A făcut ordine pe noptieră, a pus rozariul și cartea de rugăciuni în sertar și și-a șters tălpile papucilor violeți pe pielea de tigru din fața patului. A făcut turul complet al odăii, încuind masa de toaletă, cele trei uși ale vitrinei și un dulap pătrat, pe care stătea un Sfînt Rafael din ipsos. În sfîrșit, a încuiat și odaia cu cheia.

Coborînd scara lată, pe dalele căreia erau gravate labirinturi, se gîndea la Rosario Montero și la destinul ei ciudat. Îtindu-se printre gratiile balconului, văduva lui Montiel o văzuse dînd colțul spre port, cu aerul ei conștiincios de școlăriță învățată să nu întoarcă privirea, și presimțise că un lucru ce începuse să se termine de mult se terminase în sfîrșit.

Pe palier, i-a aținut calea fierberea din propriul patio, aidoma unui tîrg de țară. Lîngă balustradă, era o schelă cu brînzeturi sprijinite pe frunze proaspete; mai încolo, într-o galerie exterioară, stăteau claie peste grămadă saci cu sare și

burdufuri cu miere, iar mai în spate, era un grajd cu catîri și cai, cu șei de călărie pe traverse. Casa era impregnată de izul persistent al vitelor de povară, amestecat cu altul, de argă-seală și trestie de zahăr tocată.

În birou, văduva l-a salutat pe domnul Carmichael, care separa fișicurile de bani pe masa de scris și verifica sumele în registru. A deschis fereastra dinspre fluviu și lumina de ora nouă a invadat sala plină cu podoabe ieftine, fotolii mari, învelite în blănuri cenușii, un portret mărit al lui José Montiel, cu o panglică funerară prinsă pe ramă. Văduva a simțit izul de putreziciune, înainte de a zări bărcile pe grindurile de nisip de pe malul opus.

— Ce se petrece pe celălalt mal? a întrebat.

— Vor să despotmolească o vacă moartă, a zis domnul Carmichael.

— Asta era deci, a spus văduva. Toată noaptea am visat duhoarea asta. L-a privit pe domnul Carmichael absorbit de munca lui și a adăugat: Acum nu ne mai lipsește decît potopul.

Domnul Carmichael a vorbit fără să ridice capul:

— A început de cincisprezece zile.

— Așa-i, a încuviințat văduva. Țsta-i sfîrșitul. Nu ne rămîne decît să ne culcăm într-un mormînt, cu soare și cer senin, așteptînd sosirea morții.

Domnul Carmichael o ascultă fără să se oprească din socotit.

— Cu ani în urmă, ne plîngeam că-n sat nu se întîmpla nimic, a continuat văduva. Brusc a început tragedia, de parcă Domnul ar fi hotărît să se întîmple odată toate lucrurile care nu se mai întîmplau de atîția ani.

De lîngă seif, domnul Carmichael s-a întors s-o privească și a văzut-o cu coatele pe fereastră și privirile îndreptate spre malul celălalt. Purta o rochie neagră cu mînele pînă la încheieturi și-și mușca unghiile.

— După ce trec ploile, are să fie mai bine, a spus domnul Carmichael.

— Nu trec, a profetisit văduva. Nenorocirile nu vin niciodată singure. N-ai văzut-o pe Rosario Montero?

Domnul Carmichael o văzuse.

— Scandal fără motiv, a spus. Dacă dai crezare zeflemelelor, ajungi să înnebunești.

— Zeflemele, a suspinat văduva.

— Mie mi-au pus-o deja pe-a mea, a spus domnul Carmichael.

Ea s-a apropiat, uluită, de masa de scris.

— Dumitale?

— Mie, a confirmat domnul Carmichael. Mi-au pus fițuica, mare și completă, simbăta trecută. Părea o reclamă de cinema.

Văduva a tras un scaun lângă birou.

— E o infamie! A exclamat. Nu pot zice nimic de o familie exemplară ca a dumitale.

Domnul Carmichael nu era alarmat.

— Cum soția mea e albă, băieții ne-au ieșit de toate culorile, a explicat. Imaginează-ți: sînt unsprezece.

— Firește, a spus văduva.

— Ei bine, fițuica spunea că-s doar tatăl celor negri. Și făcea o listă cu tații celorlalți. L-au pus acolo chiar și pe don Chepe Montiel, Dumnezeu să-l odihnească.

— Pe soțul meu!

— Al dumitale și al altor patru doamne, a spus domnul Carmichael.

Văduva a început să plîngă cu sughițuri.

— Din fericire, fetele mele-s departe, a zis. Spun că nu vor să se întoarcă în țara asta sălbatică, unde studenții-s omorîți pe stradă, iar eu le răspund că au dreptate să rămînă la Paris pentru totdeauna.

Domnul Carmichael a întors scaunul pe jumătate, înțe-

legînd că neplăcutul episod din fiecare zi reîncepuse.

— N-ai de ce să-ți faci griji, a spus.

— Din contră, a suspinat văduva. Sînt prima care trebuie să-și strîngă calabalicul și să plece de-aici, deși aș pierde toate pămînturile, căci toată vînzoleala are mare legătură cu nenorocirea. Nu, domnule Carmichael: nu vreau olițe de noapte din aur, în care să scuip sînge.

Domnul Carmichael a încercat s-o consoleze.

— Trebuie să înfrunți situația. Nu poți arunca averea pe geam, a zis.

— Banii-s baliga diavolului, a răspuns văduva.

— Dar pe ai dumitale don Chepe Montiel i-a muncit din greu.

Văduva și-a mușcat degetele.

— Știi că nu-i adevărat, a replicat. Au fost bani murdari și primul care a plătit, murind fără spovadă, a fost José Montiel.

N-o spunea pentru prima oară.

— Vinovat, desigur, e criminalul ăla, a strigat, arătîndu-l pe primar, care era pe trotuarul de vizavi, la braț cu circarul. Dar eu trebuie să ispășesc.

Domnul Carmichael a lăsat-o în plata Domnului. A pus într-o cutie de carton fișicurile de bancnote legate cu fir de cauciuc și, de lîngă *cancela*, a început să strige muncitorii în ordine alfabetică.

Oamenii își primeau plata de fiecare miercuri, iar văduva lui Montiel îi auzea trecînd, fără să le răspundă la salut. Locuia singură în sumbra casă cu nouă odăi, unde murise mama-mare și pe care Jose Manuel o cumpăraseră fără să fi bănuît că văduva lui avea să-și ducă povara singurătății acolo pînă la moarte. Noaptea, trecînd cu pompa de insecticid prin încăperile goale, dădea de mama-mare, care omora păduchi pe coridor, și o întreba: „Cînd o să mor?” Dar contactul fericit cu lumea cealaltă izbutea doar să-i crească

și mai mult nesiguranța, căci îi dădea, ca toți morții, răspunsuri prostesti și contradictorii.

Puțin după unsprezece, văduva l-a zărit, printre lacrimi, pe padre Angel, traversînd piața satului.

— Padre, padre, a strigat, simțind că strigătul era pasul final. Dar părintele n-a auzit-o. Bătuse la ușa văduvei lui Asis, de pe trotuarul de vizavi, care se întredeschisese pe tăcute, lăsîndu-l să intre.

Pe coridorul care vuia de trilurile păsărilor, văduva lui Asis zăcea într-un scaun de pînză, cu chipul acoperit de o batistă muiată în apă de Florida. După bătaia din ușă a știut că era padre Angel, dar și-a prelungit liniștea efemeră, pînă a auzit salutul. Atunci și-a descoperit fața, pe care insomnia făcuse ravagii.

— Iartă-mă, padre, a zis, nu te așteptam atît de devreme.

Padre Angel nu se știuse invitat la masă. S-a scuzat, oarecum ofuscat, spunînd că și pe el îl duruse capul toată dimineața, dar preferase să traverseze piața satului înainte să înceapă căldura.

— N-are importanță, a zis văduva. Am vrut doar să spun că-s într-un hal fără de hal.

Părintele a scos din buzunar un breviar cu scoarțele rupte.

— Dacă vrei, te mai poți odihni un pic, cît mă rog, a spus. Văduva s-a împotrivit.

— Mă simt mai bine, a zis.

S-a dus în capătul coridorului cu ochii închiși și, cînd s-a întors, a întins cu cea mai mare grijă batista pe brațul scaunului pliant. Cînd s-a așezat în fața părintelui, părea cu cîtiva ani mai tînără.

— Padre, a spus atunci, fără dramatism, am nevoie să mă ajuți.

Padre Angel a pus breviarul în buzunar.

— Cu cea mai mare plăcere.

— E vorba iar de Roberto Asis.

Încălcînd făgăduiala că va uita de fițuica cu zeflemele, Roberto Asis plecase aseară de acasă, zicînd că avea să lipsească pînă sîmbătă, dar se întorsese pe neașteptate în toiul nopții. Stătuse în bezna odăii pînă cînd, tot așteptîndu-l pe presupusul amant al soției, în zori îl doborîse oboseala.

Padre Angel a ascultat-o uluit.

— Asta n-are nici un sens, a spus.

— Dumneata nu-i cunoști pe bărbații Asis, padre, a replicat văduva, închipuirea lor e chiar iadul.

— Rebeca știe ce cred eu despre fițuicile cu zeflemele, a spus. Dar, dacă vrei, pot vorbi și eu cu Roberto Asis.

— Nici vorbă, a ripostat văduva. Ar însemna să pui paie pe foc. În schimb, dacă ai să predici duminică despre fițuici, sînt sigură că-l vei îndemna pe Roberto Asis să reflecteze.

Padre Angel și-a deschis brațele.

— Cu neputință! A exclamat. Le-am da mai multă însemnătate decît au.

— Nimic nu-i mai important decît să evităm o crimă.

— Dumneata crezi că ar putea ajunge pînă acolo?

— Nu numai că o cred, a zis văduva, dar sînt sigură că doar cu forțele mele nu-l pot opri.

Imediat s-au așezat la masă. O slujnică desculță a adus orez cu boabe de fasole, legume fierte și un castron cu chiftele acoperite cu un sos brun și gros. Padre Angel s-a servit în tăcere. Piperul iute, adîncă tăcere din casă și descumpănirea din inimă l-au dus iar cu gîndul la o arzătoare amiază petrecută în cămăruța lui simplă de începător din Macondo. Într-o asemenea zi, prăfoasă și caldă, refuzase să înmormînteze creștinește un spînzurat pe care asprii locuitori din Macondo nu voiau să-l îngroape.

Și-a deschiat gulerul sutanei, ca sudoarea să curgă în voie.

— Foarte bine, i-a spus văduvei. Atunci ai grijă ca Roberto Asis să nu lipsească de la liturghia de duminică.

Văduva lui Asia a promis că așa avea să facă.

Doctorul Giraldo și soția, care nu-și făceau niciodată siesta, au citit toată după-amiază o istorioară de Dickens. Au stat pe terasa din interior, el în hamac, ascultînd cu degetele încrucișate la ceafă; ea, cu cartea în poală, citind cu spatele la romburile de lumină unde ardeau mușcatele. A citit tare și fără pasiune, cu emfază profesională, fără să se cîntească pe scaun. N-a ridicat capul pînă la sfîrșit, apoi a lăsat cartea deschisă pe genunchi, pe cînd soțul ei se spăla în ligheanul lavaboului. Căldura anunța furtună.

— E o poveste lungă? a întrebat ea, după ce s-a gîndit cu multă grijă.

Cu scrupuloasele mișcări învățate în sala de operații, medicul a scos capul din lighean.

— Se zice că-i o nuvelă, a spus din fața oglinzii, turnîndu-și brilliantină. Mi se pare mai curînd o poveste lungă. Și-a pus cu degetele unsoarea pe cap, s-a frecat și a conchis: Criticii ar spune că e o schiță, dar lungă.

Ajutat de soție, și-a pus hainele din in alb. O puteai lua drept o soră mai mare, nu doar pentru tihnită devoțiune cu care îl ajuta, ci și din pricina privirilor reci, care o făceau să pară mai vîrstnică. Înainte de a ieși, doctorul Giraldo i-a arătat lista și ordinea vizitelor, în caz că apărea un caz urgent; și a mișcat acele ceasului de reclamă din sala de așteptare:

— Doctorul revine la orele cinci.

Strada zumzăia de căldură. Doctorul Giraldo a mers pe trotuarul cu umbră, urmărit de o presimțire: în ciuda aerului tare, în acea seară n-avea să plouă. Șuieratul buhaiurilor adîncea și mai mult singurătatea portului, dar vaca fusese urnită din loc și dusă de curent, iar duhoarea de putreziciune lăsase în văzduh un gol enorm.

Telegrafistul l-a strigat din hotel.

— Ai primit o telegramă? Doctorul Giraldo n-o primise.

— „Anunțați condiții desfacere, semnat Arcofin”, a citat din memorie telegrafistul.

S-au dus împreună la telegraf. Pe cînd scria răspunsul, funcționarului îi cădea capul de somn.

— E acidul muriatic, l-a lămurit medicul fără prea mare convingere științifică. Și, în ciuda presimțirii, cînd a terminat de scris, a adăugat, cu gînd să-l consoleze: Poate că plouă la noapte.

Telegrafistul a numărat cuvintele. Medicul nu i-a dat nici o atenție. Privea cartea groasă deschisă lîngă aparat. A întrebat dacă era un roman.

— *Mizerabilii*, Victor Hugo, a zis telegrafic. A sigilat copia mesajului și a revenit la ghișeu cu cartea. Cred că ne ține pînă în decembrie.

Doctorul Giraldo știa, de ani și ani, că telegrafistul își umplea timpul liber trimițîndu-i poeme colegei din San Bernardo del Viento. Nu știa că citea și romane.

— Asta-i prea serioasă, a spus, răsfoind cărțoiul învechit, care îl ducea cu gîndul la confuzele emoții de adolescent. Alexandre Dumas ar fi mai potrivit.

— Ei asta-i place, a explicat telegrafistul.

— Ai cunoscut-o?

Telegrafistul a făcut semn cu capul că nu.

— E totuna, a spus. Aș recunoaște-o oriunde, după salturile mici pe care le face la orice „r”.

În acea seară, doctorul Giraldo i-a rezervat o oră și lui don Sabas. L-a găsit istovit în pat, învelit cu un prosop care pornea din talie.

— Au fost bune bomboanele? a întrebat medicul.

— E din pricina căldurii, s-a lamentat don Sabas, întorcîndu-și spre ușă trupul enorm, de bunică. Mi-am făcut injecția după prînz.

Doctorul Giraldo a deschis trusa pe masa pregătită de lîngă fereastră. Buhaiurile șuierau în patio, iar încăperea

avea o temperatură vegetală. Stînd în patio, don Sabas a urinat lînced. Medicul a pus în tubul de sticlă mostra de culoarea ambrei, iar bolnavul s-a simțit reconfortat. A spus, privind-o:

— Ai grijă, doctore, nu vreau să mor fără să aflu sfîrșitul telenovelei.

Doctorul Giraldo a pus o pastilă albastră în lichidul de mostră.

— Care telenovelă?

— Fițuicile.

Don Sabas l-a urmărit cu o privire blînda pînă a terminat de încălzit tubul la lampa cu alcool. A adormecat. Ochii spălăciți ai bolnavului îl așteptau cu o întrebare.

— E bine, a spus medicul, vîrșind mostra în patio. Apoi l-a cercetat pe don Sabas: Și pe dumneata te interesează cheștiile astea?

— Pe mine nu, a spus bolnavul. Dar, ca japonez, mă bucur de spaima oamenilor.

Doctorul Giraldo a pregătit mica seringă hipodermică.

— În plus, a continuat don Sabas, pe a mea au pus-o acum două zile. Aceleași mîrșavii: belelele fiilor mei și povestea cu măgarii.

Medicul a strîns bine artera lui don Sabas cu garoul. Bolnavul a pomenit iar istoria cu măgarii, dar a trebuit s-o spună, căci medicul nu credea că o știa.

— E o afacere a mea cu măgari, de acum vreo douăzeci de ani, a spus. Întîmplător, toți măgarii pe care îi vindeam mureau în zori, după două zile, fără urme de violență.

A întins brațul fleșcăit, ca medicul să ia mostra de sînge. Cînd doctorul Giraldo a tamponat înțepătura, don Sabas l-a îndoit.

— Dar știi dumneata ce-a inventat lumea? Medicul a dat din cap.

— Au zvonit că intram singur noaptea în grădini și

împuşcam măgarii, băgîndu-le revolverul în cur.

Doctorul Giraldo a pus în buzunarul sacoului tubul de sticlă cu sînge.

— Istoria asta are aerul că-i adevărată, a spus.

— Erau viperele, a spus don Sabas, stînd în capul oaselor pe pat ca un idol oriental. Dar, oricum, mare ticălos trebuie să fii ca să zeflemiseşti în scris ceea ce ştii toţi.

— Aşa au fost întotdeauna fiţuicile, a spus medicul. Spun ceea ce ştii toţi, adică ceea ce e, desigur, aproape întotdeauna adevărat.

Don Sabas a suferit un scurt atac. „Într-adevăr”, a şoptit, ştergîndu-şi cu cearşaful sudoarea de pe pleoapele umflate. A reacţionat imediat.

— De fapt, în ţara asta toate averile au în spate cîte un măgar mort.

Medicul a auzit fraza aplecat peste lighean. Şi-a văzut reacţia reflectîndu-se în apă: un sistem dentar atît de corect, încît nu părea natural. Uitîndu-se la pacient peste umăr, a spus:

— Întotdeauna am crezut, don Sabas, că unica virtute ţi-e neruşinarea.

Bolnavul era încîntat. Lovitura medicului îi redase brusc tinereţea.

— Ea şi potenţa sexuală, a spus, subliniindu-şi vorbele cu o mişcare ondulantă a braţului, care poate că i-a stimulat circulaţia, dar medicului i s-a părut de o expresivă indecenţă. Don Sabas a săltat uşor din fund. De-aia mă şi prăpădesc de rîs cînd aud de fiţuici, a continuat. Se zice că băieţii mei taie calea oricărei fetișcane care îmboboceşte în munţii noştri, dar eu zic: Sînt fiii tatălui lor.

Înainte de a-şi lua rămas-bun, doctorul Giraldo a trebuit să asculte rezumatul fantasmagoric al aventurilor sexuale ale lui don Sabas.

— Dulce tinereţe! a exclamat la sfîrşit bolnavul. Vremuri

fericite, cînd o fătucă de şaptesprezece ani costa mai puțin decît o vițică.

— De la asemenea amintiri are să-ți crească glicemia, a spus medicul.

Don Sabas a căscat gura.

— Din contră, a zis. Sînt mai bune că blestematele alea de injecții cu insulină.

Ieșind în stradă, medicul avea impresia că prin arterele lui don Sabas începuse să curgă o supă bună. Dar altceva îl preocupa: fițuicile. Ascultase poveștile fără să comenteze, afișînd o indiferență zîmbitoare, dar în realitate încercînd să ajungă la o concluzie. Se întorcea la cabinet, cînd padre Angel, care ieșea de la văduva lui Montiel, l-a trezit din gînduri.

— Ce-ți mai fac bolnavii, doctore? l-a întrebat.

— Ai mei sînt bine, padre, a răspuns medicul. Dar ai dumitale?

Padre Angel și-a mușcat buzele. L-a luat de braț și au traversat piața.

— De ce mă-ntrebi?

— Habar n-am, a zis medicul. Am aflat că printre clienții dumitale a dat iama o gravă epidemie.

Padre Angel a schimbat vorba, iar medicul a crezut că intenționat.

— Tocmai am stat de vorbă cu văduva lui Montiel, a zis. Pe biata femeie au lăsat-o nervii.

— Poate că de vină-i conștiința, a diagnosticat medicul.

— Nu, obsesia morții.

Deși locuiau în direcții opuse, padre Angel l-a însoțit pînă la cabinet.

— Serios, padre, a continuat medicul. Ce crezi despre fițuici?

— Nu mă gîndesc la ele, a spus părintele. Dar, dacă m-ai obliga s-o fac, ți-aș spune că-s rodul invidiei, într-un sat

exemplar.

— Noi, medicii, nu dădeam asemenea diagnostice nici în Evul Mediu, a replicat doctorul Giraldo.

S-au oprit în fața cabinetului. Făcîndu-și ușurel vînt, padre Angel a zis a doua oară în acea zi că „nu trebuie dat lucrurilor mai multă importanță decît au”. Pe doctorul Giraldo l-a cutremurat o tainică deznădejde.

— Cum de știi, padre, că nu-i nimic adevărat în fițuici?

— Poate că știu din confesionar. Medicul l-a țintuit cu priviri înghețate.

— E și mai grav dacă nu știi din confesionar, a spus.

În acea seară, padre Angel a observat că și acasă la săraci se vorbea de fițuici, dar altfel, și chiar cu sănătoasă bucurie. A mîncat fără poftă, după ce asistase la rugăciune chinuit de împunsăturile unei dureri de cap pe care o pusese pe seama chiftelelor de la prînz. Apoi a căutat mențiunea morală a filmului și, pentru prima oară în viață, l-a încercat un obscur sentiment de mîndrie, cînd a bătut clopotul fix de douăsprezece ori, marcînd interdicția absolută. În cele din urmă, simțind că-i crăpa capul de durere, a lipit un taburet de ușa care dădea în stradă și s-a pregătit să afle cine intra în cinematograf, încălcînd avertismentul.

A intrat primarul. Stînd într-un colț la parter, a fumat două țigări pînă să înceapă filmul. Gingia i se dezumflase de tot, dar trupul mai suferea încă amintirea nopților trecute și ravagiile pilulelor, iar țigările îl amețiseră.

Sala de cinematograf era un patio înconjurat de un zid din ciment, acoperit cu foi de zinc pînă la jumătatea parterului și cu o iarbă care părea să reînvie în fiecare dimineață, îngrășată cu gumă de mestecat și mucuri de țigară. La un moment dat, primarul a văzut cum pluteau băncile din lemn neșlefuit și grilajul de fier care despărțea boltele circulare de la galerie, apoi a observat amețitoarea ondulare a spațiului văruiat care preceda peretele din fund, unde se proiecta

filmul.

S-a simțit mai bine cînd s-au stins luminile. Atunci s-a oprit muzica stridentă a megafonului, dar s-a intensificat vibrația generatorului electric instalat într-o cutie de lemn lîngă proiector.

Înaintea filmului, au pus reclame pe sticlă. O mulțime de șoapte înăbușite, pași neclari și rîsete întretăiate a tulburat doar cîteva minute bezna. Speriat pe moment, primarul s-a gîndit că filmul clandestin era o subversiune contra rigidelor norme instituite de padre Angel. Chiar de n-ar fi fost decît dîra apei de colonie, tot l-ar fi recunoscut pe proprietarul cinematografului, cînd a trecut pe lîngă el.

— Tilharule, i-a șoptit, apucîndu-l de braț. Va trebui să plătești un impozit special.

Rizînd mînzește, proprietarul s-a așezat pe locul de alături.

— Filmul e bun, a spus.

— De-ar fi după mine, a zis primarul, aș prefera ca toate să fie proaste. Nimic nu-i mai plicticos decît un film moral.

Cu ani în urmă, nimeni n-ar fi luat prea în serios cenzura clopotelor. Dar, la liturghia principală din fiecare duminică, padre Angel le demasca din amvon și le dădea afară din biserică pe femeile care îi încălcau avertismentul în timpul săptămînii.

— Salvarea a fost ușița din spate, a spus proprietarul.

Primarul începuse să urmărească învechitul jurnal cinematografic. A vorbit, făcînd cîte o pauză ori de cîte ori vedea ceva interesant pe ecran.

— Mereu la fel. Preotul nu le împărtășește pe femeile cu mînci scurte, iar ele continuă să le poarte, dar vin cu mînci false la liturghie.

După jurnal, au pus forșpanul filmului de săptămîna următoare. L-au privit în tăcere. La sfîrșit, proprietarul s-a aplecat spre primar.

— Locotenente, i-a șoptit, cumpără-mi beleaua asta.

Primarul nu și-a luat ochii de pe ecran.

— Asta nu-i o afacere.

— Pentru mine, nu, a spus proprietarul. În schimb, pentru dumneata e o mină de aur. E sigur: dumitale nu ți-ar veni popa cu danga-langa.

Primarul s-a gândit înainte de a răspunde.

— Nu sună rău, a zis.

Dar n-a spus nimic concret. Și-a pus picioarele pe banca din față și s-a pierdut în labirintul unei drame încurcate, care nu merita, dacă se gîdea bine, nici măcar patru dangăte de clopot.

Ieșind din cinematograful, a zăbovit în salonul de biliard, unde se juca la loterie. Era cald, iar radioul transpira o muzică bolovănoasă. După ce-a băut o apă minerală, primarul s-a dus la culcare.

A mers fără grijă de-a lungul malului, simțind în beznă fluviul umflat, vuietul din adîncuri și mirosul lui de animal uriaș. În ușa dormitorului, a făcut un pas înapoi și a scos revolverul din toc.

— Ieși la lumină, a spus cu vocea încordată, ori trag. O voce foarte suavă s-a desprins din beznă.

— Nu fi nervos, domnule locotenent.

A ținut revolverul sus, pînă s-a arătat vocea ascunsă. Era Casandra.

— Ai scăpat ca prin minune, a spus primarul.

A dus-o în dormitor. Casandra a turuit o bucată de vreme, urmînd o traiectorie accidentată. Stătea în hamac și, trîncănind, și-a scos pantofii, privindu-și cu oarece candoare unghiile de la picioare, vopsite în roșu tare.

Stînd în fața ei și făcîndu-și vînt cu șapca, primarul a urmărit-o cu o convențională politețe. Fuma iar. La miezul nopții, ea s-a pus pe burtă în hamac, i-a întins brațul împodobit cu brățări sonore și l-a ciupit de nas.

— E tîrziu, băiete, a spus. Stinge lumina. Primarul a

zîmbit.

— Nu pentru asta, a zis. Ea n-a priceput.

— Știi să ghicești? a întrebat primarul. Casandra s-a sucit în hamac.

— Firește, a spus. Apoi, cum pricepuse, și-a pus pantofii.

— Dar n-am adus cărțile, a adăugat.

— Cine sparge oalele, a zîmbit primarul, le plătește.

A scos niște cărți de joc ponosite din fundul unei valize. Ea a cercetat fiecare carte, pe față și pe dos, cu atentă seriozitate.

— Celelalte-s mai bune, a observat. Oricum, important e să vorbim.

Primarul a tras o măsuță, s-a așezat în fața ei, iar Casandra a întins cărțile.

— Iubire ori afaceri? a întrebat. Primarul și-a șters sudoarea de pe mâini.

— Afaceri, a spus.

Un măgar fără stăpîn se adăpostise de ploaie sub streășină casei parohiale și lovise toată noaptea cu copitele în zidul dormitorului. Noaptea fusese istovitoare. Padre Angel adormise adînc abia în zori și se deșteptase crezîndu-se plin de praf. Chiparoasele dormitînd sub ploaia mărunță, izul latrinei și, mai încolo, naosul bisericii, lugubru după ce se topiseră sunetele clopotelor de la cinci, parcă se înțeleseseră să facă greu de suportat zorii zilei.

Din sacristie, unde își puna veșmintele pentru liturghie, a simțit că Trinidad aduna recolta de șoareci morți, iar în biserică intrau femeile tăcute din zilele obișnuite. În timpul slujbei, a auzit tot mai exasperat greșelile ciracului și latina lui de baltă, simțind frustrarea care îl chinuia în zilele proaste.

Se ducea să-și ia micul dejun, cînd Trinidad i-a ieșit radioasă în cale.

— Azi au mai căzut șase, a spus, zdroncănind în cutie șoarecii morți. Padre Angel a încercat să țină piept neliniștii.

— Bravo, a zis. Trebuie să găsim găurile și să sfîrșim odată cu ei.

Trinidad le găsisese. I-a explicat că le aflate ici-colo în biserică, mai ales în turn și în baptisteriu, și le astupase cu asfalt. În zori, dăduse de un șoarece nebun, care se dădea de pereți, după ce căutase toată noaptea ușa casei sale.

Au ieșit în micul patio pietruit, unde creșteau drepte primele tulpini de chiparoasă. Trinidad a zăbovit, aruncînd șoarecii morți în latrină. Cînd a intrat în birou, padre Angel se pregătea să ia micul dejun, după ce dăduse la o parte șervetul de sub care apărea în fiecare dimineață, ca printr-un soi de magie, micul dejun pe care i-l trimitea văduva lui Asis.

— Am uitat că n-am putut cumpăra arsenic, a spus Trinidad, intrînd. Don Lalo Moscote spune că nu-l poate vinde fără rețetă de la medic.

— Nu-i nevoie, a zis padre Angel. O să moară toți asfixiați în găuri. A apropiat scaunul de masă și a început să așeze ceașca, farfuria cu felii de pandișpan și cafetiera pe care era desenat un dragon japonez, în vreme ce fata închidea geamul. Dar e mai bine să fim pregătiți în caz că reapar, a spus.

Padre Angel și-a turnat cafea și s-a oprit brusc, privind cum Trinidad se apropia de masă cu halatul fără formă și botinele ei de invalidă.

— Te gîndești prea mult la asta, a spus.

Padre Angel nu descoperise nici atunci, nici înainte, vreun indiciu al neliniștii din hățișul încruntat al sprîncenelor lui Trinidad. Fără să-și poată reprima ușorul tremur al degetelor, a turnat cafeaua, a pus două lingurițe de zahăr în ceașcă și a început să amestece, privind crucifixul din perete.

— De cînd nu te-ai spovedit?

— De vineri, a răspuns Trinidad.

— Spune-mi, a zis padre Angel. Mi-ai ascuns vreun păcat? Trinidad a făcut semn cu capul că nu.

Padre Angel a închis ochii. S-a oprit brusc din amestecat, a pus lingurița în farfurie și a prins-o pe Trinidad de braț.

— Pune-te în genunchi, a spus.

Nelămurită, Trinidad a pus cutia de carton jos și a îngenuncheat în fața lui.

— Urmează actul penitențial, a spus padre Angel, izbutind să-și ia tonul părintesc din confesionar.

Trinidad și-a strâns pumnii la piept, rugîndu-se șoptit și neclar, pînă cînd el i-a pus mîna pe umăr și a zis:

— Bine.

— Am spus minciuni, a explicat Trinidad.

— Altceva.

— Am gîndit urît.

Așa se spovedea, înșira aceleași păcate generale mereu și în aceeași ordine. De astă dată, padre Angel n-a putut, totuși, să reziste nevoii urgente de a sonda mai adînc.

— De pildă, a spus.

— Nu știu, a șovăit Trinidad. Uneori ai gînduri urîte. Padre Angel s-a ridicat.

— Nu ți-a trecut nicicînd prin minte gîndul să-ți iei viața?

— Doamne apără-mă, a strigat Trinidad, fără să ridice capul și bătînd cu nodurile degetelor în piciorul mesei din lemn. Apoi a răspuns: Nu, padre.

Padre Angel a forțat-o să ridice capul și a observat, dezolat, că în ochii fetei începeau să se adune lacrimi.

— Vrei să spui că arsenicul e cu adevărat pentru șoareci.

— Da, padre.

— Atunci, de ce plîngi?

Trinidad a încercat să plece capul în pămînt, dar el a ținut-o energic de bărbie. Au podidit-o lacrimile. Padre Angel a simțit cum i se scurgeau ca un oțet dulce printre degete.

— Încearcă să te liniștești, i-a spus. Încă n-ai terminat

spovedania.

A lăsat-o să se liniștească, plângînd în tăcere. Cînd a simțit că terminase de plîns, i-a spus delicat:

— Bine, acum spune-mi.

Trinidad și-a suflat nasul în fustă, înghițindu-și saliva groasă și sărată a lacrimilor. Cînd a vorbit din nou, avea iar ciudata voce baritonală.

— Unchiul Ambrosio mă hărțuiește, a spus.

— Cum se poate?!

— Vrea să-l las o noapte la mine în pat, a spus Trinidad.

— Continuă.

— Doar atît, a spus Trinidad. Pe Sfîntul Dumnezeu, nimic mai mult.

— Nu jura, a certat-o părintele. Apoi a întrebat cu vocea-i tihnită de duhovnic: Spune-mi, cu cine dormi?

— Cu mama și cu celelalte, a spus Trinidad. Șapte în aceeași odaie.

— Și el?

— În cealaltă odaie, cu bărbații, a spus Trinidad.

— N-a venit niciodată în odaia ta? Trinidad a dat din cap că nu.

— Spune-mi adevărul, a insistat padre Angel. Hai, fără teamă: n-a încercat niciodată să vină în odaia ta?

— O singură dată.

— Cum s-a întîmplat?

— Nu știu, a zis Trinidad. M-am trezit și l-am simțit sub polog, liniștit-liniștit, spunîndu-mi că nu voia să-mi facă nimic, doar să doarmă cu mine, pentru că-i era frică de cocoși.

— De care cocoși?

— Nu știu, a spus Trinidad. Așa mi-a zis.

— Și tu ce i-ai spus?

— Că de nu pleacă, mă pun pe urlat, ca să se trezească toți.

— Și ce-a făcut?

— Castula s-a deșteptat și m-a întrebat ce-i, iar eu i-am zis că nimic, că probabil visase; atunci el a stat liniștit-liniștit, ca mortul, și aproape nu mi-am dat seama când a ieșit de sub polog.

— Era îmbrăcat, a spus părintele, ca pe o afirmație.

— Era ca atunci când doarme, a spus Trinidad; avea doar pantalonii.

— N-a încercat să te atingă.

— Nu, padre.

— Spune-mi adevărul.

— E adevărat, padre, a insistat Trinidad. Pe Sfântul Dumnezeu.

Padre Angel i-a ridicat iar capul și i-a înfruntat privirile umede care străluceau trist.

— De ce mi-ai ascuns toate astea?

— Mi-era frică.

— Frică de ce?

— Nu știu, padre.

I-a pus mîna pe umăr și a sfătuit-o îndelung. Trinidad încuviința, dînd din cap. La urmă, a început să se roage abia șoptit împreună cu ea: „Doamne Isuse Hristoase, Dumnezeu și Om adevărat...” Se rugă din răspuțeri, cu oarecare teamă, trecîndu-i întreaga viață prin minte, în cursul rugăciunii, pînă unde îi îngăduia memoria. Chiar cînd să-i ierte păcatele, pe spiritul său a pus stăpînire senzația dezastrului.

Primarul a împins ușa, strigînd:

— Judecătorule!

Muierea judecătorului Arcadio s-a ivit în dormitor, ștergîndu-și mîinile de fustă.

— Sînt două zile de cînd n-a venit, a spus.

— Fir-aș al naibii, a spus primarul. Ieri n-a apărut nici la birou. L-am căutat de zor peste tot, pentru ceva urgent, și

nimeni nu-mi zice nimic de el. Nu știi pe unde-ar putea fi?

— Păi, probabil că e la curve.

Primarul a ieșit fără să închidă ușa. A intrat în salonul de biliard, unde patefonul automat măcina, urlînd din răspuțeri, un cîntec sentimental, și s-a dus direct în fund, strigînd:

— Judecătorule!

Don Roque, proprietarul, s-a oprit din turnatul unor sticle de rom într-o damigeană.

— Nu-i aici, locotenente! a țipat.

Primarul a trecut pragul ușii. Grupuri-grupuri, oamenii jucau cărți. Nimeni nu-l văzuse pe judecătorul Arcadio.

— Rahat, a spus primarul. În satul ăsta se știe tot ce face fiecare, iar acum, că am nevoie de judecător, nimeni nu știe unde s-a băgat.

— Întreabă-l pe ăla de pune fițuici, a spus don Roque.

— Nu mă bate la cap cu hîrtiuțele, a zis primarul. Judecătorul Arcadio nu era nici la birou. Era nouă, dar aprodul trăsesese deja un pui de somn pe coridorul care dădea în patio. Primarul s-a dus la cazarmă poliției, a pus trei agenți să se îmbrace și i-a trimis să-l caute pe judecătorul Arcadio la salonul de dans și în camerele unde locuiau trei dame clandestine, cărora li se dusesese buhul. Apoi a ieșit în stradă fără destinație precisă. La frizerie, răscrăcărat în fotoliu și cu fața învelită într-un prosop fierbinte, a dat de judecătorul Arcadio.

— Fir-ar să fie, judecătorule, a strigat, te caut de două zile. Frizerul a luat prosopul, iar primarul a văzut doi ochi umflați și, pe față, umbra unei bărbi de trei zile.

— Umbli haihui, iar nevastă-ta naște, a zis. Judecătorul Arcadio a sărit din fotoliu.

— Căcat.

Primarul a rîs zgomotos, împingîndu-l în spătar.

— Nu fi ticălos, a zis. Nu de asta te caut. Judecătorul Arcadio s-a întins iar, cu ochii închiși.

— Termină cu asta și vino la birou, a spus primarul. Te aștept.

S-a așezat în jilț.

— Unde naiba erai?

— Pe-aici, a spus judecătorul.

Nu venea pe la frizerie. Mai zărise afișul bătut în cuie: „Discuțiile politice sînt interzise”, dar i se păruse firesc. De astă dată însă îi atrăsese atenția.

— Guardiola, a strigat primarul.

Frizerul a curățat briciul pe pantalon și a rămas uimit.

— Ce-i, domnule locotenent?

— Cine ți-a îngăduit să pui asta aici? a întrebat primarul, arătînd afișul.

— Experiența, a spus frizerul.

Primarul a dus un taburet pînă în fundul salonului și s-a urcat să scoată cuiele în care era bătut afișul.

— Aici numai guvernul are voie să interzică ceva, a spus. Sîntem într-o țară democratică.

Frizerul s-a întors la treabă.

— Nimeni nu-i poate împiedica pe oameni să-și exprime ideile, a continuat primarul, rupînd cartonul. A aruncat bucățile la coșul de gunoi și s-a dus la masa de toaletă, să se spele pe mîini.

— Uite, Guardiola, ce pățești dacă ești cîrțiță, a declarat judecătorul Arcadio.

Primarul s-a uitat la frizer prin oglindă și l-a văzut absorbit de treburi. Cît s-a șters pe mîini, nu l-a pierdut din ochi.

— Diferența dintre înainte și acum, a spus, e că înainte conduceau oamenii politici, iar acum conduce guvernul.

— Ai auzit, Guardiola, a zis judecătorul Arcadio, plin cu spumă pe față.

— Cum să nu, a spus frizerul.

Cînd au ieșit, l-a împins pe judecătorul Arcadio spre birou. Sub burnița care nu mai stătea, străzile păreau pavate cu

săpun proaspăt.

— Mereu am crezut că ăsta-i un cuib de conspiratori, a spus primarul.

— Vorbesc, a spus judecătorul Arcadio. Dar nu fac nimic altceva.

— Tocmai asta mă îngrijorează, a replicat primarul. Par prea blînzi.

— În istoria lumii, a declarat judecătorul, frizerii n-au fost conspiratori. În schimb, nu era croitor care să nu fi fost.

L-a luat pe judecătorul Arcadio și l-a instalat în scaunul rotativ. Aprodul a intrat căscînd în birou, cu o foaie de hîrtie dactilografiată.

— Asta-i, i-a zis primarului; la treabă. Și-a dat șapca pe spate și a luat foaia.

— Ce-i asta?

— E pentru judecător, a spus aprodul. Lista celor cărora nu li s-au lipit fițuici.

Primarul l-a privit înmărmurit pe judecătorul Arcadio.

— Ah, a naibii treabă! a strigat. Așadar, și pe dumneata te interesează beleaua asta.

— E ca și cum ai citi romane polițiste, s-a scuzat judecătorul.

Primarul a citit lista.

— E bună informația, a lămurit aprodul. Autorul trebuie să fie pe listă. Nu-i logic?

Judecătorul Arcadio a luat foaia de la primar.

— ăsta-i prost la cap, i-a spus primarului. Apoi, întorcîndu-se către aprod: Dacă eu lipesc fițuici, prima o pun la mine acasă, ca să înlătur orice bănuială. Și l-a întrebat pe primar: Nu crezi, locotenente?

— Astea-s belelele oamenilor, a spus primarul, și ei știu cum intră în ele. Noi n-avem de ce să ne batem capul.

Judecătorul Arcadio a rupt foaia și a aruncat-o ghem în patio.

— Desigur.

Primarul uitase incidentul chiar înainte de a primi răspunsul. S-a sprijinit cu palmele de masa de scris și a spus:

— Ei bine, necazul pe care vreau să mi-l cauți în cărțile duminale e asta: Din pricina inundațiilor, cei din cartierul de jos și-au mutat casele pe terenurile din spatele cimitirului, care-s proprietatea mea. Ce trebuie să fac?

Judecătorul Arcadio a zîmbit.

— Pentru asta n-aveam nevoie să mergem la birou, a spus. Nimic mai simplu: primăria le dă terenuri și-l despăgubește pe cel care dovedește cu acte că-i posesorul lor.

— Am acte, a spus primarul.

— Atunci nu trebuie decît să se numească experții care să calculeze avansul, a spus judecătorul. Primăria plătește.

— Cine îi numește?

— Îi poți numi chiar dumneata.

Primarul s-a dus la ușă, potrivindu-și revolverul. Văzîndu-l că pleacă, judecătorul Arcadio a cugetat că viața e doar o înșiruire de șanse de supraviețuire.

— Nu trebuie să te enervezi pentru ceva atît de simplu, a zîmbit.

— Nu-s nervos, a spus primarul, serios. Dar beleaua continuă.

— Firește, dar mai întîi numește un mandatar, a intervenit aprodul.

Primarul s-a adresat judecătorului.

— E adevărat?

— În timpul stării de urgență nu-i absolut necesar, a spus judecătorul. Dar, firește, ai avea o poziție mai curată dacă în afacere ar fi și-un mandatar, dat fiind că ești, din întîmplare, stăpînul terenurilor în litigiu.

— Atunci trebuie numit, a spus primarul.

Domnul Benjamin și-a schimbat piciorul pe lădiță, fără să-și ia ochii de la ulii care își disputau un maț în drum. A văzut că, înfumurate și ceremonioase, păsările se mișcau greu, interpretînd parcă un dans antic, și a admirat fidelitatea imagistică a celor care se travestesc în ulii în Duminica Rusaliilor. Băiatul de la picioarele lui a uns cu oxid de zinc și celălalt pantof, apoi a lovit iar în cutie, cerînd schimbarea piciorului pe lădiță.

Domnul Benjamin, care trăise pe vremuri din scrierea memoriilor, nu se grăbea nici în ruptul capului. Timpul curgea pe nesimțite în dugheana din care mîncase toți banii, pînă cînd nu mai rămăseseră din ea decît un galon de petrol și o legătură de lumînări din seu.

— Chiar dacă plouă, tot o să fie cald, a spus băiatul. Domnul Benjamin n-a fost de acord. Purta niște haine impecabile din in alb. Băiatul, în schimb, avea spatele ud de sudoare.

— Căldura e o chestiune mentală, a spus domnul Benjamin. Totul e să nu-i dai atenție.

Băiatul n-a comentat. A lovit iar în lădiță și, o clipă mai tîrziu, treaba era gata. În lugubra-i dugheană cu dulapuri goale, domnul Benjamin și-a îmbrăcat sacoul. Apoi și-a pus panama, a trecut strada, apărîndu-se de ploaia mărunță și deasă cu umbrela, și a bătut la fereastra casei din față. În ușița deschisă, s-a ițit o fetiță cu părul foarte negru și pielea foarte albă.

— Bună ziua, Mina, a zis domnul Benjamin. N-ai mers încă la masă?

Ea a zis că nu și a deschis, în cele din urmă, fereastra. Stătea în fața unui coș mare, plin cu sîrmulițe și hîrtii colorate.

Avea în poală un ghem, foarfeci și un buchet de flori artificiale, neterminat. Un disc cînta la patefon.

— Fii drăguță și uită-te la magazin, pînă vin, a spus

domnul Benjamin.

— O să întârzii?

Domnul Benjamin asculta discul.

— Mă duc pînă la cabinetul dentistului, a spus. Vin în jumătate de oră.

— Bine, a zis Mina. Oarba nu vrea să-mi sucesc gîtul privind pe geam.

Domnul Benjamin n-a mai ascultat discul.

— Toate cîntecele de acum sînt o apă și-un pămînt, a comentat.

Mina a ridicat o floare care se termina la capătul unei tulpini lungi de sîrmă învelită în hîrtie verde. A răsucit-o cu degetele, fascinată de perfecta corespondență dintre disc și floare.

— Dumneata ești dușmanul muzicii, a spus.

Dar domnul Benjamin se depărta în vîrful picioarelor, ca să nu sperie uliii. Mina nu a reluat treaba, pînă nu l-a văzut bătînd în ușa la felcer.

— După părerea mea, a spus felcerul, deschizînd ușa, sensibilitatea cameleonului stă în priviri.

— E posibil, a admis domnul Benjamin. Dar de unde pînă unde?

— Tocmai am auzit la radio că, dacă-s orbi, cameleonii nu-și schimbă culoarea, a explicat.

Domnul Benjamin și-a pus umbrela deschisă într-un colț, și-a agățat sacoul și pălăria în același cui, apoi s-a așezat pe scaun. Felcerul mesteca într-un mojar o pastă de culoare roz.

— Se spun multe, a zis domnul Benjamin.

Nu numai atunci, ci mai mereu vorbea cu inflexiuni misterioase.

— Despre cameleoni?

— Despre toată lumea.

Felcerul s-a apropiat de scaun cu pastă terminată, ca să ia amprenta. Domnul Benjamin și-a scos dantura falsă și

știrbă, a învelit-o într-o batistă și a pus-o pe consola de sticlă de lângă scaun. Fără dinți, cu umerii înguști și membrele sfrijite, avea un aer de sfânt. După ce i-a potrivit pasta în gură, felcerul i-a închis-o.

— Așa-i, a spus, privind-l în ochi. Sînt un laș. Domnul Benjamin a dat să tragă aer în piept, dar felcerul

I-a ținut gura închisă. „Nu, a replicat în sinea lui. Nu-i așa.” Știa, ca toată lumea, că felcerul era singurul condamnat la moarte care nu-și părăsise casa. Îi ciuruiseră pereții cu gloanțe, îi ceruseră să părăsească satul în douăzeci și patru de ore, dar nu-l putuseră înfrînge. Își mutase cabinetul acasă și lucrase cu revolverul la îndemînă, fără să-și piardă firea, pînă ce trecuseră lungile luni de teroare.

Pe durata operației, felcerul a văzut ițindu-se de multe ori, în ochii domnului Benjamin, același răspuns exprimat cu diferite grade de frică. Dar i-a ținut gura închisă, așteptînd să se usuce pasta.

— Nu de asta vorbesc, și-a vărsat focul domnul Benjamin. De fițuici.

— Ah, a spus felcerul. Deci și tu ești cu gîndul la ele.

— Sînt simptomul descompunerii sociale, a spus domnul Benjamin.

Își pusese iar dantura falsă și începea să-și îmbrace minuțios sacoul.

— Ele spun că totul se află, mai devreme sau mai tîrziu, a zis felcerul indiferent. S-a uitat prin fereastră la cerul tulbure și a propus: Dacă vrei, așteaptă pînă se mai oprește ploaia.

Domnul Benjamin și-a agățat umbrela pe braț.

— Nu-i nimeni la magazin, a spus, văzînd și el norul uriaș, plin cu picuri mici și deși. A făcut un semn de rămas-bun cu umbrelă. Și scoate-ți ideea asta din minte, Aurelio, a adăugat din ușă. Nimeni n-are dreptul să creadă că ești laș, fiindcă i-ai scos o măsea primarului.

— Atunci, a zis felcerul, stai o clipă. S-a dus la ușă și i-a

dat domnului Benjamin o hîrtie împăturită. Citește-o și dă-o mai departe.

Domnul Benjamin n-a avut nevoie s-o desfacă pentru a ști despre ce era vorba. L-a privit cu gura căscată.

— Iar?

Felcerul a încuviințat, dînd din cap, pînă a ieșit domnul Benjamin.

La amiază, soția l-a chemat la masă. Angela, fiica lui de douăzeci de ani, cîrpea ciorapi în sufrageria simplu și sărăcăcios mobilată, cu lucruri care păreau să fi fost vechi încă de la început. Pe balustrada de lemn dinspre patio era un șir de vase roșii, cu plante medicinale.

— Bietul Benjamincito, a spus felcerul, așezîndu-se pe scaunul din fața mesei rotunde, e cu gîndul numai la fițuici.

— Toți sînt la fel, a spus nevastă-sa.

— Doamnele Tovar pleacă din sat, s-a băgat Angela în vorbă. Mama a luat farfuriile de supă.

— Vînd totul în grabă, a zis.

Trăgînd în piept aroma caldă a supei, felcerul s-a simțit străin de preocupările ei.

— O să se întoarcă, a spus. Rușinea n-are memorie.

Suflînd în lingură înainte de a sorbi supa, a așteptat vorbele fiicei, o tînără cam uscățivă, ca și el, a cărei privire era, totuși, plină de o ciudată vioiciune. Dar ea i-a înșelat așteptările. A vorbit de circ. A spus că erau acolo un bărbat care își tăia nevasta în două cu fierăstrăul, un pitic care cînta cu capul în gura unui leu și un trapezist care făcea triplul salt mortal deasupra unei platforme cu cuțite. Felcerul a ascultat-o, mîncînd tăcut. La sfîrșit, a promis că seara aveau să meargă cu toții la circ, dacă nu plouă.

Pe cînd agăța hamacul pentru siestă în dormitor, a observat că promisiunea nu-i schimbaseră dispoziția nevastei. Era și ea dornică să plece din sat, dacă le lipeau și lor vreo fițuică.

Felcerul a ascultat-o fără a fi surprins.

— E nostim, a spus, după ce nu ne-au putut scoate cu gloanțele, ne scot acum cu o fițuică lipită pe ușă. Și-a scos pantofii și s-a urcat în hamac cu ciorapii puși, liniștind-o. Dar nu-ți face griji, nu-i nici cea mai mică primejdie să ne pună una.

— N-au respect pentru nimeni, a spus femeia.

— Depinde, a replicat felcerul. Cu mine, știu ei, lucrurile au alt preț.

Femeia s-a întins în pat cu un aer de nesfârșită oboseală.

— Dacă ai ști măcar cine le face.

— Știe ăl de le pune, a spus felcerul.

Primarul obișnuia să stea nemîncat zile în șir. Uita pur și simplu de mîncare. Activitatea lui, febrilă uneori, era tot atît de neregulată ca și lungile clipe de delăsare și plictiseală, cînd hoinărea la voia întîmplării prin sat ori se închidea în biroul blindat, nemaisimțind trecerea timpului. Mereu singur, mereu la voia întîmplării, n-avea nici o pasiune specială, nici nu-și amintea de vreo perioadă marcată de obiceiuri normale. Mînat doar de porniri irezistibile, își făcea apariția la hotel la orice oră și mîncă ce-i dădeau.

În acea zi, a prînzit cu judecătorul Arcadio. Au stat împreună toată după-amiaza, pînă s-a formalizat vînzarea terenurilor. Expertii și-au făcut datoria. Mandatarul, numit interimar, și-a făcut treaba în două ore. Puțin după patru, cînd au intrat în salonul de biliard, amîndoi păreau să revină dintr-o neplăcută incursiune în viitor.

— Așa că am terminat, a spus primarul, scuturîndu-și mîinile.

Judecătorul Arcadio nu i-a dat nici o atenție. Primarul l-a văzut căutînd orbește banca de lîngă teighea și i-a dat un calmant.

— Un pahar cu apă... i-a poruncit lui don Roque.

— O bere rece, l-a corectat judecătorul Arcadio, cu fruntea pe tejghea.

—... Ori o bere rece, a rectificat primarul, punînd banii pe tejghea. Ți-ai cîștigat-o, muncind ca un bărbat.

După ce și-a băut berea, judecătorul Arcadio și-a frecat gîtul păros cu degetele. În local se simțea agitația dinaintea petrecerii și a paradei circului.

Primarul privea din salonul de biliard. Zgîlțuită de alămurile și tinichelele fanfarei, a trecut mai întîi o fată în rochie argintie, pe un elefant pitic, cu urechile ca frunzele de *malanga*⁷. După ea, au trecut clovnii și trapeziștii. Ploaia stătuse de-a binelea, iar ultimele raze de soare începeau să încălzească amurgul spălat. Muzica a stat, pentru ca omul pe picioroange să citească anunțul, iar satul întreg a părut să se ridice de la pămînt, într-o tăcere de miracol.

Padre Angel a văzut paradă din birou, punctînd ritmul muzicii cu capul. Senzația plăcută, păstrată din copilărie, l-a ținut în timpul cinei și în prima parte a serii, pînă ce, nemai-păzind intrarea cinematografului, a rămas singur cu sine în dormitor. După rugăciune, a trăit în balansoarul de răchită un extaz plîngăcios, fără să-și dea seama nici cînd s-a făcut ora nouă, nici cînd difuzorul de la cinematograf s-a stins, înlocuit de zgomotul unei cîrțițe. De acolo, s-a dus la masa de lucru, să-i scrie cîteva rînduri primarului.

Primarul a privit trapeziștii din deschidere și intrarea clovnilor de pe unul dintre locurile de onoare din cortul circului, unde se așezase la insistențele proprietarului. Apoi și-a făcut apariția Casandra, în catifea neagră și legată la ochi, oferindu-se să ghicească gîndurile celor prezenți. Primarul a șters-o. Și-a făcut rondul obișnuit prin sat și, la zece, s-a dus la cazarma poliției. Acolo îl aștepta, pe hîrtie

⁷ *Arum esculentum*, plantă cultivată în regiunile umede din America Centrală, cu tulpină scurtă, frunze mari și tuberculi comestibili

pentru ferpăre și cu litere foarte îngrijite, biletul de la padre Angel. L-a alarmat stilul formal al rugăminții.

Părintele dădea să se dezbrace, când i-a bătut la ușă primarul. „A naibii treabă, și-a spus parohul. Nu-l așteptam așa repede.” Înainte de a intra, primarul și-a scos șapca.

— Îmi place să răspund la scrisori, a zîmbit.

Învîrtind-o ca un disc, primarul și-a aruncat șapca în balansoarul de răchită. Sub dulapul cu chiup de lut și piatră de filtrat apa se aflau cîteva sticle cu răcoritoare acidulate, puse la răcit în apa din vas. Padre Angel a luat una.

— Bem o limonadă? Primarul a acceptat.

— Te-am deranjat, a spus parohul, intrînd direct în subiect, ca să-ți spun că mă îngrijorează indiferența dumitale față de fițuici.

A spus-o parcă glumind, dar primarul a înțeles exact. S-a întrebat, uimit, cum de îl putuse duce atît de departe îngrijorarea legată de fițuici.

— E ciudat, părinte, că și dumneata ești cu gîndul la ele. Padre Angel răscolea prin sertarul mesei, căutînd un tirbușon.

— Nu mă îngrijorează zeflemelele în sine, a spus cam supărat, neștiind ce să facă apoi cu sticla. Ci, ca să zic așa, o anume nedreptate care se degajă din toată istoria.

Primarul i-a luat sticla și a desfăcut-o, proptind-o în bla-cheul ghetei, cu o îndemînare a mîinii stîngii care i-a atras atenția părintelui. A lins de pe gîtul sticlei spuma care dăduse pe-afară.

— Există o viață privată, a început, fără să ajungă la nici o concluzie. Serios, padre, nu văd ce s-ar putea face.

Părintele s-a așezat la masa de scris. „Ar fi trebuit să știu, și-a spus. La urma urmelor, pentru dumneata nu-i nimic nou.” S-a uitat nelămurit prin toată încăperea și a spus pe alt ton:

— Ar trebui să facem ceva înainte de duminică.

— Azi e joi, a precizat primarul.

— Știu că nu-i timp, a replicat părintele. Și a adăugat cu un impuls lăuntric: Dar poate că nu-i încă prea târziu să-ți faci datoria.

Primarul a încercat să succeasă gîtul sticlei. Padre Angel l-a văzut mergînd de la un capăt la altul al încăperii, sigur pe sine și zvelt, fără nici un semn de bătrînețe fizică, și l-a încercat o clară senzație de inferioritate.

— După cum vezi, a subliniat, nu-i nimic excepțional. Clopotele din turn au bătut de unsprezece ori. Primarul a așteptat să se stingă ultimul ecou, apoi s-a înclinat în fața părintelui, cu mîinile sprijinite pe masă. Avea pe chip neliniștea stăpînită pe care o dezvăluia și vocea lui.

— Uite ce-i, padre, a început. Satul e liniștit, oamenii încep să aibă încredere în autoritate. Orice manifestare de forță ar fi acum un risc prea mare pentru ceva lipsit de importanță.

Padre Angel a încuviințat, dînd din cap. A încercat să se explice.

— Mă refer, în general, la unele măsuri autoritare.

— Oricum, a continuat primarul fără să-și schimbe atitudinea, eu țin seama de împrejurări. Dumneata știi; am șase polițiști care stau în cazarmă și iau salariu pe nimic. N-am izbutit să-i schimb.

— Știu, a spus padre Angel. Nu te învinuiesc de nimic.

— Și, a continuat vehement primarul, fără să ia în seamă întreruperile, nu-i un secret pentru nimeni că trei dintre ei sînt criminali de drept comun, scoși din închisori și deghizați în polițiști. Așa cum stau lucrurile acum, n-am să risc să-i arunc în stradă, la vînătoare de fantome.

Padre Angel a deschis larg brațele.

— Firește, firește, a recunoscut hotărît. Asta nici nu intră, bineînțeles, în calcul. Dar de ce nu apelezi, de pildă, la cetățeni cumsecade?

Primarul s-a întins, sorbind din sticlă fără nici un chef.

Avea pieptul și spatele ude de sudoare. A răspuns:

— Cetățenii cumsecade, cum le zici, mor de rîs cînd aud de fițuici.

— Nu toți.

— În plus, nu-i drept să-i alarmăm pentru ceva care, la urma urmelor, nici nu merită osteneala. Cîstit vorbind, padre, a conchis binedispus, pînă astă-seară nici n-aș fi crezut că noi doi avem vreo legătură cu buclucul ăsta.

Padre Angel a afișat o atitudine maternă.

— Pînă la un punct, da, a replicat, începînd să se justifice harnic cu ajutorul unor paragrafe definitive din predica pe care începuse s-o conceapă în minte încă de cînd, cu o zi mai înainte, prînzea cu văduva lui Asis. E, dacă pot să zic așa, un caz de terorism moral, a explodat.

Primarul a zîmbit sincer.

— Bine, bine, aproape că l-a întrerupt. Nu-i cazul să facem filozofie pe marginea fițuicilor, padre. Lăsînd sticla neterminată pe masă, a tranșat chestiunea cum a putut mai bine. Dacă dai lucrurilor asemenea importanță, trebuie să vedem ce putem face.

Padre Angel i-a mulțumit.

— Nu e deloc plăcut, a mărturisit, să urci duminică în amvon, cu asemenea temei de îngrijorare.

Primarul a încercat să-l înțeleagă. Dar știa că era tîrziu și îl făcea pe paroh să piardă noaptea.

Toboșarul a reapărut ca o fantomă din trecut. A venit în fața salonului de biliard și a ținut satul în echilibru chiar în centrul lui de greutate, pînă cînd s-au auzit cele trei energice avertismente de la sfîrșit și s-a restabilit starea de agitație.

— Moartea! a strigat văduva lui Montiel, văzînd cum se deschideau uși și ferestre, iar oamenii alergau de peste tot în piață. A sosit moartea!

Venindu-și în fire după prima impresie, a tras draperiile la balcon și a privit tumultul din jurul celui care se pregătea să

citească anunțul. În piață, tăcerea era prea mare pentru vocea lui. Deși a ascultat atent, ducînd mîna pîlnie la ureche, văduva lui Montiel a izbutit să prindă doar două vorbe.

Nimeni din casă n-a putut explica de ce. Anunțul fusese citit cu ritualul autoritar dintotdeauna, o nouă ordine domnea în lume și ea nu dădea de nimeni care s-o înțeleagă. Bucătăreasa s-a speriat văzînd-o albă ca varul.

— Ce a anunțat?

— Chiar asta încerc să aflu, dar nimeni nu știe nimic. E sigur, a adăugat, nici un anunț n-a adus vreodată ceva bun, de cînd e lumea lume.

Atunci bucătăreasa a ieșit în stradă și a venit cu noutăți. Chiar din acea seară și pînă ce aveau să dispară faptele care duseseră instituirea lor, se restabileau interdicțiile de circulație pe timpul nopții. Nimeni nu mai putea ieși pe uliță între opt seara și cinci dimineața, fără un salvconduct semnat și ștampilat de primar. Polițiștii aveau ordin să strige de trei ori: „Stai, că trag!” oricărei persoane întîlnite pe stradă și, dacă aceasta nu le dădea ascultare, chiar să tragă. Primarul urma să organizeze ronduri civile, desemnate chiar de el, în vederea colaborării cu poliția, pentru paza de noapte.

Mușcîndu-și unghiile, văduva lui Montiel a întrebato de ce se luaseră asemenea măsuri.

— N-au anunțat, a zis bucătăreasa, dar toți spun că din cauza fițuicilor.

— Mi-a spus mie inima! a exclamat văduva, înspăimîntată. Moartea se înfruptă cu carne de om la noi în sat.

A pus să fie chemat domnul Carmichael. Lăsîndu-se pradă unei porniri mai vechi și mai profunde ca impulsul, a poruncit să fie luat din magazie și adus în dormitor cufărul din piele cu cuie de aramă, pe care José Montiel îl cumpărase pentru singura-i călătorie, cu un an înainte de a muri. A scos din dulap nu prea multe haine, lenjerie și pantofi, și a așezat

totul în ordine pe fundul cufărului. Între timp, începea să simtă liniștea absolută la care visase de atâtea ori, închipuindu-se departe de sat și de casă, într-o încăpere cu o vatră și o mică terasă, cu jardiniere în care să cultive sovîrf și unde doar ea să aibă voie să-și aducă aminte de José Montiel, și să n-aibă altă grijă decît să aștepte serile de luni, ca să citească scrisorile de la ficele ei.

Abia de-și luase lenjeria strict necesară, etuiul de piele cu foarfecă, leucoplastul și flaconașul cu iod, ustensilele de cusut, cutia de pantofi, rozariul și cărțile de rugăciuni, și o chinuia ideea că lua mai multe lucruri decît îi putea ierta Dumnezeu. Atunci și-a pus Sfîntul Rafael din ipsos într-un ciorap, l-a băgat cu grijă printre boarfe și a închis cufărul cu cheia.

Cînd a sosit domnul Carmichael, a găsit-o îmbrăcată cu hainele cele mai modeste. În acea zi, parcă în semn de promisiune, domnul Carmichael n-avea umbrelă cu el. Dar văduva n-a observat. A scos din buzunar toate cheile casei, fiecare cu un nume scris la mașină pe o bucățică de carton, și i le-a înmînat, spunînd:

— Îți pun în mîini păcătoasa lume a lui José Montiel. Fă ce vrei cu ea.

De multă vreme se temea domnul Carmichael de acest moment.

— Adică, a încercat el marea cu degetul, vrei să pleci altundeva, pînă ce trec necazurile astea.

Văduva a replicat cu o voce liniștită, dar fără echivoc:

— Plec pentru totdeauna.

Fără să se arate speriat, domnul Carmichael i-a rezumat situația. Succesiunea lui José Montiel nu fusese deschisă. Multe bunuri cumpărate la nimereală și fără să se fi găsit vreme pentru împlinirea formalităților aveau o situație legală neclară. Pînă nu se făcea ordine în averea haotică despre care, în ultimii ani de viață, nici chiar José Montiel n-

avusese o idee măcar aproximativă, era imposibil să se deschidă succesiunea. Fiul cel mare, consul în Germania, și cele două fiice, fascinate de delirantele piețe de carne din Paris, trebuiau să se întoarcă ori să-și numească împuterniciți care să le apere drepturile. Înainte de toate acestea, nu se putea vinde nimic.

Lumina ivită pentru o clipă în labirintul prin care rățăcea pierdută în ultimii doi ani n-a izbutit, de astă dată, s-o emoționeze pe văduva lui Montiel.

— N-are importanță, a insistat. Copiii mei sînt fericiți în Europa și n-au nimic de făcut în țara asta de sălbatici, așa spun ei. Dacă vrei, domnule Carmichael, fă din tot ce găsești în casă un singur pachet și dă-l la porci.

Domnul Carmichael nu s-a împotrivit. Sub pretextul că, oricum, tot trebuia să pregătească unele lucruri pentru voiaj, s-a dus după doctor.

— Acum o să vedem, Guardiola, cum e cu patriotismul tău. Frizerul și grupul de bărbați care tăifăsuiau în bucătărie l-au recunoscut pe primar înainte de a-l zări în ușă.

— Și cu al vostru, a continuat, arătîndu-i pe cei doi mai tineri. Astă-seară veți avea pușca pe care v-ați dorit-o atît, să vedem dacă sînteți chiar atît de mișei, încît s-o îndreptați spre noi. Tonul cordial al vorbelor lui era inconfundabil.

— Mai curînd o mătură, a replicat frizerul. La vînătoarea de vrăjitoare nici o armă nu-i mai bună ca mătura.

Nu i-a aruncat nici măcar o privire. Tocmai bărbierea ceafa primului client din acea dimineață și nu-l lua în serios pe primar. Numai cînd l-a văzut verificînd care bărbați din grup erau rezerviști și, ca atare, în stare să mînuiască pușca, frizerul a înțeles că și el era unul dintre aleși.

— E adevărat, domnule locotenent, că ne bagi în bucluc? a întrebat.

— Ei, pe naiba, a răspuns primarul. Vă treceți viața

șopocăind despre o pușcă și acum, c-o aveți, nu vă vine să credeți. A stat în spatele frizerului, de unde putea domina, prin oglindă, întreg grupul. Serios, a trecut la tonul autoritar. Astă-seară la șase, rezerviștii din categoria întâi vin la cazarmă.

Frizerul l-a înfruntat în oglindă.

— Și dacă fac pneumonie? a întrebat.

— Ți-o vindecăm la cazarmă, a răspuns primarul.

Patefonul din salonul de biliard despletea un bolero sentimental. Salonul era gol, dar pe mese se aflau sticle și pahare doar pe jumătate băute.

— Acum într-adevăr, a spus don Roque, văzînd că intră primarul, s-a terminat cu beleaua. Trebuie să închidem la șapte.

Primarul s-a dus pînă în fundul salonului, unde măsuțele pentru jocuri de cărți erau și ele goale. A deschis ușa pisoarului, a aruncat o privire în magazie, apoi s-a întors la teighea. Trecînd pe lîngă masa de biliard, i-a ridicat pe neașteptate postavul și a zis:

— Mai bine lăsați-vă de prostii.

Doi băieți au ieșit de sub masă, scuturîndu-și praful de pe pantaloni. Unul era palid. Celălalt, mai tînăr, avea urechile roșii. Primarul i-a împins ușurel spre măsuțele de la intrare.

— Așadar, știți, le-a spus: la șase seara, la cazarmă. Don Roque era tot în spatele teighelei.

— Cu asemenea belea, va trebui să ne apucăm de contrabandă.

— Durează doar două sau trei zile, a spus primarul.

În colțul uliței l-a ajuns din urmă proprietarul cinematografului.

— Asta îmi mai lipsea, a strigat. După douăsprezece clopote, o goarnă. Primarul l-a lovit ușurel peste umăr, încercînd să se depărteze. O să te expropriez, a spus.

— Nu poți, a replicat proprietarul. Cinematograful nu-i

serviciu public.

— În timpul stării de urgență, a spus primarul, chiar și cinematograful poate fi declarat serviciu public.

Abia atunci n-a mai zîmbit. A urcat două cîte două treptele cazărmii și, ajungînd la primul etaj, a desfăcut brațele și a început să rîdă.

— A naibii treabă! a exclamat. Și dumneata?

Prăbușit pe un scaun pliant cu neglijența unui monarh oriental, stătea proprietarul circului. Fuma în extaz dintr-o pipă de lup de mare. Ca și cum ar fi fost în propria casă, i-a făcut primarului semn să stea jos.

— Să vorbim de afaceri, domnule locotenent. Primarul și-a tras un scaun în fața lui. Sprijinindu-și pipa cu mîină pătată, circarul a făcut un semn enigmatic.

— Putem vorbi deschis? Primarul i-a făcut semn că da.

— Am știut încă de cînd te-am văzut bărbierindu-te, a spus circarul. Ei bine, eu, care cunosc oamenii, știu că interdicția de circulație pe timpul nopții, pentru dumneata...

Primarul l-a privit, cu chef de distracție.

— ... În schimb, pentru mine, care am cheltuit deja foarte mult cu instalarea și trebuie să hrănesc șaptesprezece oameni și nouă fiare, e pur și simplu un dezastru.

— Și atunci?

— Propun, a răspuns omul de afaceri, să muți interdicția de circulație la unsprezece și să facem pe din două cîștigurile din spectacolul de seară.

Primarul a continuat să zîmbească, fără să se miște pe scaun.

— Presupun, a zis, că n-a fost greu să dai în sat de cineva care să-ți spună că-s hoț.

— E o afacere legală, a protestat circarul.

Nu și-a dat seama cînd primarul a devenit serios.

— Vorbim luni, a spus vag locotenentul.

— Luni voi fi pe drum, a replicat proprietarul. Sîntem

foarte săraci.

Primarul l-a condus pînă la scară, lovindu-l delicat cu palma pe spate.

— Nu-mi spune mie, a răspuns. Cunossc afacerea. Și, ajunși lîngă scară, a spus drept consolare: Trimite-mi-o diseară pe Casandra.

Circarul a încercat să se întoarcă, dar mîna de pe spatele lui apăsa hotărît.

— Firește, a spus. E de la sine înțeleș.

— Trimite-mi-o, a insistat primarul, și mîine vorbim.

Domnul Benjamin a împins cu vîrfurile degetelor ușa de sîrmă, dar n-a intrat în casă. A exclamat cu discretă exasperare:

— Ferestrele, Nora!

Nora de Jacob, coaptă și multă, cu părul tuns bărbătește, zăcea în fața ventilatorului din penumbra salonului. Îl aștepta pe domnul Benjamin, la prînz. Auzindu-se strigată, s-a ridicat cu greu și a deschis cele patru ferestre care dădeau spre stradă. Un șuvoi de căldură a intrat în salonul cu lespezi, pe care se repeta la infinit un păun ascuțit, și cu mobile acoperite de stofe înflorate. În fiecare detaliu se citea luxul sărăcăcios.

— E ceva sigur din ce se spune? a întrebat ea.

— Se spun multe.

— Despre văduva lui Montiel, a precizat Nora de Jacob. Umblă vorba că a înnebunit.

— După mine, e nebună de mult, a zis domnul Benjamin. Și a adăugat oarecum dezamăgit: Așa-i, azi-dimneată a vrut să se arunce de la balcon.

Masa, întru totul vizibilă din stradă, era pregătită cu două tacîmuri la cele două capete.

— Pedepsa Domnului, a spus Nora de Jacob, bătînd din palme ca să fie servit prînzul. A adus ventilatorul electric în

sufragerie.

— Casă îi e plină de lume de azi-dimineață, a spus domnul Benjamin.

— Bună ocazie ca s-o vedem pe dinăuntru, a replicat Nora de Jacob.

O negresă micuță, cu capul plin de noduri colorate, a adus la masă supă fierbinte. Aroma puiului a invadat sufrageria, iar temperatura a devenit de nesuportat. Domnul Benjamin și-a potrivit șervetul la gît, spunînd:

— Noroc. A încercat să mănînce cu lingura fierbinte.

— Suflă și nu fi tont, a spus ea, nerăbdătoare. În plus, trebuie să-ți scoți haina. Din pricină că nu vrei să intri în casă dacă ferestrele sînt închise, o să murim de căldură.

— Acum, mai mult ca oricînd trebuie să facem așa, a spus el. Nimeni nu va putea zice că nu-mi vede mișcările din stradă la tine acasă.

Ea și-a dezvelit splendidul surîs ortopedic, cu o gingie precum ceara roșie pentru sigilat documente.

— Nu fi ridicol! a exclamat. Din partea mea, spună ce vor. Cînd a putut sorbi supa, a continuat să vorbească în pauze: Da, m-ar putea îngrijora ce-ar zice despre Monica, a conchis, referindu-se la fiica ei de cincisprezece ani, care nu mai venise în vacanță de cînd plecase pentru prima oară la liceu. Dar despre mine nu pot spune mai mult decît știe toată lumea.

De astă dată, domnul Benjamin nu i-a mai aruncat obișnuita-i privire dezaprobatore. Mîncau supa tăcuți, despărțiți de cei doi metri ai mesei, cea mai scurtă distanță pe care el și-ar fi permis-o vreodată, mai ales în public. Cînd era la liceu, cu douăzeci de ani în urmă, îi trimitea scrisori lungi și convenționale, la care ea răspundea cu bilețele pline de pasiune. Într-o vacanță, în timpul unei plimbări la țară, Nestor Jacob, complet beat, a prins-o de păr în fundul ogrăzii și i-a făcut o declarație fără scăpare: „Dacă nu mă iei de

bărbat, te împușc”. S-au căsătorit la sfîrșitul vacanței. Zece ani mai tîrziu, s-au despărțit.

— Oricum, a spus domnul Benjamin, închipuirea oamenilor nu trebuie ațîțată cu uși închise. După ce-a terminat cafeaua, s-a ridicat. Plec, a spus. Mina trebuie că e disperată. În ușa, a exclamat, punîndu-și pălăria: Casa asta arde toată!

— Ți-am tot spus, a răspuns ea.

A așteptat să-l vadă luîndu-și rămas-bun, cu un soi de binecuvîntare, de la ultima fereastră. Apoi a dus ventilatorul în dormitor, a încuiat ușa și s-a dezbrăcat în pielea goală. În sfîrșit, ca în fiecare zi după prînz, s-a dus în baia alăturată și s-a așezat pe closet, singură cu taina ei. De patru ori pe zi îl vedea pe Nestor Jacob trecînd prin fața casei. Toți știau că locuia cu altă femeie, cu care avea patru copii, și îl considerau un tată exemplar. În ultimii ani, trecuse de mai multe ori cu copiii prin fața casei, dar nicicînd cu soția. Ea îl văzuse slăbind, îmbătrînind și devenind tot mai palid, un străin, a cărui intimitate de pe vremuri i se părea de neconceput. Uneori, în timpul siestelor solitare, îl dorise iar în chip arzător; nu cum îl vedea trecînd prin fața casei, ci cum era el înainte de nașterea Monicăi, cînd iubirea-i scurtă și convențională nu-i devenise încă de nesuportat.

Judecătorul Arcadio a dormit pînă la amiază. Așa n-a aflat de anunț decît atunci cînd a ajuns la birou. În schimb, aprodul era alarmat încă de la opt, cînd primarul îi ceruse să scrie decretul.

— Oricum, a reflectat judecătorul Arcadio după ce a aflat amănunte, e conceput în termeni drastici. Nu era nevoie.

— E același dintotdeauna.

— Așa-i, a admis judecătorul. Dar lucrurile s-au schimbat și trebuie să se schimbe și termenii. Lumea trebuie să fie speriată.

Dar, așa cum a aflat mai târziu, jucînd cărți în salonul de biliard, nu teama era sentimentul predominant, ci, mai curînd, senzația victoriei colective, căci adevărat se dovedea ce credeau toți: lucrurile nu se schimbaseră. Judecătorul Arcadio nu l-a putut evita pe primar, cînd a plecat de la salonul de biliard.

— Așa că fițuicile nu meritau nici o atenție, i-a zis. Oamenii-s fericiți.

Primarul l-a luat de braț.

— Nu-i nimic contra oamenilor, a spus. E o chestiune de rutină.

Pe judecătorul Arcadio îl exasperau convorbirile lor ambulante. Primarul pășea hotărît, de parcă avea treburi urgente și, după ce mergea mult, își dădea seama că nu se ducea nicăieri.

— N-o să țină o viață întreagă, a continuat. Pînă duminică îl băgăm la pîrnaie pe glumețul cu fițuicile. Nu știu de ce mi s-a năzărit că-i o femeie.

Judecătorul Arcadio nu credea așa ceva. În ciuda neglijenței cu care asimila informațiile aprodului, trăsese o concluzie generală: zeflemelele nu erau opera unei singure persoane. Nu păreau să urmeze nici un plan. În ultimele zile, unele dintre ele fuseseră diferite: erau desene.

— Poate că nu-i nici un bărbat, nici o femeie, a conchis judecătorul Arcadio. Ci diferiți bărbați și diferite femei, care acționează pe cont propriu.

— Nu-mi complica treaba, judecătorule, a spus primarul. Dumneata trebuie să știi că în orice bucluc, chiar dacă intervin mai multe persoane, există întotdeauna un vinovat.

— Asta a spus-o Aristotel, locotenente, a zis judecătorul Arcadio. Și a adăugat convins: Oricum, măsura mi se pare absurdă. Cei care le lipesc vor aștepta pur și simplu să se renunțe la interdicțiile de circulație.

— N-are importanță, a spus primarul. La urma urmelor,

trebuie apărat principiul autorității.

Recruții începuseră să se adune în cazarmă. Micul patio cu ziduri înalte din beton, stropite cu sînge uscat și pline de urme de gloanțe, amintea de vremurile cînd celulele erau neîncăpătoare și deținuții lăsați în plata Domnului. În acea după-amiază, polițiștii neînarmați hoinăreau doar în izmene pe coridoare.

— Rovira, a strigat primarul din ușă. Adu-le ceva de băut băieților.

Agentul a început să se îmbrace.

— Rom? a întrebat.

— Nu fi prost, a urlat primarul, îndreptîndu-se spre biroul blindat. Ceva de la gheață.

Recruții fumau, așezați de jur împrejurul pereților din patio. Judecătorul Arcadio se uita la ei de pe palierul etajului al doilea.

— Sînt voluntari?

— Închipuie-ți, a spus primarul. A trebuit să-i scot de sub paturi, de parcă trebuiau să meargă la cazarmă.

Judecătorul a dat doar de fețe cunoscute.

— Păi, par recrutați de opoziție, a zis.

Cînd s-au deschis, prin ușile grele din oțel ale biroului a scăpat un aer înghețat.

— Vrei să spui că țin la tăvăleală, a zîmbit primarul, după ce a aprins luminile fortăreței private. Într-un capăt, se afla un pat de campanie, pe un scaun o carafă cu un pahar, iar sub pat, o oliță de noapte. De pereții goi, din beton, stăteau rezemate puști și arme automate, încăperea nu putea fi aerisită decît prin lucarnele înguste și înalte, de unde se puteau zări portul și cele două străzi principale. În celălalt capăt, alăturate, erau masa de scris și seiful.

Primarul a marcat combinația.

— Și asta nu-i nimic, a spus. O să vă dau puști la toți. După ei a intrat polițistul. Primarul i-a dat niște bancnote,

spunînd:

— Adu și cîte două pachete cu țigări de fiecare. Cînd au rămas iar singuri, s-a adresat din nou judecătorului Arcadio: Cum ți se pare întreaga afacere?

Judecătorul a răspuns gînditor:

— Un risc inutil.

— Oamenii au să rămînă cu gura căscată, a spus primarul. În plus, mi se pare că bieții băieți nu vor ști ce să facă mai apoi cu puștile.

— Poate că-s buimaci, a admis judecătorul, dar asta nu ține prea mult.

S-a străduit să-și reprime senzația de gol din stomac. „Ai grijă, locotenente, a gîndit. Să nu se ducă totul de rîpă din pricina ta.” Primarul l-a scos din birou cu un gest enigmatic.

— Nu fi ticălos, judecătorule, i-a șoptit. Au doar cartușe oarbe.

Cînd au coborît în patio, se aprinseseră luminile. Recruții beau limonada sub becurile murdare, de care se izbeau muscii. Plimbîndu-se de la un capăt la altul prin patio, unde mai erau cîteva băltoace cu apă de ploaie stătută, primarul le-a explicat pe un ton părintesc în ce consta misiunea lor din acea seară: aveau să fie postați cîte doi la principalele colțuri de stradă, gata să tragă în oricine, bărbat ori femeie, ar fi ignorat cele trei: „Stai, că trag!” Le-a recomandat să fie curajoși și prudenți. După miezul nopții, avea să li se dea de mîncare. Cu ajutorul Domnului, primarul nădăjduia că totul să decurgă fără incidente, iar satul să știe cum să aprecieze strădania autorităților de a contribui la pacea socială.

Padre Angel tocmai se ridica de la masă, cînd clopotele din turn au început să bată de opt ori. A stins lumina în patio, a pus zăvorul și a făcut semnul crucii peste breviar: „În numele Domnului”. Departe, într-alt patio, a cîrîit pasărea ogorului.

Dormitînd în răcoarea coridorului, lîngă coliviile acoperite cu cîrpe de culoare închisă, văduva lui Asis a auzit a doua bătaie și a întrebat cu ochii închiși:

— A intrat deja Roberto? O slujnică ghemuită lîngă balamale a răspuns că dormea de la șapte. Puțin mai înainte, Nora de Jacob dăduse radioul mai încet și acum se extazia, ascultînd muzică ușoară ce părea că vine dintr-un loc confortabil și curat. O voce prea depărtată ca să pară reală a strigat un nume în zare, iar cîinii au început să latre.

Felcerul nu sîrșise de ascultat știrile. Amintindu-și că Angela făcea cuvinte încrucișate sub becul din patio, i-a poruncit fără s-o privească:

— Închide poarta și du-te să termini în cameră. Nevasta s-a trezit speriată.

Roberto Asis, care se culcase într-adevăr la șapte, s-a ridicat să privească piața satului prin geamul întredeschis, dar n-a zărit decît migdali negri și ultimul bec care se stingea în balconul văduvei lui Montiel. Soția lui a aprins lampa de noapte și, suspinînd înăbușit, l-a obligat să se culce. Un cîine singuratic a mai lătrat și după a cincea bătaie a clopotului.

În căldurosul dormitor înțesat cu flacoane prăfuite și cutii goale, don Lalo Moscote sforăia cu ziarul desfăcut pe pîntece și ochelarii pe frunte. Soția lui, paralytică, cutremurată de amintirea altor nopți aidoma aceleia, speria țințarii cu o cîrpă, socotind ora în minte. După țișetele din depărtare, după lătratul cîinilor și cursele pe mutește, începea tăcerea.

— Vezi să am și cloramină, i-a recomandat doctorul Giraldo nevastă-sii, care îi puneia medicamente de urgență în trusă, înainte de culcare.

Amîndoi se gîdeau la văduva lui Montiel, țeapănă ca un mort după ultimă doză de luminal. Doar don Sabas, care flecărise îndelung cu domnul Carmichael, pierduse noțiunea timpului. Mai era încă în birou, cîntărind dejunul zilei care urma, cînd clopotul a bătut a șaptea oară, iar nevastă-sa a

ieșit ciufulită din dormitor. Fluviul a stat în loc. „Într-o noapte ca asta”, a murmurat cineva în beznă, chiar când a răsunat a opta bătaie a clopotului, profundă, irevocabilă, și ceva a început să sfîrșie cu cincisprezece secunde înainte de a se stinge cu totul.

Doctorul Giraldo a așteptat pînă s-a topit vibrația goarnei care anunța interdicția de circulație pe timpul nopții. Nevastă-sa a pus trusa pe noptieră, s-a culcat cu fața la perete și a stins lampa. Medicul a deschis cartea, dar n-a citit. Amîndoi respirau rar, singuri într-un sat pe care tăcerea nemăsurată îl redusese la dimensiunile unui dormitor.

— La ce te gîndești?

— La nimic, a răspuns medicul.

Nu s-a mai concentrat pînă la unsprezece, cînd a revenit la pagina unde era cînd bătuse opt. I-a îndoit colțul și a pus cartea pe noptieră. Nevastă-sa dormea. Pe vremuri, stăteau treji pînă în zori, încercînd să afle unde și de ce se trăgea. Adeseori, zgomotul ghetelor și al armelor le ajunsese pînă-n ușă și amîndoi așteptaseră, stînd în capul oaselor în pat, grindina de plumb care să le-o facă praf. În multe nopți, cînd învățaseră să distingă infinitele nuanțe ale terorii, vegheaseră cu capul pe perna plină cu manifeste clandestine. În zorii unei zile, auziseră în fața ușii de la cabinet tăcutele pregătiri dinaintea serenadei și vocea obosită a primarului: „Aici nu. Țsta nu se bagă”. Doctorul Giraldo a stins lumina și a încercat să doarmă.

Ploaia mărunță și deasă a început după miezul nopții. Frizerul și alt recrut, postati la colțul portului, și-au părăsit locul și s-au adăpostit sub streășină de deasupra dughenei domnului Benjamin. Frizerul a aprins o țigară și a cercetat pușca la lumina chibritului. Era nouă.

— E *made in USA*, a spus.

Camaradul lui a aprins mai multe chibrituri, căutînd marca de pe carabina lui, dar n-a putut da de ea. Un burlan

al streșinii s-a prăbușit peste chiulasa armei, lovind în gol. „Ce misiune ciudată, a murmurat, ștergînd-o cu mîneca. Fiecare cu arma lui, aici, uzi în ploaie.” În satul cu luminile stinse nu se auzea decît clipocitul apei în streșini.

— Sîntem nouă, a spus frizerul. Ei sînt șapte, socotindu-l și pe primar, dar trei sînt închiși în cazarmă.

— Acum o clipă m-am gîndit și eu la asta, a spus celălalt. Brutală, lanterna cu baterii a primarului i-a luminat așa cum stăteau, ghemuiți la perete, încercînd să-și apere armele de picăturile care le răpăiau pe pantofi ca alicele. L-au recunoscut cînd a stins lanterna și a venit sub streășină. Purta un impermeabil de campanie și o armă automată în bandulieră. Îl însoțea un polițist. După ce s-a uitat la ceas, pe care îl purta la mîna dreaptă, i-a ordonat polițistului:

— Du-te la cazarmă și vezi ce-i cu proviziile.

Ar fi dat, la fel de energic, și un ordin de război. Polițistul s-a topit în ploaie. Atunci, primarul s-a așezat pe pămînt, alături de recruți.

— Care-i necazul? a întrebat.

— Nici unul, a răspuns frizerul.

Celălalt i-a oferit primarului o țigară, înainte de-a o aprinde pe-a lui. Primarul l-a refuzat.

— Pînă cînd o să ne ții cu asta, locotenente?

— Nu știu, a spus primarul. Acum, pînă la sfîrșitul interdicțiilor de circulație. Mîine vedem ce facem.

— Pînă la cinci! a exclamat frizerul.

— Închipuie-ți, a spus celălalt. Eu sînt treaz de la patru dimineața.

O haită de cîini a ajuns la ei prin ropotul ploii mărunte și dese. Primarul a așteptat pînă cînd s-a stins zarva și n-a mai rămas decît un lătrat singuratic. S-a întors deprimat spre recrut.

— Mie-mi zici, mă chinui de-o jumătate de viață, a spus. Mor de somn.

— Floare la ureche, a spus frizerul. Asta n-are nici cap, nici coadă. Pare chestie de femeie.

— Și eu încep să cred la fel, a oftat primarul. Polițistul s-a întors să le spună că așteptau să stea ploaia și să împartă mîncarea. Apoi a raportat: o femeie, găsită fără salvconduct, îl aștepta pe primar la cazarmă.

Era Casandra. Dormea în scaunul pliant, învelită într-o pelerină din mușama, în sălița luminată de becul lugubru din balcon. Primarul i-a strîns nasul între arătător și degetul mare. Ea a scos un vaiet, s-a scuturat într-un început de disperare și a deschis ochii.

— Visam, a zis.

Primarul a aprins lumina. Apărîndu-și ochii cu mîinile, femeia s-a răsucit, văicărîndu-se, iar el a suferit o clipă împreună cu unghiile ei de culoarea argintului și subrațul ei epilat.

— Ești un obraznic, a spus. Sînt aici de la unsprezece.

— Mă așteptam să te găsesc în odaie, s-a scuzat primarul.

— N-aveam salvconduct.

Părul ei, arămiu în urmă cu două nopți, era acum cenușiu platinat.

— Nu m-am gîndit, a zîmbit primarul și, după ce și-a agățat impermeabilul în cui, s-a așezat pe un scaun alături ea. Sper că n-au crezut că pui fițuici.

Femeia își recăpătase tonul ușuratic.

— Unde nu dă Dumnezeu?! Ador emoțiile tari.

Brusc, primarul a părut rătăcit. Ca lipsit de apărare, trosnindu-și încheieturile degetelor, a șoptit:

— Am nevoie să-mi faci un serviciu. Ea l-a cercetat cu privirea.

— Să nu știm decît noi, a continuat primarul, aș vrea să întinzi cărțile, să încercăm să aflăm cine ne-o tot coace.

Ea și-a întors fața.

— Înțeleg, a spus, după o scurtă tăcere. Primarul a

insistat.

— Mai mult ca orice, o fac pentru voi. Ea a încuviințat, dînd din cap.

— Am și făcut-o, i-a spus.

Primarul nu-și putea ascunde îngrijorarea.

— E foarte ciudat, i-a dat înainte Casandra, cu calculat melodramatism. Cărțile erau atît de limpezi, că după aia mi-a fost teamă să le mai țin pe masă. Pînă și respirația ei făcea parte din jocul efectelor.

— Cine-i?

— Tot satul și nimeni.

Fiii văduvei lui Asis au venit duminică la liturghie. Erau șapte, în afară de Roberto Asis. Croiți cu toții după un tipar: corpolenți și bolovănoși, cu ceva de catîr în dorința de a munci din greu, supuși în fața mamei, pe care o ascultau orbește. Roberto Asis, cel mai mic și singurul însurat, n-avea nimic în comun cu frații săi în afară de nodul de pe sinus. Bolnăvicios și convențional, era premiul de consolare pentru fiica pe care mama obosise s-o tot aștepte.

În bucătăria unde cei șapte Asis descărcaseră produsele, văduva se plimba printre șirurile de pui cu picioare legate, legume, roți de brînză, cozonaci bine rumeniți și hălci de carne sărată, împărțind ordine slugilor. După ce-au golit bucătăria, a poruncit să se aleagă ce era mai bun din toate, pentru padre Angel.

Parohul se bărbierea. Din cînd în cînd, întindea mîna spre patio, ca să-și umezească bărbia cu apă de ploaie. Era pe terminate, cînd două fete desculțe au împins ușa fără să bată și i-au răsturnat în față ananași copti, banane pîrguite, cozonaci, brînză și un coș cu legume și ouă proaspete.

Padre Angel le-a făcut cu ochiul.

— Parcă e, a zis, visul iepurașului.

Cu ochii larg deschiși, cea mai mică din ele l-a arătat cu

degetul.

— Și padre se bărbierește! Cealaltă a împins-o către ușă.

— Dar ce credeai? a zîmbit parohul și a adăugat, serios: Și noi sîntem oameni. S-a uitat la merindele risipite pe podea, dîndu-și seama că doar familia Asis era în stare de atîta risipă. Spuneți-le băieților că Dumnezeu îi va răsplăti, dîndu-le sănătate, aproape că a strigat.

Parohul, care în patruzeci de ani de preoție nu învățase să-și domine neliniștea dinaintea solemnităților, a pus uneltele la loc și n-a mai terminat bărbieritul. A adunat merindele, le-a grămădit sub dulapul cu chiup și piatră de filtrat apa, și a intrat în sacristie, ștergîndu-și mîinile pe sutană.

Biserica era plină. Pe două jilțuri din apropierea amvonului, donate de ei și cu numele lor gravate pe plăci de aramă, stăteau frații Asis, cu mama și cumnata. Cînd ajunseseră la templu, pentru întîia oară împreună după atîtea luni, ai fi putut crede că aveau să intre de-a-nălăre. Cristobal Asis, cel mai mare, care venise de pe ogor în urmă cu o jumătate de oră și nu mai avusese vreme să se radă, purta cizme de călărie cu pintenii. Văzîndu-l pe acel uriaș muntean, zvonurile, niciodată confirmate, potrivit cărora Cesar Montero era fiul de taină al bătrînului Adalberto Asis păreau adevărate.

În sacristie, padre Angel s-a speriat: hainele liturgice nu erau la locul lor. Ciracul l-a găsit năuc, răscolind sertarele și certîndu-se în chip neînțeleș cu sine însuși.

— Cheam-o pe Trinidad, i-a poruncit părintele, și întreb-o unde a pus stola.

Uitase că Trinidad era bolnavă încă de simbătă. Cu siguranță, credea ciracul, luase cîteva să le repare. Padre Angel și-a pus podoabele destinate slujbelor de înmormîntare. N-a izbutit să se concentreze. Urcîndu-se în amvon, încă nerăbdător și gîfîind, și-a dat seama că argumentele dinainte chibzuite nu ar fi avut aici puterea de

convingere din singurătatea odăii.

A vorbit vreo zece minute. Cu vorbe poticnite, surprins de şuvoiul ideilor care nu încăpeau în tiparele ştiute, a descoperit-o pe văduva lui Asis, înconjurată de fii. A fost ca şi cum i-ar fi recunoscut peste veacuri, într-o ceţoasă poză de familie. Doar Rebeca de Asis, răcorindu-şi bustul splendid cu evantaiul din lemn de santal, i s-a părut vie şi reală.

Padre Angel şi-a încheiat predica fără să vorbească direct de fiţuicile cu zeflemele.

Pe cînd se reluă liturghia, văduva lui Asis a stat cîteva minute nemişcată, scoţîndu-şi şi punîndu-şi verigheta cu tainică exasperare. Apoi s-a închinat, s-a ridicat şi a ieşit din biserică prin naosul central, tumultuos urmată de toţi fiii.

Într-o asemenea dimineaţă, doctorul Giraldo pătrunsese mecanismul lăuntric al sinuciderii. Ploua mărunţ, des şi tăcut, în casa vecină cînta *turpial-ul*⁸, nevastă-sa vorbea, iar el se spăla pe dinţi.

— Duminicile-s ciudate, a spus ea, pregătind masa pentru micul dejun. Par bucăţi tăiate şi puse în cui: miros a animal crud.

Medicul şi-a montat maşinuţa şi a început să se radă. Avea ochii umezi şi pleoapele umflate.

— Nu dormi bine, i-a spus soţia. Şi a adăugat cu delicată amărăciune: Într-o duminică dimineaţă, ai să te trezeşti bătrîn. Avea un halat în dungi şi bigudiuri pe cap.

— Fă-mi o plăcere, a spus el. Taci.

Ea s-a dus la bucătărie, a pus cafetiera pe foc şi a aşteptat să fiarbă, atentă întîi la cîntecul *turpial-ului*, apoi la zgomotul duşului. S-a dus în cameră să-i pregătească soţului lenjerie curată pentru cînd ieşea din baie. Cînd să așeze micul dejun

⁸ *Icterus Icterus*, pasăre tropicală, cu pene negre şi strălucitoare pe cap, avînd restul trupului portocaliu, cu triluri variate şi foarte melodioase; este pasărea naţională a Venezuelei.

pe masă, l-a văzut gata de plecare și i s-a părut mai tânăr, cu pantalonii kaki și cămașa sport.

Au mîncat în tăcere. Spre sfîrșit, el a privit-o atent și afectuos. Ea își bea cafeaua cu capul plecat, tremurînd ușor de ciudă.

— Ficatul e de vină, s-a scuzat el.

— Nimic nu scuza trufia, a replicat ea fără să ridice capul.

— Intoxicație, probabil, a zis. Din cauza ploii, ficatul se blochează.

— Așa spui mereu, a precizat ea, dar nu faci nimic niciodată. Dacă nu deschizi ochii, a adăugat, va trebui să-ți iei orice speranță.

El a părut s-o creadă.

— În decembrie, a spus, mergem cincisprezece zile la mare. A privit ploaia prin romburile grilajului de lemn care separa sufrageria de patio și a adăugat, trist, fiindcă octombrie dăinuia: Atunci, nu vor mai fi asemenea duminici, cel puțin vreo patru luni.

Ea a pus farfuriile grămadă și le-a dus la bucătărie. Cînd s-a întors în sufragerie, l-a găsit cu panamaua pe cap, pregătindu-și trusa.

— Deci, văduva lui Asis a plecat iar din biserică, a spus el. Asta i-o zisese nevastă-sa, înainte de a începe să se spele pe dinți, dar nu-i dăduse atenție.

— Se duc cam de trei ori pe an, i-a confirmat. După cum vezi, n-a găsit nimic mai bun ca să se distreze.

Medicul și-a arătat rigurosul sistem dentar.

— Bogații-s nebuni.

Întorcîndu-se de la biserică, cîteva femei intraseră s-o viziteze pe văduva lui Montiel. Medicul a salutat grupul rămas în salon, înainte de a bate la ușă, și-a dat seama că în dormitor erau multe femei. Cineva i-a poruncit să intre.

Văduva lui Montiel stătea jos, cu părul desfăcut, strîngînd la piept cu mîinile un capăt de cearșaf. Avea o oglindă și un

pieptene de os în poală.

— Deci și dumneata te-ai hotărît să mergi la petrecere, i-a zis medicul.

— Sărbătorește a cincisprezecea aniversare, a spus o femeie.

— A optsprezecea, a corectat-o văduva, zîmbind trist. Întinsă iar în pat, s-a acoperit pînă sub bărbie. Firește, a zis binedispusă, n-am invitat nici un bărbat. Cu atît mai puțin pe dumneata, doctore: e semn rău.

Medicul a pus pălăria udă pe comodă.

— Bine faci, a spus, privind-o cu gînditoare amabilitate. Tocmai mi-am dat seama că n-am nimic de făcut aici. Apoi, adresîndu-se grupului, s-a scuzat: îmi dați voie?

Cînd a rămas singură cu el, văduva lui Montiel și-a reluat aerul amar de bolnavă. Dar medicul n-a părut să observe. A continuat să vorbească pe același ton festiv, punînd pe noptieră tot ce scotea din trusă.

— Te rog, doctore, l-a implorat văduva, fără alte injecții. Sînt ciur.

— Injecțiile, a surîs medicul, sînt tot ce-i mai bun din ce s-a inventat pentru a-i hrăni pe medici.

A zîmbit și ea.

— Crede-mă, a spus, pipăindu-și fesele pe deasupra cearșafului, am fundul praf. Nici nu pot să-l ating.

— Nu-l atinge, a spus medicul. Atunci ea a zîmbit deschis.

— Vorbește serios, chiar dacă-i duminică, doctore. Medicul i-a dezvelit brațul, ca să-i ia tensiunea.

— Mi-a interzis doctorul, a spus. Îmi face rău la ficat.

În vreme ce medicul îi lua tensiunea, văduva privea cadranul tensiometrului cu o curiozitate de copil.

— E cel mai ciudat ceas pe care l-am văzut în viața mea, a spus.

Medicul a continuat să se uite concentrat la indicator, pînă ce a terminat de stors para.

— E singurul care arată exact ora de sculare, a spus.

A terminat și, strângînd tuburile tensiometrului, a privit atent chipul bolnavei. A pus pe noptieră un flacon cu pastile albe, cu indicația „una la douăsprezece ore”.

— Dacă nu vrei, a spus, nu mai facem injecții. Ești mai sănătoasă ca mine.

Văduva a făcut un gest de nerăbdare.

— N-am avut niciodată nimic, a spus.

— Cred și eu, a replicat medicul, dar a trebuit să inventezi ceva ca să justifici socoteala.

Evitînd comentariul, văduva a întrebant:

— Trebuie să mai stau în pat?

— Din contră, a spus medicul, ți-o interzic categoric. Du-te în salon și stai cu musafirii, cum se cuvine. Sînt multe de vorbit, a adăugat răutăcios.

— Pentru Dumnezeu, doctore, a exclamat ea, nu fi așa bîrfitor! Dumneata trebuie că pui toate fițuicile alea.

Doctorul Giraldo a savurat vorba de duh. Cînd să iasă, a aruncat pe furiș o privire cufărului din piele cu cuie de *aramă*, pregătît pentru călătorie, într-un colț al dormitorului.

— Și adu-mi ceva, a strigăt din ușă, cînd termini de făcut ocolul lumii.

Văduva își reluase răbdătoarea descîlcire a părului.

— Firește, doctore.

N-a coborît în salon. A stat în pat, pînă la plecarea ultimului musafir. Atunci s-a îmbrăcat. Domnul Carmichael a găsit-o mîncînd în fața ușii întredeschise a balconului.

Ea a răspuns la salut fără să-și ia ochii de la balcon.

— În fond, a spus, îmi place femeia asta: e curajoasă. Și domnul Carmichael a privit spre casa văduvei lui Asis, ale cărei uși și ferestre nu erau deschise la ora unsprezece. Asta e natura ei, a zis. Cu pîntecele ei, apt să zămislească doar fii, nu poate fi altfel. Și, îndreptîndu-și atenția către văduva lui Montiel, a adăugat: Iar dumneata ești ca o roză.

Ea a părut să o confirme, cu prospețimea zîmbetului.

— Știi ceva? a întrebat. Și, în fața șovăielii domnului Carmichael, a anticipat răspunsul. Doctorul Giraldo e convins că-s nebună.

— Nu mai spune!

Văduva a făcut semn cu capul că da.

— Nu mi s-ar părea ciudat, a continuat, să-ți fi vorbit deja, ca să vadă cum mă poate trimite la balamuc.

Domnul Carmichael nu știa cum să iasă din încurcătură.

— N-am ieșit din casă toată dimineața, a spus.

S-a trîntit în fotoliul moale din piele, de lîngă pat. Văduva și l-a amintit stînd acolo pe José Montiel, lovit de atacul cerebral, un sfert de oră înainte de a muri.

— În acest caz, a spus, scuturîndu-se de amintirea urîță, poți să-l chemi azi după-amiază. Și a schimbat vorba, zîmbind lucid: Ai vorbit cu cumătru-meu, Sabas?

Domnul Carmichael a dat din cap că da.

În realitate, vineri și sîmbăta sondase abisurile lui don Sabas, ca să afle cum ar reacționa dacă s-ar scoate la vînzare moștenirea lăsată de José Montiel. Don Sabas, bănuia domnul Carmichael, părea dispus să cumpere. Văduva l-a ascultat fără să se arate nerăbdătoare.

— Dacă nu miercurea viitoare, atunci peste o săptămînă, a admis ea cu calmă hotărîre. În orice caz, voia să plece din sat înainte de sfîrșitul lui octombrie.

Primarul a scos revolverul din toc, mișcînd instantaneu mîna stîngă. Tot trupul, pînă la ultimul mușchi, stătea gata să tragă, cînd s-a deșteptat de tot și l-a recunoscut pe judecătorul Arcadio.

— Fir-ar să fie!

Judecătorul Arcadio a înmărmurit.

— Să nu mai faci așa ceva, a spus primarul, punînd revolverul la loc. S-a trîntit iar în scaunul din foaie de cort.

Aud mai bine în somn.

— Ușa era deschisă, a spus judecătorul Arcadio. Primarul uitase s-o închidă în zori. Era atît de obosit, că se trîntise pe scaun și adormise pe loc.

— Cît e ceasul?

— O să bată douăsprezece, a spus judecătorul Arcadio. Încă îi mai tremura o coardă în glas.

— Sînt mort de somn, a spus primarul. Strîmbîndu-se într-un căscat lung, i s-a părut că timpul stătea în loc. În ciuda demersurilor și a nopților de nesomn, tot apăreau fițuici. În zorii zilei găsisese una pe ușa de la dormitor: „Nu strica pulberea pe păsări, locotenente”. Pe stradă, spuneau în gura mare că membrii patrulelor lipeau fițuicile ca să-și alunge plictisul. „Satul, se gîndise primarul, *murea* de rîs.”

— Trezește-te, a spus judecătorul Arcadio, și hai să mîncăm ceva.

Dar nu-i era foame. Voia să mai doarmă o oră și să facă o baie înainte de a ieși. În schimb, proaspăt și curat, judecătorul Arcadio se întorcea acasă, ca să prînzească. Trecînd prin fața odăii unde dormea primarul, văzuse că ușa era deschisă și intrase să-i ceară un salvconduct, ca să poată ieși în sat după ora de noapte la care începea interdicția de circulație.

Locotenentul a zis simplu: Nu. Apoi s-a scuzat, părintește: Ți-e mai bine să stai liniștit acasă.

Judecătorul Arcadio și-a aprins o țigară. A privit lung flacăra chibritului, așteptînd să-i treacă ciuda, dar n-a găsit nimic de spus.

— Nu mi-o lua în nume de rău, a adăugat primarul. Crede-mă că aș vrea să mă schimb pentru dumneata, să mă culc la opt seara și să mă scol cînd am chef.

— Cum să nu, a spus judecătorul. Și a adăugat, cu accentuată ironie: Doar asta-mi mai lipsea – un tată nou, la treizeci și cinci de ani.

Îi întorsese spatele și părea să contemple din balcon cerul care mustea de ploaie. Primarul a tăcut milc. Apoi a spus tăios:

— Judecătorule!

Judecătorul Arcadio s-a întors spre el și s-au privit unul pe altul în ochi.

— N-am să-ți dau salvconductul. Înțelege? Judecătorul a mușcat din țigară și a dat să zică ceva, dar s-a stăpînit. Primarul l-a auzit coborînd încet pe trepte. Înclinîndu-se brusc, a strigat:

— Judecătorule!

N-a auzit nici un răspuns.

— Rămînem prieteni, a strigat primarul. Nici de astă dată n-a auzit vreun un răspuns.

A stat aplecat, așteptînd reacția judecătorului Arcadio, dar s-a închis ușa și a rămas singur cu amintirile. Nu s-a străduit să adoarmă. Îl chinuia nesomnul în plină zi. Se împotmolise într-un sat impenetrabil și străin, mulți ani după ce-și asumase destinul lui. Cunoscuta teroarea chiar din zorii zilei cînd debarcase pe furiș cu o veche *valiză*, din carton, legată cu sfori, avînd ordinul *de* a pune satul cu botul pe labe cu orice preț. Unicul lui punct de sprijin era răvașul adus unui adept al guvernului, pe care îl întîlnise a doua zi, stînd în izmene la poarta fabricii de decorticat orez. Ajutat de sfaturile lui și de trei ucigași plătiți care îl însoțeau, îndeplinise misiunea.

Deși nu era conștient de nevăzuta pînza de păianjen în care îl învăluisese timpul, în acea după-amiază nu-i trebuise decît brusca reacție a propriei clarviziuni, ca să se întrebe cine primea ordine de la cine.

A visat așa, cu ochii deschiși în fața balconului biciuit de ploaie, pînă puțin după patru. Apoi s-a îmbăiat, și-a pus uniforma de campanie și a coborît la micul dejun. Mai tîrziu, a făcut inspectia de rutină la *cazarmă* și, brusc, s-a trezit la

colț de stradă, cu mâinile în buzunar, neștiind ce să facă. În amurg, proprietarul salonului de biliard l-a văzut intrînd cu mâinile încă în buzunare. L-a salutat din fundul localului pustiu, dar primarul nu i-a răspuns.

— O sticlă cu apă minerală, a spus.

Răscolite, sticlele au făcut zgomot în cutia cu gheață.

— Zilele astea, a zis proprietarul, va trebui să te opereze și-ți vor găsi ficatul plin cu bule de gaz.

Primarul s-a uitat la pahar. A băut o înghițitură, a rîgîit, a rămas cu coatele sprijinite pe tejghea, ținînd paharul cu privirea, și iar a rîgîit. Piața publică era pustie.

— Ei bine, a spus primarul. Ce se întîmpla?

— E duminică, a zis proprietarul.

— Ah!

A lăsat o monedă pe tejghea și a ieșit fără să salute. În colțul pieței, unul care parcă trăgea după el o coadă enormă, i-a zis ceva neînțeles. A reacționat cu întîrziere. A înțeles vag că se întîmpla ceva și s-a dus spre *cazarmă*.. A urcat scările în salturi, fără să dea atenție grupurilor care se formau la poartă. Un polițist i-a ieșit în întîmpinare. I-a înmînat o foaie de hîrtie și nici nu i-a aruncat bine o privire, că a și înțeles despre ce era vorba.

— Le împărțeau în arena de lupte pentru cocoși, a spus polițistul.

Primarul a luat-o la goană pe coridor. A deschis prima celulă și a rămas cu mîna pe ciocănel, scrutînd întunericul, pînă a putut vedea: înăuntru era un băiat de vreo douăzeci de ani, avînd chipul ascuțit și măsliniu. Cu urme de vărsat. Purta o șapcă de jucător de baseball și ochelari fără rame.

— Cum te cheamă?

— Pepe.

— Pepe și mai cum?

— Pepe Amador.

O clipă, l-a privit și s-a străduit să-și amintească. Băiatul

stătea pe priciul din beton unde dormeau deținuții. Părea liniștit. Și-a scos ochelarii, i-a șters cu poalele cămășii și l-a privit, strângînd din pleoape.

— Unde ne-am mai văzut? a întrebat primarul.

— Pe-aici, a spus Pepe Amador.

Primarul n-a intrat în celulă. S-a tot uitat gînditor la deținut, apoi a dat să închidă ușa.

— Ei bine, Pepe, cred c-ai sfeclit-o.

A încuiat, a pus cheia în buzunar și s-a dus în sala de lectură, ca să citească și să recitească de mai multe ori foaia clandestină.

S-a așezat în fața ușii deschise de la balcon, omorînd țîntarii cu mîinile, în vreme ce pe străzile pustii se aprindeau luminile. Cunoștea acea pace crepusculară. Pe vremuri, într-un asemenea amurg, simțise pe deplin emoția puterii.

— Deci, au reapărut, și-a spus cu voce tare. Reapăruseră. Ca și înainte, erau șapirografiate pe ambele fețe și ar fi putut fi recunoscute oriunde și oricînd, din pricina urmei greu de definit pe care o lasă angoasa clandestinității. A cugetat multă vreme în ceață, îndoind și dezdoind foaia de hîrtie, înainte de a lua o hotărîre. În cele din urmă, a băgat-o în buzunar și a recunoscut, pipăindu-le, cheile celulei.

— Rovira, a strigat.

Omul lui de încredere a ieșit din beznă. Primarul i-a dat cheile.

— Ocupă-te de băiat, a spus. Încearcă să-l convingi să-ți spună cine face în sat propagandă clandestină. Dacă nu reușești cu binele, a precizat, află pe orice altă cale.

Polițistul i-a amintit că era de serviciu în noaptea aceea.

— Lasă asta, a spus primarul. Pînă la noi ordine, nu te mai ocupa de nimic. Și încă ceva, a adăugat, parcă sub imperiul inspirației: Dă-le drumul bărbaților din patio. În noaptea asta nu se fac ronduri.

I-a chemat în biroul blindat pe cei trei polițiști care, din

ordinul lui, stăteau degeaba în cazarmă. Le-a cerut să-și pună uniforme ținute sub cheie în dulap. Cît s-au îmbrăcat, a strîns de pe masă gloanțele oarbe împărțite bărbaților care făcuseră de rond în celelalte nopți și a scos din seif un pumn de proiectile.

— Astă-seară faceți de rond, le-a spus, controlînd puștile, ca să fie cele mai bune. Nu trebuie să faceți nimic, doar să simtă oamenii că voi sînteți pe stradă. După ce s-au înarmat toți, le-a dat muniția. Și s-a așezat în fața lor. Dar țineți bine minte, i-a avertizat. Pe primul care face o prostie îl pun la zid în patio. A așteptat o reacție care n-a venit. S-a înțeles?

Cei trei bărbați, doi cu aer de indieni și unul blond, cu tendințe de gigantism și ochi albaștri transparenți, îi ascultasera ultimele vorbe punînd gloanțele în cartușieră. Au luat poziție de drepti.

— Înțeles, domnule locotenent.

— Și încă ceva, a spus primarul, trecînd la un ton neoficial: Frații Asis sînt în sat și n-ar fi deloc ciudat dacă v-ați întîlni în noaptea asta cu vreunul dintre ei, beat, căutînd pricină de scandal. Ei bine, orice s-ar întîmpla, nu vă luați de el. Nici de astă dată n-a venit reacția așteptată. S-a înțeles?

— Am înțeles, domnule locotenent.

— Acuma știți, a conchis primarul. Fiți cu ochii-n patru.

Cînd a închis biserica după rozariu, care se ținuse o oră mai devreme, din cauza interdicțiilor de circulație, padre Angel a simțit că putea a putred. Duhoarea de moment nu l-a mirat. Mai tîrziu, prăjind felii de banană verde și încălzind lapte de băut, a aflat pricina: bolnavă încă de simbăta, Trinidad nu adunase șoarecii morți. S-a întors în templu, a deschis și a curățat cursele de șoareci, apoi s-a dus la Mina, doar la două străzi de biserică.

I-a deschis chiar Toto Visbal. În vestibulul întunecos, unde zăceau în dezordine cîteva taburete de piele, iar pe pereți

atîrnau litografii, mama Minei și bunica oarbă beau din cești ceva aromat și fierbinte. Mina făcea flori artificiale.

— De cincisprezece ani, a spus oarba, nu te-am mai văzut aici, padre.

Era adevărat. În fiecare după-amiază trecea prin fața ferestrei la care Mina se așeza să facă flori de hîrtie, dar nu intra niciodată.

— Timpul trece pe nesimțite, a spus. Și apoi, dînd de înțeles că era grăbit, i s-a adresat lui Toto Visbal: Vin să te rog ca de mîine s-o lași pe Mina să se ocupe de cursele de șoareci. Trinidad, i-a explicat el Minei, e bolnavă încă de simbătă.

Toto Visbal a consimțit.

— Asta ca să piardă vremea, a intervenit oarba. La urma urmelor, anul acesta vine sfîrșitul lumii.

Mama Minei i-a pus o mîină pe genunchi, făcîndu-i semn să tacă. Oarba i-a dat mîina la o parte.

— Dumnezeu pedepsește superstiția, a spus parohul.

— Așa stă scris, a spus oarba: Sîngele va curge pe străzi și nimeni nu-l va putea opri.

Padre i-a aruncat o privire compătimitoare: era tare bătrînă, albă ca hîrtia, iar ochii ei morți păreau să pătrundă tainele lucrurilor.

— Ne vom îmbăia în sînge, și-a bătut joc Mina de ea. Atunci, padre Angel s-a întors spre ea. Cu părul ca pana corbului și la fel de palidă ca oarba, a văzut-o într-un nor neclar de panglici și hîrtii colorate. Părea un tablou alegoric, la o serbare școlară.

— Iar tu, i-a zis, lucrezi duminica.

— I-am mai spus, s-a băgat oarba. Pe capul ei va cădea cenușă și foc.

— Nevoia are chip de cîine, a zîmbit Mina.

Cum parohul continua să stea în picioare, Toto Visbal a tras un scaun și l-a invitat iar să se așeze. Era un bărbat

fragil, cu gesturi bruște, din pricina sfiei.

— Mulțumesc, a refuzat padre Angel. O să mă prindă interdicțiile de circulație, noaptea pe stradă. A ascultat adîncă tăcere a satului și a comentat: Parcă-i trecut de opt.

Atunci a realizat: după aproape doi ani de cînd celulele temniței stăteau goale, Pepe Amador era la zdup, iar satul la mîna criminalilor. Oamenii se strînseseră în case încă de la șase.

— E ciudat, a vorbit padre Angel parcă pentru sine. Pare ceva nesăbuit.

— Mai devreme sau mai tîrziu trebuia să se întîmple, a spus Toto Visbal. Toată țara e cîrpită cu pînză de păianjen.

Padre și-a continuat drumul către ușă.

— N-ați văzut foile clandestine? Padre Angel s-a oprit uimit.

— Iar?

— În august, a intervenit oarba, vor începe cele trei zile de întuneric.

Mina a întins brațul ca să-i dea o floare începută.

— Taci din gură, i-a spus, și termină asta.

— Așadar, au revenit, a spus părintele.

— Cam de-o săptămînă, a spus Toto Visbal. A fost una și pe-aici, fără să știm cine-a lipit-o. Cunoașteți situația.

Parohul a încuviințat din cap.

— Ei spun că totul e la fel ca înainte, a continuat Toto Visbal. S-a schimbat guvernul, a promis pace și garanții, iar la început l-au crezut toți. Dar funcționarii sînt aceiași.

— E adevărat, a intervenit mama Minei. Uite-ne cum sîntem, iar cu interdicții de circulație pe timpul nopții și cu ăia trei criminali pe stradă.

— Dar e și ceva nou, a adăugat Toto Visbal: Se spune că în țară se adună iar gherile contra guvernului.

— Totul e scris, a spus oarba.

— E absurd, a zis parohul, gînditor. Trebuie să

recunoaștem că atitudinea e diferită. Ori, cel puțin, s-a corectat, s-a schimbat pînă în noaptea asta.

Cîteva ore mai tîrziu, treaz în căldura de sub polog, s-a întrebat, totuși, dacă timpul chiar trecuse cu adevărat în cei nouăsprezece ani de cînd era în parohie. Chiar în fața casei, a auzit zgomot de ghete și arme, care în alte epoci precedase tirurile execuțiilor. Numai că ghetele s-au dus, s-au întors peste o oră și s-au dus iar, fără să audă împușcături. Puțin după aceea, chinuit de oboseala veghii și a căldurii, și-a dat seama că trecuse ceva vreme de cînd cîntaseră cocoșii.

Mateo Asis a încercat să socotească ora după cocoși. În sfîrșit, a revenit pe linia de plutire a realității.

— Cît e ceasul?

Nora de Jacob a întins brațul în *beznă* și a luat ceasul cu numere fosforescente de pe noptieră. Răspunsul pe care încă nu-l dăduse a trezit-o de tot.

— Patru și jumătate, a spus.

— Rahat!

Mateo Asis a sărit din pat. Durerea de cap și gustul metalic din gură i-au moderat pornirea. Cu picioarele, și-a căutat pantofii prin întuneric.

— Ar fi trebuit să-mi iau liber, a zis.

— Ce bine, a spus ea. A aprins lămpița și i-a recunoscut spinarea noduroasă și fesele palide. Ar fi trebuit să stai închis aici pînă dimineață.

Era goală pușcă, abia de-și acoperise pubisul cu un colț al cearșafului. Chiar și vocea i se ștergea în lumina vie a călduței ei indecențe. Mateo Asis și-a pus pantofii. Era înalt și bine legat. Nora de Jacob, care îl primea ocazional de vreo doi ani, simțea un soi de frustrare în fața fatalității de a avea în taină un bărbat care îi părea făcut să fie povestit de o femeie.

— Dacă n-ai grijă, ai să te îngrași, a spus.

— Din cauză c-o duc bine, a replicat el, încercînd să-și

ascundă nemulțumirea. Și a adăugat surîzînd: Poate că aștept un copil.

— Deie Domnul, a zis ea. Dacă bărbații ar naște, ar fi mai politicoși.

Mateo Asis a luat prezervativul de pe jos cu izmenele, s-a dus la baie și l-a aruncat în closet. S-a spălat, încercînd să nu respire profund; în zori, orice miros era al ei. Cînd s-a întors, a găsit-o în capul oaselor în pat.

— Într-o zi, a spus Nora de Jacob, am să mă plictisesc de toate ascunzișurile și o să povestesc tuturor ce se întîmplă.

El n-a privit-o, pînă nu s-a îmbrăcat de tot. Era conștientă de sinii ei sfrijiți și, continuînd să vorbească, și-a tras cearșaful pînă sub bărbie.

— Nu știu cînd, a continuat, vom putea lua micul dejun în pat și apoi să stăm așa, pînă după-amiază. Sînt în stare să-mi lipesc singură o fițuică.

El a rîs deschis.

— Moare bătrînul Benjamincito, a spus. Cum mai merge?

— Închipuie-ți, a spus ea, să așteptăm să moară Nestor Jacob...

L-a văzut făcîndu-i din ușa un semn de bun rămas cu mîna.

— Încearcă să vii de Crăciun, a zis.

El a promis. A traversat patioul în vîrful picioarelor și a ieșit pe poartă. Roua înghețată abia de-i umezea pielea. Un strigăt i-a ieșit în întîmpinare cînd a ajuns în piața satului.

— Stai!

O lanternă cu baterii i s-a aprins în fața ochilor. El și-a întors fața.

— La naiba! a spus primarul, nevăzut în spatele luminii. Ia te uită de cine-am dat. Te duci sau vii?

A stins lanternă, iar Mateo Asis l-a văzut împreună cu cei trei polițiști. Avea fața proaspătă și curată, și purta o mitralieră în bandulieră.

— Vin, a spus Mateo Asis.

Primarul s-a apropiat, să vadă ora sub felinar. Mai erau zece minute pînă la cinci. Le-a făcut semn polițiștilor și a ordonat încetarea interdicției de circulație. A stat neclintit, pînă s-au stins sunetele goarnei, care au pus zorilor o notă tristă. A dat drumul polițiștilor și s-a dus cu Mateo Asis de-a latul pieței.

— Gata, a zis. S-a sfîrșit cu scandalul fițuicilor.

Mai mult decît satisfacția, în voce i se simțea oboseala.

— L-ați prins pe cel care le pune?

— Încă nu, a spus primarul. Dar am făcut ultimul rond și pot da asigurări că azi, pentru întîia oară, zorii ne-au prins fără nici o hîrtie. Era o chestiune foarte simplă.

Ajungînd în poarta casei, Mateo Asis a luat-o înainte, să lege cîinii. Slujnicele se trezeau, întinzîndu-se în bucătărie. Cînd a intrat primarul, l-a primit hărmălaia cîinilor în lanțuri, înlocuită o clipă mai tîrziu de pașii și oftaturile animalelor liniștite. Văduva lui Asis i-a găsit bînd cafeaua așezați lîngă parapetul bucătăriei. Se luminase de ziuă.

— Cine se scoală în zori, a spus văduva, e soț bun, dar bărbat prost.

În ciuda bunei dispoziții, chipul ei dezvăluia chinurile veghii din acea noapte. Primarul a răspuns la salut. A luat mitralieră de pe dușumea și și-a atîrnat-o pe umăr.

— Bea cîtă cafea vrei, locotenente, a spus văduva, dar nu-mi aduce flinte în casă.

— Ce spui, a rîs Mateo Asis. Ar trebui să i-o ceri cu împrumut, ca să mergi cu ea la liturghie. Nu crezi?

— N-am nevoie de arme, ca să mă apăr, a replicat văduva. Providența e de partea noastră. Noi, cei din neamul Asis, a adăugat, serioasă, eram oamenii lui Dumnezeu înainte de a exista preoți multe leghe în jur.

Primarul și-a luat rămas-bun.

— Trebuie să dormim, a spus. Asta nu-i viață de creștini.

Și-a croit drum printre găinile, rațele și curcanii care invadau casa. Văduva i-a gonit. Mateo Asis s-a dus în dormitor, s-a spălat, s-a schimbat și a ieșit iar, să pună șaua pe catîrcă. Frații plecaseră în zori.

Cînd fiul i-a ieșit în patio, văduva lui Asis se ocupa de colivii.

— Nu uita, i-a zis, una-i să-ți păzești pielea, alta să păstrezi distanța.

— A intrat doar să bea o ceșcuță cu cafea, a spus Mateo Asis. Am ajuns aici vorbind, aproape pe nesimțite.

Stătea în capătul coridorului, privind-o, dar mama nu s-a întors spre el, ca să-i vorbească. Părea să se adreseze păsărilor.

— Nu-ți cer decît asta, a replicat. Nu-mi aduce asasini în casă. Terminase cu coliviile, așa că s-a ocupat direct de fiu-său. Și tu, pe unde-ai umblat?

În acea dimineață, judecătorul Arcadio a crezut că descoperise semne funeste în micile episoade ale vieții cotidiene.

— Îți dă dureri de cap, a spus, încercînd să o facă pe femeia lui să înțeleagă de ce șovăia. Dimineața era însorită. Pentru prima oară după săptămîni, fluviul își pierduse aerul amenințător și izul de piele netăbăcită. Judecătorul Arcadio s-a dus la frizerie.

— Justiția, l-a primit frizerul, șchioapătă, dar vine. Dușumeaua fusese ștearsă cu petrol, iar peste oglinzi se întinsese ceruză cu bidineaua. Frizerul s-a pus să le curețe cu o cîrpă, iar judecătorul Arcadio s-a așezat pe un scaun.

— Ziua de luni n-ar trebui să existe, a spus judecătorul. Frizerul începuse să-i taie părul.

— De vină-i duminică, a zis. De n-ar fi duminica, n-ar fi nici luna.

Judecătorul Arcadio a închis ochii. De astă dată, după ce

dormise zece ore, făcuse dragoste agitat și se îmbăiașe îndelung, nu mai avea nimic de reproșat duminicii. Dar această luni era o zi plină. Când ceasul din turn a arătat nouă, iar în locul clopotelor nu s-a auzit decît țacănitul mașinii de cusut din casa vecină, judecătorul Arcadio s-a cutremurat în fața altui semn: tăcerea străzilor.

— Țasta-i satul fantomă, a spus.

— Voi l-ați vrut așa, a spus frizerul. Altădată, într-o luni dimineață, pînă la ora asta tundeam cinci persoane. Acum îi mulțumesc lui Dumnezeu pentru dumneata.

Judecătorul Arcadio a deschis ochii și a admirat o clipă fluviul în oglindă.

— Voi, a repetat. Și a întrebat: Cine sîntem noi?

— Voi, a șovăit frizerul, înainte de voi, ăsta era un sat de rahat, ca toate celelalte, dar acum e cel mai rău dintre toate.

— Spui așa, a replicat judecătorul, pentru că știi că n-am avut deloc de-a face cu toate astea. Ai îndrăzni, a întrebat fără agresivitate, să-i spui același lucru și locotenentului?

Frizerul a admis că nu.

— Dumneata nu știi, a zis, ce înseamnă să te scoli în fiecare dimineață sigur că vei fi omorît și să treacă zece ani fără să se întîmple.

— Nu știu, a admis judecătorul Arcadio, și nici nu vreau să știu.

— Fă tot ce poți, a spus frizerul, ca să nu știi niciodată. Judecătorul a plecat capul. După o lungă tăcere, a întrebat:

— Știi ceva, Guardiola? Fără să aștepte răspunsul, a continuat: Locotenentul se scufundă în sat. Pe zi ce trece se scufundă mai mult, pentru că a descoperit o plăcere fără întoarcere: puțin cîte puțin, fără mult zgomot, devine bogat. Și, cum frizerul îl asculta tăcut, a conchis: Pui pariu că nu mai omoară pe nimeni?

— Așa crezi?

— Pun pariu o sută contra unu, a insistat judecătorul

Arcadio. Acum, pentru el nu-i afacere mai bună ca pacea.

Frizerul a terminat tunsul, a tras scaunul și a schimbat cearșaful pe tăcute. Când, în sfârșit, a vorbit, i se simțea nelămurirea din voce.

— E ciudat că spui asta chiar dumneata, a observat, și tocmai mie.

Dacă poziția i-ar fi îngăduit, judecătorul Arcadio ar fi dat din umeri.

— N-o spun pentru prima oară, a precizat.

— Locotenentul îți e cel mai bun prieten, a spus frizerul.

Vorbea în șoaptă, cu vocea încordată confidențial. Lucra concentrat, cu expresia cu care semnează cineva care n-are deprinderea scrisului.

— Spune-mi, Guardiola, a întrebat judecătorul Arcadio cu oarecare solemnitate. Ce crezi despre mine?

Frizerul începuse să-l radă. Înainte de a răspunde, s-a gândit o clipă.

— Pînă acum, a spus, am crezut că ești un bărbat care știe că pleacă și vrea să plece.

— Poți crede în continuare asta, a zîmbit judecătorul.

Se lăsa ras cu pasivitatea sumbră cu care s-ar fi lăsat descăpăținat. A ținut ochii închiși, iar frizerul l-a frecat cu piatră acră pe bărbie, l-a pudrat și i-a scuturat pudra cu o perie foarte fină. Când i-a luat cearșaful de la gît, i-a strecurat o hîrtie în buzunarul cămășii.

— Greșești ceva, judecătorule, i-a spus. Vom avea necazuri în țară.

Judecătorul Arcadio s-a asigurat că încă mai erau singuri în frizerie. Soarele arzător, țacănitul mașinii de cusut în liniștea de la nouă și jumătate, luna peste care era cu neputință să sari i-au mai sugerat ceva: păreau singuri în tot satul. Atunci a scos hîrtia din buzunar și a citit-o. Bărbierul s-a întors cu spatele, făcînd ordine pe masa de toaletă.

— Doi ani de discursuri, a citat din memorie. Și aceeași

stare de urgență, aceeași cenzură a presei, aceiași funcționari. Văzînd în oglindă că judecătorul Arcadio terminase de citit, i-a spus:

— Dă-o mai departe.

Judecătorul a pus iar hîrtia în buzunar.

— Ești curajos, a zis.

— Dacă m-aș fi înșelat vreodată în legătură cu cineva, a afirmat frizerul, de mult eram plin cu plumbi. Apoi a adăugat serios: Și amintește-ți ceva, domnule judecător, asta n-o mai oprește nimeni.

Ieșind din frizerie, judecătorul Arcadio și-a simțit gura uscată. În salonul de biliard a cerut două pahare din aceeași băutură, le-a băut unul după altul și a înțeles că mai era mult pînă la sfîrșit. La universitate, într-o Sîmbătă Mare, a încercat să-și trateze șovăiala, îmbătîndu-se; a intrat în pisoarul unui bar, perfect sobru, s-a îmbătat tun și i-a dat foc. La al patrulea pahar, don Roque a redus doza.

— În ritmul ăsta, a zîmbit, o să te scoată pe umeri, ca pe toreadori. A zîmbit cu buzele, dar ochii i-au rămas stinși. Peste jumătate de oră, s-a dus la pisoar, a urinat și, înainte de a ieși, a aruncat foaia clandestină în closet.

Cînd s-a întors la tejghea, a găsit sticla lîngă pahar și pe ea, însemnat cu vopsea, nivelul lichidului.

— E toată pentru dumneata, i-a spus don Roque, făcîndu-și ușurel vînt. Erau singuri în salon. Judecătorul Arcadio și-a turnat jumătate de pahar și a început să bea fără grabă.

— Știi ceva? a întrebat. Și, cum don Roque nu dădea semne că ar fi înțeles, i-a spus: O să avem necazuri.

Don Sabas era cu gîndul la masa lui de prînz ca pentru păsărele, cînd i s-a anunțat altă vizită a domnului Carmichael.

— Spune-i că dorm, i-a spus soției la ureche. Într-adevăr, peste zece minute chiar dormea. Cînd s-a trezit, aerul era

uscat și casa – paralizată de căldură. Trecuse de douăsprezece.

— Ce-ai visat? l-a întrebat nevasta.

— Nimic.

Îl așteptase să se trezească, fără să-l strige. A fiert imediat micuța seringă hipodermică și don Sabas și-a făcut o injecție cu insulină în coapsă.

— De vreo trei ani nu visezi nimic, a spus femeia cu târzie dezamăgire.

— La naiba! a exclamat el. Și acum ce vrei? Nu se poate visa cu forța.

Cu ani în urmă, în scurtul somn de la amiază, don Sabas visase un stejar care avea brice de ras, în loc de flori. Femeia interpretase visul și câștigase la loterie.

— Dacă nu azi, poate mâine, a spus ea.

— N-a fost azi, n-o să fie nici mâine, a replicat nerăbdător don Sabas. N-am să visez doar ca să faci tu șmecherii.

S-a întins iar în pat, în vreme ce nevastă-sa făcea ordine în cameră. Tot soiul de instrumente, de tăiat și de înțepat, fuseseră scoase din încăpere. După o jumătate de oră, don Sabas s-a ridicat în mai mulți timpi, încercînd să nu se agite, și a început să se îmbrace.

— Ce-a spus don Carmichael? a întrebat atunci.

— Că vine iar, mai târziu.

N-au mai vorbit pînă nu s-au așezat la masă. Don Sabas ciugulea din mîncarea simplă, de bolnav. Ea a mîncat tot ce se gătise pentru prînz, la prima vedere prea mult pentru trupul fragil și aerul ei sleit. Se gîndise mult, pînă cînd hotărîse să întrebe:

— Ce vrea domnul Carmichael?

Don Sabas nici măcar n-a ridicat capul.

— Ce să vrea? Bani.

— Îmi închipuiam eu, a oftat femeia. Și a continuat, miloasă: Bietul Carmichael, de atîția ani îi trec munți de bani

prin mâini și trăiește din mila celorlalți. Pe măsură ce vorbea, îi pierea entuziasmul pentru masa de prînz. Dă-i, Sabitas! l-a implorat. Dumnezeu o să te răsplătească. A încrucișat tacîmurile pe farfurie și a întrebat, intrigată: De cît are nevoie?

— Două sute de pesos, a răspuns imperturbabil don Sabas.

— Două sute de pesos!

— Închipuie-ți!

Spre deosebire de duminică, ziua lui cea mai plină, don Sabas avea luna o după-amiază liniștită. Putea petrece multe ore la birou, dormitînd în fața ventilatorului, în vreme ce vitele creșteau, se îngrășau și se înmulțeau în staule. În acea după-amiază n-a izbutit să aibă, totuși, nici o clipă tihnită.

— Din pricina căldurii, a spus femeia.

Lui Don Sabas i s-a văzut exasperarea în ochii spălăciți. În biroul îngust, cu o veche masă de scris din lemn, patru fotolii din piele și unelte grămădite prin cotloane, obloanele erau închise, iar aerul – cald și gros.

— Se poate, a spus. Niciodată n-a fost atît de cald în octombrie.

— Acum cincisprezece ani, pe niște călduri aidoma, a fost cutremur de pămînt, a spus nevastă-sa. Îți amintești?

— Nu, a spus don Sabas, distrat. Știi că nu-mi amintesc de nimic. Iar în după-amiaza asta, a adăugat prost dispus, n-am chef să vorbesc de nenorociri.

A închis ochii, cu brațele încrucișate pe burtă, și s-a prefăcut că doarme.

— Dacă vine Carmichael, a șoptit, spune-i că nu-s acasă. Chipul nevastei s-a schimonosit de expresia unei rugăminți.

— Ești soi rău, a zis.

El a tăcut. Ea a ieșit, închizînd ușa din sîrmă fără nici un zgomot.

În amurg, după ce dormise, don Sabas a deschis ochii și l-a văzut în față, ca în prelungirea unui vis, pe primar, stînd jos și așteptîndu-l să se trezească.

— Bărbații ca dumneata, a zîmbit locotenentul, nu trebuie să doarmă cu ușa deschisă.

Don Sabas n-a făcut nici un gest care să trădeze descumpănirea.

— Pentru dumneata, a spus, ușile casei mele sînt mereu deschise. A întins brațul, ca să sune din clopoțel, dar primarul l-a oprit cu o mișcare.

— Nu vrei cafea? a întrebat don Sabas.

— Acum nu, a spus primarul, trecînd nostalgic în revistă încăperea. A fost foarte plăcut să stau aici, în timp ce dormeai. Ca și cum eram în alt sat.

Don Sabas și-a frecat pleoapele cu dosul degetelor.

— Cît e ceasul? Primarul s-a uitat la ceas.

— Aproape cinci, a zis. Apoi, foindu-se în fotoliu, s-a apropiat delicat de subiect. Atunci, vorbim?

— Presupun că nu pot face altceva, a zis don Sabas.

— Nici n-ar merita, a spus primarul. La urma urmelor, nu-i un secret pentru nimeni. Cu aceeași liniștită fluentă, fără să forțeze nici gesturi, nici vorbe, a adăugat: Spune-mi ceva, don Sabas. Cîte vite ale văduvei lui Montiel ai scos și ai ars iar cu fierul, de cînd s-a oferit să ți le vîndă? Don Sabas a ridicat din umeri.

— Habar n-am.

— Îți amintești, a afirmat primarul, că asta are un nume.

— Furt de vite, a precizat don Sabas.

— Așa-i, a confirmat primarul. Să spunem, de pildă, a continuat fără să se enerveze, că ați scos două sute de vite în trei zile.

— Dar-ar Sfîntul, a spus don Sabas.

— Așadar, două sute, a spus primarul. Știi care-s condițiile: cincizeci de pesos de fiecare vită ca impozit

municipal.

— Patruzeci.

— Cincizeci.

Don Sabas s-a oprit resemnat. Se lăsase pe spătarul scaunului cu arcuri, tot răsucindu-și pe deget inelul cu piatră neagră și șlefuită, și țintuia cu privirea un joc de șah imaginar.

Primarul îl privea atent și neîndurător.

— De astă dată lucrurile nu sfîrșesc aici, a continuat. Începînd de-acum, oriunde s-ar afla, toate vitele succesiunii lui José Montiel sînt sub protecția primăriei. Văzînd că așteaptă degeaba o reacție, a explicat: După cum bine știi, biata femeie e complet nebună.

— Și Carmichael?

— Carmichael, a spus primarul, e de două ore sub urmărire. Don Sabas l-a cercetat cu o expresie care putea fi și de devoțiune, și de stupoare. Și, pe nepusă masă, și-a rezemat pe masa de scris trupul moale și voluminos, scuturat de un rîs lăuntric de nestăpînit.

— Ce minune, locotenente, a spus. Asta trebuie să ți se pară un vis.

La căderea serii, doctorul Giraldo a fost sigur că devansase cu mult trecutul. Migdalii din piața publică se prăfuiiau iar. Trecea o nouă iarnă, dar pasul ei tăcut îi lăsase o urmă adîncă în amintire. Întorcîndu-se din plimbarea de seară, padre Angel a dat peste medic, care încerca să bage cheia în broasca ușii de la cabinet.

— După cum vezi, doctore, a zîmbit, chiar și ca să deschizi o ușă ai nevoie de ajutorul Domnului.

— Ori de o lanternă, a zîmbit la rîndul său medicul.

A răsucit cheia în broască, după care nu s-a mai interesat decît de padre Angel. L-a văzut masiv și vinețiu în amurg.

— Stai un moment, padre, a spus. Cred că nu-i ceva în

ordine cu ficatul dumitale. L-a apucat de braț.

— Așa crezi?

Medicul a aprins lumina din vestibul și a cercetat cu o atenție mai mult umană, decît profesională, fața parohului. Apoi a deschis ușa din sîrmă și a aprins lumina în cabinet.

— N-ar fi rău să dedici cinci minute trupului, padre. Să vedem cum stai cu tensiunea.

Padre Angel era grăbit. Dar, la insistențele medicului, a intrat în cabinet și și-a pregătit brațul pentru tensiometru.

— Pe vremea mea, a spus, nu existau chestii de-astea. Doctorul Giraldo a pus un scaun în fața lui și s-a așezat, ca să-i fixeze tensiometrul.

— Asta-i vremea dumitale, padre, a zîmbit. Nu te mai plînge.

Pe cînd medicul se uita la cadran, parohul a cercetat încăperea cu curiozitatea prostească pe care o trezesc îndeobște sările de așteptare. Pe pereți atîrnau o diplomă îngălbenită, o litografie cu o fetiță vineție care avea obrazul mîncat de ceva albastru, și tabloul medicului, disputîndu-și cu moartea o femeie dezbrăcată. În fund, în spatele patului din fier vopsit alb, era un dulap cu flacoane etichetate. Lîngă fereastră, un instrumentar și două vitrine pline ochi cu cărți. Singurul miros limpede era cel de alcool metilic.

După ce a luat tensiunea, pe chipul doctorului Giraldo nu se vedea nimic.

— Aici, în odaie, e nevoie de un sfînt, a șoptit padre Angel. Medicul a cercetat pereții.

— Nu numai aici, a zis. Și în sat. A pus tensiometrul într-un etui din piele, pe care l-a închis trăgînd dintr-o singură mișcare fermoarul, și a adăugat: Să știi, padre, ai o tensiune foarte bună.

— Bănuiam eu, a zis parohul. Și a punctat cu leneșă uimire: Nicicînd nu m-am simțit atît de bine în octombrie.

A început să-și dezdoaie molcom mîneca. Cu sutana

destrămată la poale și pantofii rupți, cu mâinile aspre ale căror unghii păreau din corn stricat, își vădea acum condiția esențială; era un bărbat nespus de sărac.

— Dar, a continuat medicul, mă îngrijorezi; recunosc că regimul dumitale de viață nu-i cel mai potrivit pentru un octombrie cum e ăsta.

— Atotputernicul e sever, a spus părintele.

Medicul i-a întors spatele și a privit fluviul întunecat pe fereastră.

— Mă întreb cît, a spus. O strădanie atît de lungă de a întări pornirile omenеști, cu deplina conștiință că pe dedesubt totul continuă la fel, nu pare prea divină. Și, după o lungă pauză, a întrebat: N-ai avut impresia, în ultimele zile, că munca dumitale implacabilă a început să se ducă de rîpă?

— În fiecare noapte, am avut această impresie toată viața, a spus padre Angel. De aia știu că a doua zi trebuie să mă străduiesc și mai abitir.

Se ridicase în picioare.

— E aproape șase, a zis, pregătindu-se de plecare. Fără să se clintească de la fereastra cabinetului, medicul a părut că întinde un braț în calea lui, parcă pentru a-i spune: „Padre, într-o astfel de noapte, întreabă-te cu mîna pe inimă dacă nu încerci să pui plasturi moralei”.

Padre Angel n-a putut ascunde că se sufoca teribil pe dinăuntru.

— În ceasul morții, a spus, vei ști care-i greutatea acestor vorbe, doctore. A spus noapte bună, a închis încetișor ușa și a ieșit.

N-a putut să se concentreze la rugăciune. Cînd închidea biserica, Mina a venit să-i spună că în două zile prinsese doar un șoarece. I s-a părut că, în lipsa lui Trinidad, șoarecii se înmulțiseră atît de mult, că amenințau biserica. Dar Mina pusese curse. Otrăvise brînza, luase urma puilor și astupase cu ciment noile vizuini, pe care el însuși o ajutase să le

descopere.

— Pune puțină credință în ce faci, zisese, și șoarecii vor veni ca mieii.

S-a sucit și răsucit de nenumărate ori pe rogojină roasă, înainte de a ațipi. În starea epuizantă de nesomn, a fost pe deplin conștient de obscura senzație a înfrîngerii pe care medicul i-o insuflase. Părea că neliniștea, hoarda de șoareci din biserică și înfricoșătoarea paralizie dictată de interdicția de circulație pe timpul nopții se înțeleseseră, unindu-se în forța oarbă care îl dădea pradă agitației celei mai de temut amintiri pe care o avea:

Sosit nu de mult în sat, îl treziseră la miezul nopții, ca să îi dea maslul Norei de Jacob. Fusesse martorul unei spovedanii dramatice, făcute cu calm, simplitate și multe detalii, într-un alcov pregătit pentru primirea morții; nu se mai aflau acolo decît un crucifix la căpățiul patului și multe scaune date la perete. Muribunda îi dezvăluise că soțul ei, Nestor Jacob, nu era tatăl fetei care tocmai se născuse. Padre Angel condiționase iertarea păcatului de repetarea mărturisirii și încheierea actului de pocăință în prezența soțului.

Ascultînd de poruncile pe care proprietarul cercului le dădea ritmic, echipele au scos stîlpii, iar cortul s-a dezumflat într-o catastrofă solemnă, fluierînd văicăreț, ca vîntul printre copaci. În zori, era împăturit, iar femeile și copiii își luau micul dejun pe cufere, în vreme ce bărbații încărcau cuștile cu fiare. Cînd barcazurile au fluierat prima oară, doar urmele vetrelor mai arătau că un animal preistoric trecuse peste maidanul pustiu din sat.

Primarul nu dormise. După ce privise din balcon îmbarcarea cercului, se amestecase în zarva portului, tot cu uniforma de campanie pe el, cu ochii iritați de nesomn și cu fața pe care barba de două zile o făcea mai dură. Circarul l-a zărit de pe acoperișul barcazului.

— Salutare, domnule locotenent, i-a strigat. Aici îți las tot regatul.

Purta o salopetă de lucru largă și boțită, care dădea feței lui rotunde un aer sacerdotal. Ținea biciușca înfășurată pe pumn.

Primarul s-a apropiat de mal.

— Îmi pare rău, generale, a strigat și el, binedispus, cu brațele deschise. Nădăjduiesc că ești atît de cinstit, încît să-mi spui de ce pleci. S-a întors spre mulțime și a explicat cu glas tare: I-am luat licența, fiindcă n-a vrut să dea un spectacol gratis pentru copii.

Ultima sirenă a barcazurilor și zgomotul motoarelor au acoperit pe loc răspunsul proprietarului. Apa a început să pută a nămol mutat din loc. Circarul a așteptat ca barcazurile să întoarcă în mijlocul fluviului. Abia atunci s-a sprijinit de balustradă și, folosindu-și mîinile drept megafon, a strigăt din adîncul bojocilor:

— Adio, polițist-fecior-de-lele.

Primarul nici n-a clintit. A așteptat, cu mîinile în buzunare, să se ducă zgomotul motoarelor. Apoi și-a făcut, surîzător, loc prin mulțime și a intrat în dugheană sirianului Moises.

Era aproape opt. Sirianul începuse să strîngă mărfurile expuse la ușă.

— Deci, și dumneata pleci, i-a spus primarul.

— Nu pentru mult timp, a spus sirianul, uitîndu-se la cer. O să plouă.

— Miercurea nu plouă, a zis primarul.

A pus coatele pe tejghea, privind norii mari și grei care pluteau peste port, pînă cînd sirianul și-a strîns marfa și i-a poruncit nevastei să le aducă niște cafele.

— În ritmul ăsta, a suspinat parcă în sinea lui, o să trebuiască să cerem oameni cu împrumut din alte sate.

Primarul sorbea rar din cafea, încă trei familii părăsiseră

satul. După socotelile sirianului Moises, cu ele, numărul celor care plecaseră în acea săptămînă ajungea la cinci.

— Mai devreme sau mai tîrziu, vin ei înapoi, a zis primarul. A privit petele misterioase lăsate de zaț pe fundul ceștii și a comentat absent: Oriunde-ar merge, tot își vor aminti că buricul le-a fost îngropat aici, în sat.

În ciuda pronosticurilor pe care le făcuse, a trebuit să stea în dugheană, așteptînd cîteva minute să treacă violenta aversă abătută ca un potop asupra satului. Apoi s-a dus la cazarmă poliției și l-a zărit pe domnul Carmichael, ud learcă, stînd încă pe băncuța din patio.

Nu i-a dat atenție. După ce a primit raportul polițistului de serviciu, a pus să i se deschidă celula unde, întors pe burtă, Pepe Amador părea să doarmă adînc pe dușumeaua din cărămizi. L-a întors cu piciorul și, o clipă, i-a privit cu tainică milă chipul desfigurat de lovituri.

— De cînd n-a mîncat? a întrebat.

— De alaltăieri-seară.

A poruncit să-l ridice. Luîndu-l de brațe, trei polițiști i-au tîrît trupul prin celulă și l-au pus pe platforma din beton săpată în perete, la o jumătate de metru înălțime. Pe locul unde fusese trupul, a rămas o pată reavănă.

Doi polițiști îl susțineau în capul oaselor, iar al treilea îl apucase de păr, ținîndu-i capul sus. Părea mort, dar i se auzea răsuflarea neregulată și pe buze i se citea o definitivă epuizare.

Cînd polițiștii l-au lăsat de izbeliște, Pepe Amador a deschis ochii și s-a prins, pe pipăite, de bordura din beton. Apoi s-a pus cu burta pe platformă, gemînd răgușit.

Primarul a ieșit din celulă și a poruncit să i se dea de mîncare și să fie lăsat să doarmă.

— După aceea, a spus, lucrați-l pînă scui pă tot ce știe. Nu cred să poată rezista prea mult. Din balcon, l-a zărit iar pe domnul Carmichael pe băncuța din patio, cu fața în palme și

adus de spate. Rovira, a strigat, du-te la Carmichael acasă și spune-i nevesti-sii să-i trimită haine. Apoi, a adăugat hotărît: Cheamă-l în birou.

Ațipise, rezemat de masa de scris, cînd a auzit bătăi în ușă. Era domnul Carmichael, îmbrăcat în alb și complet uscat, cu excepția pantofilor umflați și moi, ca ai unui înecat. Înainte de a se ocupa de el, primarul i-a poruncit polițistului să plece iar, după o pereche de pantofi.

Domnul Carmichael a ridicat un braț spre polițist.

— Lasă-mă așa, a zis. Apoi, adresîndu-se primarului cu o privire demnă și severă, a lămurit: N-am alții.

Primarul i-a spus să stea jos. În urmă cu douăzeci și patru de ore, domnul Carmichael fusese dus în biroul blindat și supus unui interogatoriu intens despre situația bunurilor lui Montiel. Făcuse o expunere amănunțită. La sfîrșit, cînd primarul spusese că intenționa să cumpere moștenirea la prețul stabilit de experții primăriei, își arătase hotărîrea inflexibilă de a nu permite așa ceva pînă nu se deschidea succesiunea.

În acea după-amiază, după două zile de foame și ploaie, răspunsul lui a vădit aceeași fermitate.

— Ești încăpățînat, Carmichael, i-a spus primarul. Dacă aștepti deschiderea succesiunii, pînă la urmă banditul de don Sabas va însemna cu fierul toate vitele lui Montiel.

Domnul Carmichael a dat din umeri.

— Bine, a zis primarul, după o lungă tăcere. Dar ține minte: acum cinci ani, don Sabas i-a dat lui José Montiel lista completă a celor aflați în contact cu gherila, și de aia a fost singurul șef din opoziție care a rămas în sat.

— Mai e unul unul, a spus domnul Carmichael, ușor sarcastic: Felcerul.

Primarul a ignorat întreruperea.

— Și crezi că pentru asemenea bărbat, în stare să-și vîndă oamenii pe nimic, merită să stai la soare douăzeci și patru de

ore?

Domnul Carmichael a plecat capul, privindu-și unghiile. Primarul s-a așezat pe masa de scris.

— În plus, a zis în cele din urmă pe un ton moale, gîndește-te la fiii tăi.

Domnul Carmichael nu știa că soția și cei doi fii mai mari ai săi îl vizitaseră cu o noapte în urmă pe primar, iar el le promisese că aveau să-l aibă liber în mai puțin de douăzeci și patru de ore.

— Nu-ți face griji, a spus domnul Carmichael. Știu ei să se apere.

N-a ridicat capul, pînă nu l-a simțit pe primar plimbîndu-se dintr-un capăt într-altul al biroului. Atunci a oftat și a zis:

— Încă mai ai o șansă, domnule locotenent, înainte de a continua, l-a privit cu gingașă blîndețe. Trage-mi un glonț.

N-a primit nici un răspuns. O clipă mai tîrziu, primarul dormea profund în odaia lui, iar domnul Carmichael stătea iar pe băncuță.

La doar două străzi de cazarmă, aprodul era în culmea fericirii. Dormitase toată dimineța în fundul biroului și n-avusese cum să nu zărească splendorii sîni ai Rebecăi de Asis. Fusesse ca un fulger la amiază; brusc se deschisese ușa sălii de baie și fascinantă femeie, doar cu un prosop răsucit pe cap, trăsese un țipăt surd, grăbindu-se să închidă fereastra.

Vreo jumătate de oră, aprodul a tot rețrăit, în beznă biroului, amarul vedeniei. La amiază, a pus lacăt la ușă și s-a dus să-și hrănească amintirea.

Trecînd prin fața oficiului telegrafic, dirigintele poștei i-a făcut semn.

— Avem un preot nou, i-a spus: văduva lui Asis i-a scris o misivă prefectului apostolic.

Aprodul și-a manifestat dezacordul.

— Cea mai mare virtute a bărbatului, a zis, e să știe să

păstreze un secret.

În colțul pieței, s-a întâlnit cu domnul Benjamin, care tocmai se gîndea de două ori înainte de a sări peste o băltoacă din fața dughenei lui.

— Dacă ai ști, domnule Benjamin, a început aprodul.

— Ce să știu? A întrebat domnul Benjamin.

— Nimic, a spus aprodul. Am să duc acest secret cu mine, în mormînt.

Domnul Benjamin a dat din umeri. L-a văzut pe aprod sărind cu tinerească îndemînare peste băltoace și s-a lansat și el în aventură.

În lipsa lui, cineva adusese în fundul magazinului un cărucior cu trei despărțituri pentru bucate, farfurii și tacîmuri, și o față de masă împăturită. Domnul Benjamin a întins fața de masă și a așezat totul, ca să prînzească. A făcut-o foarte elegant. Întîi a sorbit supa galbenă, pe care pluteau cercuri mari de grăsime, cu un os fără carne. Din altă farfurie a mîncat orez alb, carne gătită și o bucată de yucca prăjită, începea căldura, dar domnul Benjamin nu i-a dat atenție. Cînd a terminat de mîncat, a strîns farfuriile și a pus totul la loc în despărțituri, apoi a băut un pahar cu apă.

Cînd să agațe hamacul, a simțit că intră cineva în magazin.

O voce somnoroasă a întrebat:

— Domnul Benjamin e aici?

A întins gîtul și a văzut o femeie în negru, cu părul prins într-un prosop și pielea de culoarea cenușii. Era mama lui Pepe Amador.

— Nu-s aici, a spus domnul Benjamin.

— Dumneata ești, a spus femeia.

— Asta o știu și eu, a zis, dar e ca și cum n-aș fi, fiindcă știu de ce mă cauți.

În fața ușiței care dădea în spatele dughenei, femeia a șovăit, iar domnul Benjamin a terminat de montat hamacul.

De cîte ori trăgea aer în piept, din plămîni îi ieşea un fluierat ușor.

— Nu sta aici, a spus, dur, domnul Benjamin. Intră ori du-te. În tăcere, femeia s-a așezat pe scaunul din fața mesei și a început să plîngă cu sughituri.

— Iartă-mă, a spus el. Trebuie să-ți dai seama că, rămînînd aici, sub ochii tuturor, mă compromiți.

Mama lui Pepe Amador și-a luat prosopul din cap și și-a șters ochii cu el. Cînd a agățat hamacul, domnul Benjamin a încercat rezistența plasei, din pură obișnuință. Apoi s-a ocupat de femeie.

— Așadar, a spus, vrei să-ți scriu un memoriu. Femeia a încuviințat, dînd din cap.

— Asta-i, a zis domnul Benjamin. Mai crezi în memorii. În vremurile astea, a spus, coborînd glasul, dreptatea nu se face cu hîrtii, ci cu gloanțe.

— Așa zic toți, a spus, dar, din întîmplare, doar eu am băiatul la zdup.

Tot vorbind, a dezlegat nodul batistei pe care o strînsese în pumn și a scos cîteva bancnote asudate: opt pesos. I-a întins domnului Benjamin.

— E tot ce am, a spus.

Domnul Benjamin s-a uitat la bani. A dat din umeri, i-a luat și i-a pus pe masă.

— Știu că-i în zadar, a zis. Dar am să ți-l scriu doar ca să-i arăt lui Dumnezeu că-s perseverent.

Femeia i-a mulțumit în tăcere și a început iar să plîngă cu sughituri.

— Oricum, a sfătuit-o domnul Benjamin, fă-l pe primar să te lase să-ți vezi băiatul și convinge-l să-ți spună ce știe. De nu, e ca și cum am arunca memoriile la porci.

Ea și-a șters nasul cu prosopul, și-a acoperit iar capul și a ieșit din dugheană, fără să se mai întoarcă.

Domnul Benjamin și-a făcut siesta pînă la patru. Cînd s-a

duș în patio să se spele, cerul era senin și văzduhul – plin de furnici zburătoare. Și-a schimbat lenjeria, și-a pieptănat puținele smocuri de păr rămase și s-a dus la oficiul telegrafic să cumpere o foaie de hîrtie ștampilată. S-a întors în dugheană, să scrie memoriul, și atunci a simțit că în sat se petrecea ceva. A auzit strigăte din depărtare. I-a întrebat ce se întîmpla pe niște băieți care treceau în goana mare pe lîngă el, iar ei i-au răspuns din fugă. Atunci s-a întors la oficiul telegrafic și a înapoiat hîrtia ștampilată.

— Nu mai e nevoie, a spus. Tocmai l-au omorît pe Pepe Amador.

Pe jumătate adormit încă, ținînd centironul într-o mînă și încheindu-și uniforma cu cealaltă, primarul a coborît în salturi scara dormitorului. Culoarea luminii i-a tulburat noțiunea timpului, înainte de a ști ce se petrecea, a înțeles că trebuia să meargă la cazarmă.

La trecerea lui, ferestrele se închideau. O femeie se apropia în sens opus, alergînd cu brațele deschise pe mijlocul drumului. În aerul curat erau furnici zburătoare. Neștiind încă ce se petrecuse, primarul și-a scos revolverul din toc și a luat-o la goană. Cîteva femei încercau să ia cu asalt poarta cazarmii. Niște bărbați se luptau cu ele, vrînd să le împiedice. Primarul le-a dat la o parte cu cîteva lovituri, s-a așezat cu spatele pe poartă și a îndreptat arma spre toată lumea.

— Trag în primul care face un pas.

Atunci, polițistul care ținea de poartă pe dinăuntru a deschis-o și, cu arma în poziție de tragere, a fluierat. Alți doi polițiști au venit în balcon, au tras de cîteva ori în aer, iar grupul s-a risipit în cele două capete ale uliței. Atunci a apărut în colțul străzii femeia, lătrînd ca un cîine. Primarul a recunoscut-o pe mama lui Pepe Amador. A făcut un salt în cazarmă și, de pe scară, i-a ordonat polițistului:

— Ai grijă de femeie!

Înăuntru, tăcerea era absolută. Dar el n-a aflat ce se

întîmplase, pînă nu i-a dat la o parte pe polițiștii care blocau intrarea în celulă și nu l-a văzut pe Pepe Amador. Aruncat pe dușumea, chircit, ținea mîinile între picioare. Era palid, dar fără urme de sînge. După ce s-a convins că băiatul n-avea nici o rană, primarul a întins trupul pe spate, i-a băgat poalele cămășii în pantaloni și i-a închis prohabul. La urmă, i-a strîns cureaua.

Cînd s-a ridicat în picioare, își recăpătase aplombul, dar expresia cu care i-a înfruntat pe polițiști trăda un început de oboseală.

— Cine?

— Toți, a spus uriașul blond. A încercat să fugă. Primarul l-a privit gînditor și, vreme de doar cîteva secunde, a părut să n-aibă nimic de zis.

— Asta n-o crede nimeni, a spus. S-a dus spre uriașul blond cu mîna întinsă. Dă-mi revolverul.

Polițistul și-a scos centironul și i l-a dat. Primarul a pus gloanțe noi în locul celor două trase, iar pe ultimele în buzunar, și a dat revolverul altui polițist. Uriașul blond care, văzut de aproape, părea luminat de o aură de copil, s-a lăsat dus în celula vecină. Acolo s-a dezbrăcat complet și i-a dat hainele primarului. Totul fără grabă, căci fiecare știa ce trebuia să facă, așa, ca la o ceremonie. În sfîrșit, primarul a încuiat chiar el celula mortului și a ieșit în balconul care dădea în patio. Domnul Carmichael era tot pe băncuță.

Ajuns în birou, n-a dat curs invitației de a lua loc. A rămas în picioare în fața mesei de scris, cu hainele ude, și abia de-a dat din cap, cînd primarul l-a întrebat dacă-și dădea seama ce se întîmplase.

— Ei bine, a spus primarul, încă n-am avut vreme să mă gîndesc ce-o să fac și nici măcar nu știu dacă am să fac ceva. Dar, orice-aș face, a adăugat, ține minte: vrei, nu vrei, și tu ești băgat pînă peste cap.

Domnul Carmichael a rămas pe gînduri în fața mesei de

scris, cu hainele lipite de trup și pielea ușor tumefiată, ca și cum, în a treia noapte de când s-ar fi înecat, încă nu s-a ridicat la suprafață. Primarul a așteptat zadarnic un semn de viață.

— Așa că pricepe situația, Carmichael: acum sîntem tovarăși.

A vorbit grav și ușor dramatic. Dar mintea domnului Carmichael n-a părut să observe. A rămas nemișcat în fața mesei de scris, umflat și trist, chiar și după ce s-a închis ușa blindată.

În fața cazărmii, doi polițiști o țineau de încheieturi pe mama lui Pepe Amador. Cei trei păreau că se odihneau. Femeia respira liniștit și avea ochii uscați. Dar, când în ușă și-a făcut apariția primarul, a scos un lătrat răgușit și s-a scuturat atît de violent, că un polițist a trebuit să-i dea drumul, iar celălalt a imobilizat-o la pămînt.

Primarul nici nu s-a uitat la ea. A ordonat altui polițist să-l însoțească și a înfruntat grupul care urmărea lupta din colțul străzii. Nu s-a adresat nimănui în mod special.

— Oricare dintre voi, a spus, dacă vreți să nu se întîmple ceva și mai rău, duceți femeia acasă.

Tot cu polițistul, și-a deschis drum prin mijlocul grupului și s-a dus la judecătorie. N-a dat de nimeni. Atunci s-a dus acasă la judecătorul Arcadio și, fără să bată, a împins ușa și a strigat:

— Judecătorule!

Copleșită de sarcină, soția judecătorului Arcadio a zis din beznă:

— A plecat.

Primarul nu s-a mișcat din prag.

— Unde s-a dus?

— Unde să se ducă, a spus femeia. La naiba.

Primarul i-a făcut semn polițistului să intre. Au trecut pe lîngă femeie, fără să-i arunce vreo privire. După ce au răscolit

dormitorul și și-au dat seama că nu mai erau obiecte bărbătești pe nicăieri, s-au întors în salon.

— Când a plecat? a întrebat primarul.

— Acum două nopți, a spus femeia.

Primarul a avut nevoie de pauză îndelungată, ca să cugete.

— Fecior de lele, a urlat brusc. Și dacă se ascunde la cincizeci de metri sub pământ; și dacă se bagă iar în burta mă-sii, și de acolo îl scoatem, viu sau mort. Guvernul are brațul foarte lung.

Femeia a oftat.

— Dumnezeu să te-audă, domnule locotenent.

Începea să se întunece. La colțul cazărmii, polițiștii încă mai țineau la distanță unele grupuri, dar o luaseră pe mama lui Pepe Amador, iar satul părea liniștit. Primarul s-a dus drept la celula mortului. A pus să se aducă o prelată și, ajutat de polițist, i-a pus cadavrului șapca și ochelarii, și l-a învelit în ea. Apoi a căutat prin cotloanele închisorii capete de frînghie și sîrmă, și a legat hoitul în spirală, de la gît la glezne. Când a terminat, transpira, dar părea refăcut. Era ca și cum, fizic vorbind, ar fi scăpat de greutatea hoitului.

Abia atunci a aprins lumina în celulă.

— Caută lopata, groparul și lampa! i-a ordonat polițistului. Apoi îl chemi pe Gonzalez, vă duceți acolo unde se termină patio și săpați o groapă cît mai în fund, că-i mai uscat. A spus-o de parcă își concepea fiecare vorbă pe măsură ce vorbea. Și țineți minte toată viața, a conchis: Băiatul n-a murit.

Două ore mai tîrziu, încă nu terminaseră de săpat groapa. Din balcon, primarul și-a dat seama că pe uliță nu era nimeni, cu excepția polițiștilor care stăteau de pază la fiecare colț. A aprins lumina pe scară și s-a dus să se odihnească în cel mai întunecat cotlon al salonului, abia auzind chițcăielile rare și depărtate ale unei păsări a ogorului. Vocea lui padre Angel l-a smuls din gînduri. L-a auzit mai întîi adresîndu-se

paznicului, apoi cuiva care îl întovărășea și, în cele din urmă, a recunoscut și cealaltă voce. A rămas aplecat în scaunul pliant, pînă a auzit iar vocile, deja în cazarmă, și primii pași pe scară. Atunci a întins brațul stîng în beznă și a smucit carabina.

Văzîndu-l în capul scării, padre Angel s-a oprit. Două trepte mai jos, era doctorul Giraldo, cu un halat scurt, alb și scrobit, cu trusa medicală în mînă. Și-a dezvelit dinții ascuțiți.

— Sînt dezamăgit, domnule locotenent, a zis binedispus. Am așteptat toată seara să mă chemi să fac autopsia.

Padre Angel l-a țintuit cu priviri transparente și blînde, apoi s-a întors către primar. Iar acesta a zîmbit.

— Nu se face nici o autopsie, a spus, pentru că nu-i nici un mort.

— Vrem să-l vedem pe Pepe Amador, a spus parohul. Ținînd carabina cu țeava în jos, primarul a continuat să-l vorbească medicului.

— Și eu aș vrea, a spus. Dar nu-i nimic de făcut. Și n-a mai zîmbit, cînd a zis: A fugit.

Padre Angel a mai urcat o treaptă. Primarul a ridicat carabina spre el.

— Stai cumînțel, padre, l-a avertizat. Și medicul a mai urcat o treaptă.

— Să-ți spun ceva, domnule locotenent, a zis, surîzînd încă: Aici în sat nu se pot ține secrete. De la patru după-amiază, toți știu că băiatului i-au făcut ce le făcea don Sabas măgarilor pe care îi vindea.

— A fugit, a repetat primarul.

Supraveghindu-l pe medic, abia a avut vreme să se pună în gardă, cînd padre Angel a urcat dintr-odată toate treptele cu brațele ridicate. Primarul a tras piedica armei cu o lovitură seacă, dată cu cantul palmei, și a rămas nemișcat, cu picioarele crăcănate.

— Stai, a strigat.

Medicul l-a apucat pe paroh de mîneca sutanei. Padre Angel a început să tușească.

— Să jucăm cinstit, domnule locotenent, a spus medicul. Vocea i-a devenit dură pentru prima oară după mult timp. Trebuie să facem autopsia. O să lămurim misterul sincopelor pe care le suferă deținuții din închisoare.

— Domnule doctor, a spus primarul, dacă te miști, te împușc. Abia de-a întors privirea către paroh. Și pe dumneata la fel, padre.

Cei trei au rămas nemișcați.

— În plus, a continuat primarul, adresîndu-se preotului, trebuie să fii mulțumit, padre: băiatul lipea fițuicile.

— Pentru numele lui Dumnezeu, a început padre Angel. Tusea l-a făcut să se oprească. Primarul a așteptat să-l lase convusile.

— Uite care-i treaba, a spus atunci, încep să număr. Cînd ajung la trei, trag în direcția ușii, cu ochii închiși. Și să știți o dată pentru totdeauna, l-a avertizat explicit pe medic. Gata cu bancurile. Sîntem în război, doctore.

Medicul l-a tras pe padre Angel de mîneacă. A început să coboare fără să-i întoarcă spatele primarului și, brusc, a început să rîdă deschis.

— Așa-mi place, generale, a zis. Acum chiar începem să ne înțelegem.

— Unu... a numărat primarul.

N-au mai auzit numărul următor. S-au despărțit în colțul cazărmei; padre Angel era sfîrșit și a trebui să-și întoarcă fața, fiindcă avea ochii umezi. Doctorul Giraldo i-a dat o palmă ușoară peste umăr, dar zîmbetul nu i-a șters de pe față.

— Nu te mira, padre, i-a spus. Așa-i viața. A dat colțul casei sale și și-a privit ceasul la lumina felinarului; era opt fără un sfert.

Padre Angel n-a putut mânca. După ce-a început interdicția de circulație, s-a așezat să scrie o misivă și a stat aplecat asupra biroului pînă după miezul nopții, în vreme ce ploaia mărunță și deasă ștergea lumea de jur împrejurul lui. A scris fără îndurare, desenînd litere asemănătoare, cu tendințe prețioase, și a făcut-o cu atîta pasiune, că nu băga tocul în călimară decît după ce trasa măcar două vorbe invizibile, zgîriind hîrtia cu penița uscată.

A doua zi, după liturghie, a pus-o la poștă, cu toate că misiva n-avea să plece pînă vineri. În cursul dimineții, aerul a fost umed și înnorat, dar spre amiază a devenit transparent. O pasăre rătăcită și-a făcut apariția în patio și, timp de vreo jumătate de oră, a făcut mici salturi ca de invalid printre chiparoase. A cîntat o notă, urcînd de fiecare dată cîte o octavă, pînă cînd sunetul i-a ajuns atît de ascuțit, că era nevoie să ți-l închipui.

În plimbarea de seară, padre Angel a avut certitudinea că toată după-amiaza îl urmăriseră miresmele toamnei. Acasă la Trinidad, pe cînd purta cu convalescenta o discuție tristă despre bolile lunii octombrie, a crezut că identificase parfumul pe care îl răspîndea într-o seară, în birou, Rebeca de Asis.

La întoarcere, a făcut o vizită familiei domnului Carmichael. Soția și fiica cea mare erau neconsolate și, ori de cîte ori pomeneau de deținut, scoteau note false. Dar copiii erau fericiți fără severitatea tatălui și încercau să bea apă din vasul perechii de iepuri trimise de văduva lui Montiel. Brusc, padre Angel a întrerupt discuția și, făcînd un semn cu mîna, a spus:

— Da, știu; e omag.

Dar nu era omag.

Nimeni nu vorbea de fițuici. În viitoarea ultimelor întîmplări, ele abia de mai erau o pitorească anecdotă din trecut. Padre Angel și-a dat seama de asta în timpul plimbării de

seară și după rugăciune, stînd de vorbă în birou cu un grup de doamne catolice.

Cînd a rămas singur, s-a simțit flămînd. Și-a pregătit cafea cu lapte și felii prăjite de banană verde, alături de o bucată de brînză. Mulțumirea stomacului l-a făcut să uite de parfum. În vreme ce se dezbrăca de culcare și, mai apoi, sub polog, omorînd țîntarii care supraviețuiseră insecticidului, a rîgîit de cîteva ori. Avea aciditate, dar în spiritul lui domnea pacea.

A dormit ca un sfînt. În tăcerea interdicției de circulație, a auzit șoapte emoționate, tentativele preliminare ale coardelor acordate de frigul dimineții și, în fine, un cîntec de pe vremuri. La cinci fără zece, și-a dat seama că era viu. Străduindu-se solemn, s-a săltat în capul oaselor, și-a frecat pleoapele cu degetele și s-a gîndit: „Vineri, octombrie”. Apoi și-a amintit cu glas tare: „Sfîntul Ilarion”.

S-a îmbrăcat pe nespălate, înainte de a-și fi spus rugăciunea. După ce și-a aranjat nasturii sutanei, și-a pus ghetetele crăpate de fiecare zi, ale căror tălpi începeau să se desprindă. Deschizînd ușa care dădea spre chiparoase, și-a amintit vorbele unui cîntec. „Am să rămîn în visul tău pînă la moarte”, a suspinat.

Mina a împins ușa bisericii, chiar cînd el trăgea prima oară de frînghia clopotului. S-a dus în baptisteriu, unde a găsit brînză intactă și cursele de șoareci puse. Padre Angel a deschis ușa care dădea în piață.

— Ce ghinion, a spus Mina, scuturînd cutia de carton goală. Azi nu s-a prins nici unul.

Dar padre Angel nu i-a dat atenție. Se anunța o zi strălucitoare, cu aer limpede, semn că, în ciuda tuturor, și anul acesta, decembrie avea să fie punctual. Niciodată nu i s-a părut mai clară tăcerea lui Pastor.

— Aseară a fost serenadă, a spus.

— De plumb, a confirmat Mina. S-au auzit împușcături

pînă de curînd.

Padre a privit-o pentru prima oară. Nespus de palidă, ca și bunica oarbă, purta și ea panglica albastră specifică acelei congregații laice. Dar, spre deosebire de Trinidad, care avea un umor bărbătesc, în ea dădea în pîrg femeia.

— Unde?

— Peste tot, a spus Mina. După cît se pare, au înnebunit, căutînd propagandă clandestină. Se zice că au ridicat întîmplător dușumeaua frizeriei și au dat de arme. Temnița-i plină ochi, dar se spune că bărbații au șters-o pe munte, ca să se alăture celor din gherilă. Padre Angel a oftat.

— Nu mi-am dat seama de nimic, a spus.

S-a dus în fundul bisericii. Ea l-a urmat tăcută la altarul principal.

— Și asta nu-i nimic, a spus Mina. Azi-noapte, în ciuda interdicțiilor de circulație și a gloanțelor...

Padre Angel s-a oprit. Și-a întors spre ea privirea calmă, de un albastru nevinovat. Mina s-a oprit și ea, cu cutia goală sub braț, și au început să rîdă nervos, înainte de a-și sfîrși fraza.